

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Ramazan GÖK

**KAYNAŞTIRMA EĞİTİMİ ÖĞRENCİSİ BULUNAN İLKOKUL SINIF
ÖĞRETMENLERİNİN SINIF YÖNETİMİNDE KARŞILAŞTIKLARI ZORLUKLAR
VE BU ZORLUKLARLA BAŞA ÇIKMA YÖNTEMLERİ**

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Programı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2013

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Ramazan GÖK

KAYNAŞTIRMA EĞİTİMİ ÖĞRENCİSİ BULUNAN İLKOKUL SINIF
ÖĞRETMENLERİNİN SINIF YÖNETİMİNDE KARŞILAŞTIKLARI ZORLUKLAR VE
BU ZORLUKLARLA BAŞA ÇIKMA YÖNTEMLERİ

Danışman

Doç.Dr. Ali SABANCI

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Eğitim Yönetimi ve Denetimi Programı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2013

Akdeniz Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Ramazan GÖK' ün bu çalışması, jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: *Doç. Dr. Aziz ASLAN*

Üye (Danışman): *Doç. Dr. Ali SABANCI*

Üye: *Yrd. Doç. Dr. Kemal KAYIKCI*

Tez Başlığı: Kaynaştırma Eğitimi Öğrencisi Bulunan İlkokul Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde Karşılaştıkları Zorluklar ve Bu Zorluklarla Başa Çıkma Yöntemleri

Onay: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi: 24 / 01 / 2013

Mezuniyet Tarihi : 18 / 02 / 2013

Doç. Dr. Selçuk UYGUN

Müdür

İÇİNDEKİLER

TABLolar LİSTESİ.....	vi
ÖZET.....	viii
SUMMARY	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
ÖNSÖZ.....	x
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM PROBLEM DURUMU

1.1	Özel Eğitim	4
1.2	Özel Eğitimin Amaçları	4
1.3	Özel Eğitimin Temel İlkeleri	5
1.4	Özel Gereksinimli Çocukların Özellikleri	5
1.4.1	İletişim Bozuklukları Olan Çocuklar	5
1.4.2	Zihinsel Engelli Çocuklar.....	6
1.4.3	Öğrenme Güçlüğü Olan Çocuklar.....	6
1.4.4	Uyum Güçlüğü Gösteren Çocuklar	7
1.4.5	Görme Engelli Çocuklar.....	7
1.4.6	İşitme Engelli Çocuklar.....	8
1.4.7	Ortopedik Engelli ve Sürekli Hastalığı Olan Çocuklar.....	8
1.4.8	Otistik Çocuklar	9
1.4.9	Üstün Zekâlı ve Üstün Yetenekli Çocuklar.....	9
1.4.10	Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozuklukluğu Olan Çocuklar.....	9
1.5	Kaynaştırma	10
1.6	Kaynaştırma Yoluyla Eğitimin Amacı	11
1.7	Kaynaştırma Uygulamalarının Temel İlkeleri	11
1.8	Kaynaştırma Yoluyla Eğitimin Yasal Dayanakları	12
1.9	Kaynaştırma Eğitiminin Yararları	13
1.9.1	Kaynaştırma Öğrencilerine Yararı	13
1.9.2	Kaynaştırma Öğrencilerinin Ailelerine Yararları.....	14
1.9.3	Normal Öğrenci Ailelerine Yararları	14
1.9.4	Kaynaştırma Öğrencisi Olan Öğretmenlere Yararları.....	15
1.9.5	Normal Öğrencilere Yararı.....	15
1.10	Ülkemizde Kaynaştırma Yoluyla Eğitimin Uygulanma Şekli ve Modelleri ..	16
1.10.1	Tam Zamanlı Kaynaştırma	16

1.10.2	Yarı Zamanlı Kaynaştırma	16
1.10.3	Tersine Kaynaştırma.....	17
1.11	Kaynaştırma Öğrencilerinin Başarısının Değerlendirilmesi	18
1.12	Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP)	19
1.13	Kaynaştırma Eğitimi Öğrencilerine Destek Eğitim Hizmetleri	20
1.13.1	Kaynak Oda Eğitimi	21
1.13.2	Özel Eğitim Danışmanlığı	22
1.13.3	Sınıf içi Yardım	23
1.14	Sınıf Yönetimi.....	24
1.15	Sınıf Yönetimi Boyutları	24
1.15.1	Sınıfın fiziksel düzeninin yönetimi	25
1.15.2	Zaman Yönetimi	25
1.15.3	Davranış Düzenlemeleri	25
1.15.4	Plan-Program Etkinliklerinin Yönetimi	25
1.15.5	Sınıfta İlişki ve İletişimin Yönetimi	25
1.16	Sınıf Yönetiminin Sınıf Dışı Değişkenleri.....	26
1.16.1	Yakın Çevre.....	26
1.16.2	Aile	26
1.16.3	Okul	26
1.17	Sınıfta Disiplin.....	27
1.18	Sınıf Kuralları	27
1.19	İstenmeyen Davranışların Önlenmesi	27
1.19.1	Kısa dönemli amaçlar	28
1.19.2	Uzun dönemli amaçlar.....	28
1.20	Baş Çıkma Yöntem ve Teknikleri.....	28
1.21	Türkiye’de Özel Eğitim Gerektiren Öğrencilerin Okullaşma Durumu	30
1.22	Problem Cümlesi.....	31
1.23	Alt Problemler.....	31

İKİNCİ BÖLÜM

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1	Kaynaştırma Konusunda Yurt Dışında Ve Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	32
-----	--	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1	Araştırmanın Modeli	38
-----	---------------------------	----

3.2	Araştırmanın Çalışma Grubu	39
3.3	Veri Toplama Araçları	40
3.4	Verilerin Toplanması	42
3.5	Verilerin Analizi	42
3.6	Araştırmanın Sınırlılıkları	44

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR ve YORUM

4.1	Araştırmaya Katılanların Demografik Özelliklere Göre Dağılımı	45
4.2	Demografik Özelliklere Göre Dağılımı	45
4.3	Birinci Alt Probleme İlişkin Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar.....	46
4.3.1	Sınıf Öğretmenlerine Göre Sınıfında Kaynaştırma Öğrencisi Bulunmasının Zaman Yönetimi Açısından Yarattığı Zorluklar	47
4.3.2	Sınıf Öğretmenlerine Göre Sınıfında Kaynaştırma Öğrencisi Bulunmasının Dersin Planlaması ve Hazırlık Süreci Açısından Yarattığı Zorluklar	48
4.3.3	Sınıf Öğretmenlerine Göre Kaynaştırma Öğrencisine Ayrılan Zamanın Sınıfın Atmosferi Açısından Yarattığı Zorluklar	49
4.3.4	Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Öğrencilerinin Sınıfa Uyumunda Karşılaştıkları Zorluklar	50
4.3.5	Sınıf Öğretmeni Görüşlerine Göre Kaynaştırma Öğrencisinin Sınıfta Yapılan Etkinliklere Katılma Sürecinde Karşılaşılan Zorluklar.....	51
4.3.6	Sınıf Öğretmeni Görüşlerine Göre Kaynaştırma Öğrencisinin Diğer Öğrencilere Karşı Davranışları İle İlgili Zorluklar.....	53
4.3.7	Sınıf Öğretmenlerine Göre Sınıf İçi Kuralların Uygulanmasında Sınıfta Kaynaştırma Öğrencisi Bulunmasının Yarattığı Zorluklar	54
4.4	İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	56
4.4.1	Kaynaştırmayla İlgili Sınıf Yönetiminde Karşılaşılan Zorluklarla Başetme Yolu Olarak Fiziksel Mekanın Yönetimi	56
4.4.1.1	Sınıf Öğretmenlerinin Fiziksel Mekânın Yönetimi Açısından Zorluklarla Başa Çıkma Yöntemleri	56
4.4.1.2	Kaynaştırma İle İlgili Sınıf Yönetiminde Karşılaşılan Zorluklarla Başetme Yolu Olarak Öğretimsel Alanların Düzenlenmesi.....	58
4.4.1.3	Kaynaştırma İle İlgili Sınıf Yönetiminde Karşılaşılan Zorluklarla Başetme Yolu Olarak Sınıflarında Duyu Organlarına Hitap Eden Araç-Gereçlerin Kullanımı.....	60

4.4.1.4 Kaynaştırma İle İlgili Sınıf Yönetiminde Karşılaşılan Zorluklarla Başetme Yolu Olarak Sınıf Trafığının Düzenlenmesi.....	62
4.4.2 Kaynaştırma Öğrencilerinin Bulunduğu Sınıflarda Zaman Yönetimi Açısından Karşılaşılan Zorluklarla Başetme Yöntemleri.....	63
4.4.2.1 Sınıf Öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerine ayırdıkları zaman Açısından Ortaya Çıkan Zorluklarla Başa Çıkma Yöntemleri.....	63
4.4.3 Kaynaştırma Öğrencilerinin Bulunduğu Sınıflarda Davranış Yönetimi Açısından Zorluklarla Başetme Yöntemleri.....	65
4.4.3.1 Kaynaştırma Öğrencilerinin Sınıf İçindeki Çıkardıkları Problemlerin Çözümünde Sınıf Öğretmenlerinin Kullandıkları Yöntemler	65
4.4.3.2 Kaynaştırma Öğrencisinin Sınıfa Uyum Sağlamasında Karşılaşılan Sorunlarla Başetme Yöntemleri.....	68
4.4.3.3 Sınıf içi Kuralların Uygulanmasında Sınıfta Kaynaştırma Öğrencisi Bulunmasının Neden Olabileceği Sorunlarla Başetme Yöntemleri	71
4.4.3.4 Kaynaştırma İle İlgili Sınıf Yönetiminde Karşılaşılan Zorluklarla Başetme Yolu Olarak Kaynaştırma Öğrencisi ve Diğer Öğrencilerin Sergiledikleri Olumlu Davranışları İçin Verilen Pekiştirme Türleri.....	73
4.4.3.5 Kaynaştırma Öğrencisi ve Diğer Öğrencilerin Sergiledikleri Olumsuz Davranışları Ortadan Kaldırma Yöntemleri	75
4.4.3.6 Kaynaştırma İle İlgili Sınıf Yönetiminde Karşılaşılan Zorluklarla Başetme Yolu Olarak Sınıftaki Diğer Öğrencilerin Kaynaştırma Öğrencisine Destek Olma Durumları.....	76
4.4.4 Kaynaştırmayla İlgili Sınıf Yönetiminde Plan- Program Yönetimi Boyutunda Karşılaşılan Zorluklarla Başetme Yöntemleri.....	78
4.4.4.1 Sınıf Öğretmeni Görüşlerine Göre Kaynaştırma Öğrencisinin Sınıfta Bulunmasının Öğretim Yöntemi Seçiminin Sınıf Yönetimine Etki Durumu	78
4.4.4.2 Kaynaştırma İle İlgili Sınıf Yönetiminde Karşılaşılan Zorluklarla Başetme Yolu Olarak Kaynaştırma Öğrencilerini Öğrenmeye Karşı Motive Etme	80
4.4.4.3 Kaynaştırmayla İlgili Sınıf Yönetiminde Karşılaşılan Zorluklarla Başetme Yolu Olarak Sınıftaki Kaynaştırma Öğrencisi ve Diğer Öğrenciler İçin Eğitime Başlamadan Önce Yapılan Hazırlık Çalışmaları	81
4.4.5 Kaynaştırmayla İlgili İlişki Ve İletişimin Yönetimi Boyutunda Sınıf Yönetiminde Karşılaşılan Zorluklarla Başetme Yöntemleri	83
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	85
KAYNAKÇA	94

EKLER.....	101
EK 1 - Yarı Yapılandırılmış Öğretmen Görüşme Formu	101
EK 2 - Araştırma İzin Belgesi	104
ÖZGEÇMİŞ.....	105

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1.1 İlköğretimde ve Orta öğretimde Kaynaştırma Öğrenci Sayıları, 2002-2009..	30
Tablo 1.2 2009-2010 Eğitim-Öğretim Yılı Özel Eğitim Sınıfları ve Kaynaştırma Eğitimi Okul, Sınıf ve Öğrenci Sayıları	30
Tablo 4.1 Sınıf Öğretmenlerine Göre Dağılımı	46
Tablo 4.2 Sınıf Öğretmenlerine Göre Sınıfında Kaynaştırma Öğrencisi Bulunmasının Zaman Yönetimi Açısından Yarattığı Zorluklar	47
Tablo 4.3 Sınıf Öğretmenlerine Göre Sınıfında Kaynaştırma Öğrencisi Bulunmasının Dersin Planlaması ve Hazırlık Süreci Açısından Yarattığı Zorluklar	48
Tablo 4.4 Sınıf Öğretmenlerine Göre Kaynaştırma Öğrencisine Ayrılan Zamanın Sınıfın Atmosferi Açısından Yarattığı Zorluklar	49
Tablo 4.5 Sınıf Öğretmenlerine Göre Kaynaştırma Öğrencilerinin Sınıfa Uyumunda Karşılaştıkları Zorluklar	50
Tablo 4.6 Sınıf Öğretmeni Görüşlerine Göre Kaynaştırma Öğrencisinin Sınıfta Yapılan Etkinliklere Katılma Sürecinde Karşılaşılan Zorluklar	52
Tablo 4.7 Sınıf Öğretmeni Görüşlerine Göre Kaynaştırma Öğrencisinin Diğer Öğrencilere Karşı Davranışları İle İlgili Zorluklar.....	53
Tablo 4.8 Sınıf Öğretmenlerine Göre Sınıf İçi Kuralların Uygulamasında Sınıfta Kaynaştırma Öğrencisi Bulunmasının Yarattığı Zorluklar.....	54
Tablo 4.9 Sınıf Öğretmenlerinin Fiziksel Mekânın Yönetimi Açısından Zorluklarla Başa Çıkma Yöntemleri	56
Tablo 4.10 Sınıf Öğretmenlerine Göre Öğretimsel Alanların Düzenlenmesi.....	59
Tablo 4.11 Sınıf Öğretmenlerine Göre Sınıflarında Zorluklarla Başa Çıkma Araç-Gereç Kullanımı	60
Tablo 4.12 Kaynaştırmayla İlgili Sınıf Yönetiminde Karşılaşılan Zorluklarla Başetme Yolu Olarak Sınıf Trafiğinin Düzenlenmesi	62
Tablo 4.13 Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Öğrencilerine Ayırdıkları Zaman Açısından Ortaya Çıkan Zorluklarla Başa Çıkma Yöntemleri.....	63
Tablo 4.14 Kaynaştırma Öğrencilerinin Sınıf İçindeki Çıkardıkları Problemlerin Çözümünde Sınıf Öğretmenlerinin Kullandıkları Yöntemler	65
Tablo 4.15 Sınıf Öğretmenleri Görüşlerine Göre Kaynaştırma Öğrencisinin Sınıfına Uyum Sağlamasında Karşılaşılan Sorunlarla Başetme Yöntemleri	68

Tablo 4.16 Sınıf Öğretmenleri Görüşlerine Göre Sınıf içi Kuralların Uygulanmasında Kaynaştırma Öğrencisi Bulunmasının Neden Olabileceği Sorunlarla Başa Çıkma Yöntemleri.....	71
Tablo 4.17 Sınıf Öğretmeni Görüşlerine Göre Kaynaştırma Öğrencisi ve Diğer Öğrencilerin Sergiledikleri Olumlu Davranışları İçin Verilen Pekiştirme Türleri.....	73
Tablo 4.18 Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Kaynaştırma Öğrencisi ve Diğer Öğrencilerin Sergiledikleri Olumsuz Davranışları Ortadan Kaldırma Yöntemleri.....	75
Tablo 4.19 Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre, Sınıftaki Diğer Öğrencilerin Kaynaştırma Öğrencisine Destek Olma Durumları.....	77
Tablo 4.20 Sınıf Öğretmeni Görüşlerine Göre Kaynaştırma Öğrencisinin Sınıfta Bulunmasının Öğretim Yöntemi Seçiminin Sınıf Yönetimine Etki Durumu	78
Tablo 4.21 Sınıf Öğretmeni Görüşlerine Göre Kaynaştırma Öğrencilerini Öğrenmeye Karşı Motive Etme Durumu	80
Tablo 4.22 Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Eğitime Başlamadan Önce Yapılan Hazırlıklar Sürecinde Zorluklarla Başa Çıkma Açısından Başvurulan Yöntemler	81
Tablo 4.23 Sınıf Öğretmenleri Görüşlerine Göre Sınıftaki Kaynaştırma Öğrencisinin Diğer Öğrencilerle Etkileşimi İçin Yapılan Etkinlikler.....	83

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, kaynaştırma eğitimi öğrencisi bulunan ilkokul sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları zorluklar ve bu zorluklarla başa çıkmada kullandıkları yöntemlerin belirlenmesidir. Araştırma 2012-2013 eğitim-öğretim yılında Antalya İli Kepez İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı üç ilkokulda görev yapmakta olan ve sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan 10 sınıf öğretmenin görüşlerini kapsamaktadır. Araştırmaya katılacak kişiler “maksimum çeşitlilik örnekleme” ile belirlenmiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Yapılan nitel çalışmada ses kayıt cihazı kullanılmıştır. Görüşmeler içerik analizi ile çözümlenmiş ve verilerin yüzde ve frekans değerleri verilmiştir.

Araştırmadan elde edilen verilere dayanılarak, kaynaştırma öğrencisi ile yaşanan iletişim sorunları, diğer öğrencilerin kaynaştırma öğrencisini kabullenememesi, sınıfların kalabalık oluşu; bu nedenle öğretmenin kaynaştırma öğrencisine yeterli zamanı ayıramaması, kaynaştırma öğrencileri için fiziki imkânların yetersizliği ve sınıf öğretmeni ile özel eğitim öğretmeni arasındaki koordinasyon sorunu, sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları zorluklar olarak söylenebilir. Kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları zorluklarla başa çıkma yöntemleri ise; sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencisinin engel durumuna uygun bir oturma düzeni ayarlaması, sevgi ortamı oluşturulması, birebir ilgi gösterilmesi, rehber öğretmene danışılması, ödüllendirme, aile ile iletişim, özelleştirilmiş çalışmalar ve aktiviteler hazırlanması, öğrenciyi tanıma tekniklerinin kullanılması ve akran eğitiminden yararlanılması olarak söylenebilir.

Araştırma, ilkokullarda görev yapmakta olan sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencileri ile ilgili sınıf yönetiminde yaşadıkları zorluklar ve bu zorluklarla başa çıkma yöntemlerini ele alması bakımından önem arz etmektedir.

Anahtar Sözcükler: Kaynaştırma, Kaynaştırma Eğitimi, Sınıf Öğretmenleri, Sınıf Yönetimi

SUMMARY

The aim of this study is to establish problems that primary school teachers with special need students in their class face during class management and methods they use to overcome these problems.

The study covers views and comments of ten teachers of inclusion classes working at four primary schools at Kepez Directorate of National Education during 2012-2013 educational years. Participants were chosen by “maximum variety sampling method”. Qualitative methods of research were used in the study. A tape recorder was used during the study. Interviews were analyzed using content analysis technique and frequency and percentages were calculated

According to the data obtained from the research, communication problems with special need students, denial of special need students by other students, the crowdedness of classes not allowing enough time for special need students, unsuitable physical environment, poor communication between class teacher and special need students’ teacher were found to be the main problems faced by teachers who have special need students in their class.

Adaptation and modification of sitting positions depending on the needs of special need students, creating a class atmosphere based on love, paying close attention to special need students, consulting advisors, awarding, good communication with parents, preparing special activities, and making use of peer education techniques can be stated as methods that teachers can use in the management of classes with special need students.

The study is of importance regarding methods to cope with problems and challenges that primary school teachers face in the management of classes with special need students.

Key words: Mainstreaming, Inclusive education, Class teachers, Classroom management

ÖNSÖZ

Sınıfta kaynaştırma öğrencisi bulunan ilkokul sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları zorluklar ve bu zorluklarla başa çıkma yöntemleri adlı yüksek lisans tezi çalışmamda şüphesiz ki birçok kişinin katkısı bulunmaktadır.

Bu çalışmanın hazırlanmasında, araştırmanın her aşamasında, olumlu eleştiri ve tavsiyeleri ile beni cesaretlendiren, araştırma süresince karşılaşılan her türlü problemin aşılmasında hiçbir zaman yardımlarını esirgemeyen, her zaman desteğini yanımda hissettiğim, değerli danışman hocam Doç. Dr. Ali SABANCI' ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans eğitimim süresince akademik bilgileri ve tecrübeleriyle gelişmemde katkısı olan, değerli hocalarım Prof. Dr. Mualla BİLGİN AKSU, Doç. Dr. İlhan GÜNBAYI, Yrd. Doç. Dr. Kemal KAYIKÇI ve Yrd. Doç. Dr. Türkan MUSTAN AKSU'ya ve uygulamalardaki desteklerinden ötürü katılımcı sınıf öğretmeni arkadaşlara teşekkürü bir borç bilirim.

Yüksek lisans öğrenimim boyunca her zaman yanımda olup, samimi ve içten eleştirileri ile bana yol gösteren, özellikle manevi açıdan desteklerini her zaman hissettiğim çok kıymetli dostlarım Reyhan NAZAROĞLU, Serdar ÖZÇETİN, Çağatay ULUS, Gönül ÇAKAR, Serdağ YILDIRIM, Esra SAKAR, Yasemin ÇAYIR ÇEVİK, Figen ALTINOK ve Feridun SAĞOL'a teşekkür ederim.

Hayatımın her anında yanımda olan, bana her türlü desteği sağlayan, hiçbir özveriden kaçınmayan anneme, babama ve kardeşime saygı ve sevgilerimi sunarım.

Ramazan GÖK

Antalya Ocak, 2013

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu; özel eğitim ve kaynaştırmanın tanımı, ilkeleri, sınıf yönetimi yöntem ve teknikleri ve bunlarla ilişkili olarak karşılaşılan zorluklara ve bu zorluklarla başa çıkma yöntemlerine değinilmeye çalışılmıştır.

Bireyler fiziksel farklılıklarının yanı sıra eğitim alanında da öğrenme farklılıkları taşımaktadır. Bazı bireylerin öğrenme becerileri daha hızlı iken bazı bireylerin öğrenme hızları daha yavaştır. Bu durum bireylerin eğitim alanındaki özel gereksinimlerini karşımıza çıkarmaktadır.

Günümüzde özel gereksinimli bireylerin sayısı giderek artmaktadır. Dünya nüfusunun %14'ünü, Türkiye nüfusunun da %12.29'unu özel gereksinimli bireyler oluşturmaktadır. Bu verilere göre şu an ülkemizde 6,5 milyona yakın özel gereksinimli birey bulunduğu varsayılabilir. Bu sayı hiç de küçümsenemeyecek büyüklüktedir (Batu ve İftar, 2011, s. 7).

Bu nedenle özel gereksinimli öğrencilerin de özel gereksinimi olmayan öğrenciler gibi eğitimden yararlanma hakkı vardır. Bu bireylerin özellikle akranlarıyla da aynı eğitim ortamını paylaşmaya diğer öğrencilerden daha fazla ihtiyaçları vardır.

Kaynaştırma adı altında karşımıza çıkan bu durumun açıklanabilmesi için öncelikle özel eğitim kavramının açıklanması gerekmektedir. Salend ve diğerleri (2008)'ne göre özel eğitim; bilişsel, davranışsal, sosyal-duygusal, fiziksel, duyuşsal alanlarda yetersizlikleri ya da üstünlükleri olan öğrencilere kapsamlı, araştırma temelli değerlendirme ve öğretimin destek hizmetlerinin özel hazırlanmış programlar dâhilinde sunulması olarak tanımlanmaktadır (Batu ve Diken, 2010, s. 2).

Özel gereksinimli çocukların özellikleri Durğun (2010)'a göre; İletişim Bozuklukları Olan Çocuklar, Zihinsel Engelli Çocuklar, Öğrenme Güçlüğü Olan Çocuklar, Uyum Güçlüğü Gösteren Çocuklar, Görme Engelli Çocuklar, İşitme Engelli Çocuklar, Ortopedik Engelli ve Sürekli Hastalığı Olan Çocuklar, Otistik Çocuklar, Üstün Zekâlı ve Üstün Yetenekli Çocuklar, Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozuklukları olarak sıralanmıştır.

Bu durumlar eğitimde kaynaştırma uygulamaları olarak karşımıza çıkmaktadır. Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinde(2000), kaynaştırma, “Özel eğitim gerektiren bireylerin, yetersizliği olmayan akranları ile birlikte eğitim ve öğretimlerini resmi ve özel okulöncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yaygın eğitim kurumlarında sürdürmeleri esasına dayanan destek eğitim hizmetlerinin sağlandığı özel eğitim uygulamalarıdır” şeklinde tanımlanmıştır.

Ayrıca yönetmelik kaynaştırmanın uygulanma ilkelerini madde 68'de şu şekilde belirlemiştir:

- a. Özel eğitim gerektiren her bireyin akranları ile birlikte aynı kurumda eğitim görme hakkı vardır.
- b. Hizmetler bireylerin yetersizliklerine göre değil, bireylerin eğitim gereksinimlerine göre planlanır.
- c. Hizmetler okul merkezli olur.
- d. Karar verme süreci aile-okul-eğitsel tanılama, izleme ve değerlendirme ekibi dayanışmasına dayalı olarak gerçekleşir.
- e. Bütün bireyler öğrenebilir ve öğretilir.
- f. Kaynaştırma, bir program dâhilinde verilen bir özel eğitim uygulamasıdır.

Yönetmelikte ayrıca kaynaştırmanın uygulama ölçütleri madde 69'da şu şekilde sıralanmaktadır:

- a. Kaynaştırma uygulamaları yapılan kurumlarda özel eğitim gerektiren öğrencinin gereksinimleri çerçevesinde kurumun fiziksel, sosyal, psikolojik ortamında ve eğitim programlarında destek hizmetlerle gerekli düzenlemeler (kaynak oda, rehberlik ve psikolojik danışma servisi, bireyselleştirilmiş eğitim programları geliştirme ve uygulama birimi kurulması: rampalar, ses yalıtımı, ışık düzenine dikkat edilmesi gibi) yapılır.
- b. Kaynaştırma uygulamalarına devam edecek öğrencilerin birden fazla yetersizliği olmamasına, erken yaşta tanılanmış, ailesinin işbirliğine açık ve eğitim almaya yatkın, cihaz kullanması gerekenlerin mutlaka cihazlandırılmış, zihinsel öğrenme yetersizliği olan öğrencilerin hafif ve orta düzeyde zihinsel yetersizliği olmalarına dikkat edilir.
- c. Kaynaştırma uygulamaları yapılan kurumlarda tüm kurum personelinin öğrencilerin, ailelerin ve yakın çevrelerinin özel eğitim gerektiren öğrencilerin bireysel ve gelişim özellikleri hakkında bilgilendirilmeleri esastır.
- d. Kaynaştırma uygulamalarında öğretim programları, programın amaçları bireye uyarlanarak uygulanır, bireyselleştirilmiş eğitim programları ile desteklenir.

Özel eğitim yönetmeliğinde de bahsedildiği üzere BEP kaynaştırma için kritik öneme sahiptir. İlgili maddelerde de görüldüğü gibi kaynaştırma ile ilgili yasal boyut incelendiğinde artık neredeyse eksik olan bir nokta yok gibi görünmektedir. Bundan sonra yapılması gereken iş yasal sorumlulukların, ilgili hükümlerin uygulanması ve yerine getirilmesidir (Diken ve Batu, 2010, s. 17).

Kuramsalda ayrıntılı olarak açıklanan kaynaştırma eğitimi ve sınıf yönetimi üzerinde uygulamada bir takım sorunlarla karşılaşmaktadır. Sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıf öğretmenleri ayrıntılı BEP' leri olmalarına karşın planlama, eğitim-öğretim ve ölçme değerlendirme çalışmaları sırasında güçlük yaşamaktadır. Bu nedenle bu çalışmada

sınıflarında kaynaştırma eğitimi öğrencisi bulunan sınıf öğretmenlerinin uygulama boyutunda sınıf yönetiminde karşılaştıkları zorluklara ve bu zorluklarla başa çıkma yöntemlerine değinilecektir. Sınıf yönetimini birçok değişken etkilemektedir. Özellikle kaynaştırma eğitimi öğrencisi bulunan sınıflarda ayrıca bazı yöntem ve teknikleri de işe koşturmak gerektiğı söylenebilir, çünkü özel bir ustalık isteyen sınıf yönetimi becerisi ve yeterliliğı, heterojen sınıflarda ayrıca bir önem arz etmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

PROBLEM DURUMU

1.1 Özel Eğitim

Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği (2006)'ne göre özel eğitim, “Özel eğitim gerektiren bireylerin eğitim ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri ile özel eğitim gerektiren bireylerin bireysel yeterliliklerine dayalı, gelişim özelliklerine uygun ortamlarda sürdürülen eğitim” olarak ifade edilmektedir.

Bir başka tanımda ise; bireylerin, akademik, iletişim, devim ve uyum alanlarında önemli eksiklik, kusur yaratan durumların önlenmesi, azaltılması ya da ortadan kaldırılmasıyla ilgili eğitsel değişkenlerin düzenlenmesi uğraşısına özel eğitim denir (Özsoy ve diğerleri, 2002, s. 7).

Salend ve diğerleri (2008)'ne göre özel eğitim; bilişsel, davranışsal, sosyal-duygusal, fiziksel, duysal alanlarda yetersizlikleri ya da üstünlükleri olan öğrencilere kapsamlı, araştırma temelli değerlendirme ve öğretimin destek hizmetlerinin özel hazırlanmış programlar dâhilinde sunulması olarak tanımlanmaktadır (Batu ve Diken, 2010, s. 2).

1.2 Özel Eğitimin Amaçları

Özel eğitim, Türk Millî Eğitiminin genel amaç ve temel ilkeleri doğrultusunda, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin;

- a. Toplum içindeki rollerini gerçekleştiren, başkaları ile iyi ilişkiler kuran, iş birliği içinde çalışabilen, çevresine uyum sağlayabilen, üretici ve mutlu bir vatandaş olarak yetiştirmelerini,
- b. Toplum içinde bağımsız yaşamaları ve kendi kendilerine yeterli bir duruma gelmelerine yönelik temel yaşam becerilerini geliştirmelerini,
- c. Uygun eğitim programları ile özel yöntem, personel ve araç-gereç kullanarak; eğitim ihtiyaçları, yeterlilikleri, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda üst öğrenime, iş ve meslek alanlarına ve hayata hazırlanmalarını, amaçlar (MEB, 2010).

1.3 Özel Eğitimin Temel İlkeleri

Türkiye’de 6 Haziran 1997 tarihinde yürürlüğe giren Özel Eğitim Yasası'nda (KHK/573) özel eğitimin temel ilkeleri şöyle ifade edilmektedir:

- a. Özel eğitime ihtiyacı olan tüm bireyler; eğitim ihtiyaçları, ilgi, yetenek ve yeterlilikleri doğrultusunda ve ölçüsünde özel eğitim hizmetlerinden yararlandırılır.
- b. Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitimine erken yaşta başlanır.
- c. Özel eğitim hizmetleri, özel eğitime ihtiyacı olan bireyleri sosyal ve fiziksel çevrelerinden mümkün olduğu kadar ayırmadan planlanır ve yürütülür.
- d. Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin, eğitim performansları dikkate alınarak, amaç, içerik ve öğretim süreçlerinde ve değerlendirmede uyarlamalar yapılarak, akranları ile birlikte eğitilmelerine öncelik verilir.
- e. Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin her tür ve kademedeki eğitimlerinin kesintisiz sürdürülebilmesi için, rehabilitasyon hizmetlerini sağlayacak kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapılır.
- f. Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin bireysel yeterlilikleri ve tüm gelişim alanlarındaki özellikleri ve akademik disiplin alanlarındaki yeterlilikleri dikkate alınarak, bireyselleştirilmiş eğitim planı geliştirilir ve eğitim programları bireyselleştirilerek uygulanır.
- g. Ailelerin, özel eğitim sürecinin her boyutuna aktif olarak katılımları ve eğitimleri sağlanır.
- h. Özel eğitim politikalarının geliştirilmesinde, üniversitelerin ilgili bölümleri ve özel eğitime ihtiyacı olan bireylere yönelik etkinlik gösteren sivil toplum kuruluşları ile iş birliği içinde çalışılır.
- i. Özel eğitim hizmetleri, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin, toplumla etkileşim ve karşılıklı uyum sağlama sürecini kapsayacak şekilde planlanır (MEB, 2010).

1.4 Özel Gereksinimli Çocukların Özellikleri

Özel eğitim gerektiren, diğer bir deyişle özel gereksinimli çocuklar, genellikle şu gruplarda toplanmaktadır:

1.4.1 İletişim Bozuklukları Olan Çocuklar

Lewis ve Doorlag (2000)’a göre iletişim, kişilerin düşüncelerini birbiriyle değiştirmeleridir. Etkili iletişimde mesaj gönderen bir gönderici, mesajı alan çözümleyen ve anlayan alıcı olması gereklidir. İletişim bozukluğu olan çocuklar, iletişimlerini engelleyen dil

ve/veya konuşma bozukluklarına sahip olan çocuklardır. Dil ve konuşma bozuklukları en fazla görülen engel türü olarak kabul edilmekte, 6-12 yaş grubunun %20.1'inde bu bozukluklar görülmektedir. Konuşma, dilin seslerinin şekillendirilmesi ve üretilmesidir, konuşma bozuklukları ise konuşma seslerinin üretimi, konuşma ritmi ve konuşma sesinin kontrolündeki güçlükler olarak ortaya çıkmaktadır (Batu, 2000, s. 44).

1.4.2 Zihinsel Engelli Çocuklar

Zihinsel yetersizliği olan birey; zihinsel işlevler bakımından ortalamanın iki standart sapma altında farklılık gösteren, buna bağlı olarak kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerinde eksiklikleri ya da sınırlılıkları olan, bu özellikleri 18 yaşından önceki gelişim döneminde ortaya çıkan ve özel eğitim ile destek eğitim hizmetlerine ihtiyaç duyan bireyi, ifade eder (MEB, 2010).

Çeşitli nedenlere bağlı olarak, zihin yeteneklerinin yavaş gelişmesiyle ortaya çıkan durumdur. Geri zekâlı çocuk, anlama, konuşma, öğrenme, kavrama ve çevreye uyumda yaşıtlarından çok geri kalmış çocuktur (Yörükoğlu, 2000, s. 81).

Zihinsel engelli ve yetersizliği olan çocuklar, gelişim süreci içerisinde normal çocuktan derecelere göre değişiklik gösteren çocuklardır. Zihinsel engellilik durumu zekâ testleri ile tanımlanmaktadır. Hafif düzeyde zihinsel yersizliği olan çocuklar, normale yakın zekâyâ sahip olduklarından akademik becerilerin eğitimi verilir. Yaşlarına göre gecikmeler yaşasalar da pek çok şey öğrenebilirler. Orta düzeyde zihinsel yersizliği olan çocuklar, zekâ düzeyleri daha düşüktür. Akademik becerileri almakta zorluk yaşarlar. Öz bakım ve günlük hayatlarını sürdürme amaçlı eğitim verilmelidir. Ağır düzeyde zihinsel yersizliği olan çocuklar, zekâ düzeyleri çok düşüktür. Yoğun uyum problemleri yaşarlar. Davranış problemleri vardır (Kılıçoğlu, 2007, s. 27).

1.4.3 Öğrenme Güçlüğü Olan Çocuklar

“Öğrenme Bozukluğu” zekâsı normal ya da normalin üstünde olan ve beklenen akademik becerileri kazanamayan çocuklar için kullanılır. “Öğrenme Bozukluğu” herhangi bir duyuşsal, nörolojik, fiziksel, ruhsal, kültürel soruna bağlı olmayan, okuma, yazma, matematik, kendini ifade etme, mekânda yönelme alanlarında birinde ya da çoğunda güçlük çeken çocukları kapsar (Korkmazlar, 2009, s. 133).

Yazılı ya da sözlü dili anlamak ya da kullanabilmek için gerekli olan bilgi alma süreçlerinin birinde ya da birkaçında ortaya çıkan ve dinleme, konuşma, okuma, yazma, heceleme, dikkat yoğunlaştırma ya da matematiksel işlemleri yapmada yetersizlik nedeniyle

bireyin eğitim performansının ve sosyal uyumunun olumsuz yönde etkilenmesi durumudur (MEB, 2010).

1.4.4 Uyum Güçlüğü Gösteren Çocuklar

Uyumlu çocuk, yaşının ve kendi özelliklerinin gerektirdiği bedensel, devinimsel, zihinsel, cinsel, duygusal ve toplumsal davranışları gerçekleştirebilen çocuktur (Bakırcıoğlu, 2002, s. 120).

Çocukların öğretmenleriyle olan yakın iletişimi, onlara okuldaki problemlerini çözmede en önemli yardımcıdır. Duygu ve davranış bozukluklarını önlemek ve düzeltmek için benimsenmesi gereken en temel amaç, çocuklara sorun davranışlar yerine uygun alternatif davranışlar öğretmek olmalıdır (Sarı, 2003, s. 71).

Sabır ve sebat, uyum bozukluğu olan öğrencilerle çalışan öğretmenin sahip olması gereken kişilik özelliklerin başında yer almalıdır. Öğrencilerle sevgi ve güvene dayalı bir ilişkiye girilmelidir. Öğretim aktivitelerini ve materyallerini, öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına uygun, etkili ve yaratıcı olmalarını sağlayacak şekilde düzenlenmelidir. Öğrencilerin uygun davranışlarını pekiştirmeli, olumsuz davranışları bazen görmezlikten gelmelidir (Dağlı, 2008, s. 87).

1.4.5 Görme Engelli Çocuklar

Görme engelli çocuklar, görme gücünün kısmen ya da tamamen yetersizliğinden dolayı eğitim performansı ve sosyal uyumu olumsuz yönde etkilenen çocuklardır (Kılıçoğlu, 2007, s. 29).

Genel bir tanım olarak; görme engelli olma durumu, görme gücünün normal görme gücünden düşük olma durumu olarak tanımlanabilmektedir (Cavkaytar ve Diken, 2006, s. 47).

Görme yetersizliği olan çocuklar öğrenirken nesnelere dokunur, nesnelerin çıkardığı sesleri dinler, koklar ve tatlarına bakarlar. Çocuğun öğrenebilmesi için dokunması, işitmesi, koklaması ve tat alması mutlaka faaliyete geçirilmelidir. Diğer duyu organlarını kullanarak çocuğun yeni şeyler öğrenmesi mutlaka cesaretlendirilmelidir. Görme yetersizliği olan çocuğun sınıfta olumsuz durumlarla karşılaşmaması, onun takılacağı ya da çarpabileceği eşyaların ve engellerin ayakaltından kaldırılması gereklidir. Çocuğun, kolayca eşyaların yerlerini bulmasına yardım edebilecek düzenlemeler de yapılabilir. Eğer çocuk az gören ise oturma ve çalışması sırasında ışığın doğrudan gözüne gelmemesine ve ışığın kırılarak gözüne yansımaya özen gösterilmelidir (Kılıçoğlu, 2007, s. 29).

Sınıftaki normal öğrenciler, zaman zaman görme özürlü olan öğrencilere rehberlik etmelidir. Ancak, bu rehberlik öğrenciyi çok fazla bağımlı kılmamalıdır. Görme özürlü öğrencileri eğitirken, bireyselleştirilmiş öğretim yapılmalı ve onlara ekstra zaman ayırılmalıdır. Görme özürlü öğrencileri, yazı tahtasını ve diğer materyalleri rahat görebilecek şekilde ön sıralara oturtmalıdır. Görme özürlü öğrenciler, diğer öğrencilerin katıldığı her etkinliğe katılmaları cesaretlendirilmelidir (Dağlı, 2008, s. 88).

1.4.6 İşitme Engelli Çocuklar

İşitme duyarlılığının kısmen veya tamamen yetersizliğinden dolayı konuşmakta, dili kullanmada ve iletişimde güçlük nedeni ile bireyin eğitim performansının ve sosyal uyumunun olumsuz yönde etkilenmesi durumudur (Kılıçoğlu, 2007, s. 31).

İşitme yetersizliği olan birey: İşitme duyarlılığının kısmen veya tamamen kaybından dolayı konuşmayı edinmede, dili kullanma ve iletişimde yaşadığı güçlükler nedeniyle özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyi ifade eder (MEB, 2010).

Kaynaştırmanın amacı, engelli çocuğu işiten toplum için hazırlamak, normal çocuklar ile etkileşmesini, bu yolla engelli çocuğun toplumun genel değerlerini gözlemesini, öğrenmesini ve uygun davranış biçimleri geliştirmesini sağlamaktır. İşitme engelli çocuk söz konusu olduğunda, normal işiten yaşlılarının dilini öğrenmesi de hedeflenen amaçlardandır (Tüfekçioğlu, 1998, s. 61).

Türkiye’de özellikle son yıllarda özel eğitime gereksinim duyan öğrencilerin normal gelişim gösteren akranları ile aynı ortamda birlikte eğitim almalarına (kaynaştırma) ilişkin görüşler ve uygulamalar yaygınlık kazanmaktadır. İşitme engelli öğrenci için kaynaştırmanın genel amacı, işitme engelli çocuğu işiten toplum için hazırlamaktır. Kaynaştırma ile işitme engelli çocuğun işiten akranları ile uygun etkileşimler geçirmesi, toplumun genel değerlerini öğrenmesi ve bunlara uygun davranış biçimleri geliştirmesi hedeflenmektedir (Cavkaytar ve Diken, 2006, s. 49).

1.4.7 Ortopedik Engelli ve Sürekli Hastalığı Olan Çocuklar

Ortopedik engeli olan çocuklar en genel anlamıyla vücudun hareket ile ilgili organlarında çeşitli faktörlerden dolayı yetersizlikleri olan çocuklar olarak tanımlanmaktadır (Cavkaytar ve Diken, 2006, s. 50).

Bazı sınıflarda özel sağlık problemlerine sahip olan çocuklar olabilir. Örneğin, kalp rahatsızlığı, epilepsi (sara), astım, çeşitli ırlar, lösemi, diyabet ve diğerleri (Sarı, 2003, s. 73).

Öğretmen, bedensel özürlü öğrencilerin yetersizliğinin, tüm kişiliğinin çok önemli olmayan bir bölümünü oluşturduğunu, bu öğrencilerin de ilgileri istekleri ve yapmak istedikleri bulunduğunu normal öğrencilere anlatmalıdır (Dağlı, 2008, s. 90).

1.4.8 Otistik Çocuklar

Otizm kelime anlamı olarak bireyin dış dünyanın gerçeklerinden uzaklaşarak kendine özgü iç dünyasında yaşaması olarak tanımlanmaktadır (Özcan ve Elyas, 2007, s. 63).

Otistik birey: Sosyal etkileşim, sözel ve sözel olmayan iletişim, ilgi ve etkinliklerdeki sınırlılığı erken çocukluk döneminde ortaya çıkan ve bu özellikleri nedeniyle özel eğitim ile destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyi, ifade eder (MEB, 2010).

1.4.9 Üstün Zekâlı ve Üstün Yetenekli Çocuklar

Seçkin yeteneklerinden dolayı yüksek seviyeli iş yapmaya yeterli olan, yetenekleri bu alanda uzman olan kişiler veya profesyonel olarak bilinen kimseler tarafından belirlenmiş çocuk üstün veya özel yetenekli çocuktur (Kılıçoğlu, 2007, s. 33).

Üstün zekâlı ve üstün yetenekli çocuklar için farklılaştırılmış eğitim programının ayrı bir sınıf ortamında değil, olağan çocuklarla birlikte bir eğitim ortamında verilmesi sağlanmalıdır. Üstün zekâlı çocuklar toplumların cevherleridir. Hiç kimse onların toplumun en önemli güç kaynağı olduğunu görmezlikten gelip inkâr edemez (Özgür, 2004, s. 24).

1.4.10 Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozuklukluğu Olan Çocuklar

Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğunun(DEHB) temel özelliği kalıcı ve sürekli olan dikkat süresinin kısalığı, engellemeye yönelik denetim eksikliği nedeniyle davranışlarda ya da bilişte ortaya çıkan ataklık ve huzursuzluktur (Taner, 2007, s. 57).

Bu çocuklar genelde okul başlayınca tanınırlar. Sınıf içinde bu öğrencilerin ön sırada oturtulması, dikkat sürelerinin kısa olduğu göz önünde bulundurularak ders içinde zaman zaman mola verilmesi faydalı olacaktır. Öğrencinin yaptığı olumlu davranışlar ve azalttığı olumsuz davranışlar için ödüllendirilmelidir. Öğrencinin öfke patlamaları ve dürtüsellliği nedeni ile arkadaşları ile iletişim problemleri yaşadığı durumlarda uzlaştırıcı bir rol oynamalı, öğrencinin benlik saygısının azalmasına neden olabilecek aşağılama ve damgalamaya engel olmalıdır. Bu öğrencilerde özellikle davranım sorunları nedeni ile arkadaş çevresi ile yaşadığı iletişim problemleri, genelde dışlanmaları, sevilmiyor olduklarını düşünmeleri nedeniyle benlik saygısında azalma, depresyon olabileceğinden öğretmenin bu konuda öğrenciyi

izlemesi bu durumların erkenden tanınip tedavi edilmesine yardımcı olacaktır (Özcan ve Elyas, 2007, s. 72).

Özel eğitime ihtiyacı olan bireyler okullarda kaynaştırma eğitimi ile öğrenimlerine devam etmektedirler. Bu nedenle kaynaştırma eğitiminin kuramsal boyutu ve uygulamadaki adımlarının incelenmesi gerekmektedir.

1.5 Kaynaştırma

Kaynaştırma eğitimi, 1983 yılında çıkarılan 2916 sayılı yasa, 1997’ de çıkarılan 573 sayılı kararname ve buna dayalı olarak 2000 yılında yürürlüğe giren Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği ile yaygın olarak uygulanmaya başlanmıştır (İzci, 2005, s. 3). En son yayımlanan Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği’nde ise kaynaştırma, “Özel eğitim gerektiren bireylerin, yetersizliği olmayan akranları ile birlikte eğitim ve öğretimlerini resmi ve özel okulöncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yaygın eğitim kurumlarında sürdürmeleri esasına dayanan destek eğitim hizmetlerinin sağlandığı özel eğitim uygulamalarıdır” şeklinde tanımlanmıştır (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2006).

Kaynaştırma eğitimi; özel eğitime gereksinimli öğrencilerin hiçbir özel eğitim desteği olmadan aynı yaştaki akranlarıyla yalnızca aynı sınıf ortamında, birlikte eğitilmeleri anlamına gelmemektedir. Kaynaştırma eğitimi özel eğitim gerektiren öğrencilerin genel eğitim sınıflarında uygun özel eğitim desteği sağlanarak eğitim görmeleridir (Bender, Vail ve Scott, 1995, s. 89).

Bir diğer tanımda ise; kaynaştırma eğitimi, engelli öğrenciyi normal sınıfa yerleştirmenin yanı sıra çeşitli düzenlemeleri gerektiren bir uygulamadır. Kaynaştırma; kısaca, özel eğitime ihtiyacı olan engelli öğrencilerle engelli olmayan öğrencilerin bir arada eğitim görmesi olarak açıklanabilir. Başka bir deyişle engelli öğrencilerin engeli olmayan öğrencilerle eğitsel ve sosyal olarak bütünleşmesini (entegrasyon) sağlama işlemidir (MEB, 2010).

Yapılan tanımların ortak noktaları; özel gereksinimli bireylerin normal gelişim gösteren akranlarıyla birlikte genel eğitim ortamlarında eğitilmeleri, bu çocuklara ve öğretmenlerine gereksinim duyacakları destek özel eğitim hizmetlerinin sağlanmasıdır. Son yıllardaki kaynaklarda, kaynaştırmanın sadece özel gereksinimli öğrenciler için değil tüm öğrenciler için olduğu konusuna sıkça vurgu yapılmaktadır. Başka bir deyişle, başlangıçta özel gereksinimli öğrencilerin genel eğitim ortamlarına sadece fiziksel olarak yerleştirilmesi olarak algılanan kaynaştırma, günümüzde tüm öğrencileri kapsayacak şekilde gerekli destek hizmetlerin aynı

sınıf ortamında sunulması olarak algılanmaktadır (Friend ve Bursuck, 2006, s. 26; Wood, 2002, s. 62).

Özel eğitime gereksinimi olan bireylerin kendi gereksinimleri doğrultusunda en üst düzeyde gelişimlerini sağlamak için uygun eğitim fırsatlarından yararlanmaları gerekmektedir (Kargın, 2004, s. 3). Özel gereksinimli öğrencilerin eğitiminde en az kısıtlayıcı eğitim ortamı önerilmektedir. En az kısıtlayıcı eğitim ortamında öğrencinin normal yaşlılarıyla bir arada bulunması ile gereksinimlerinin en üst düzeyde karşılanması hedeflenmektedir. En az kısıtlayıcı eğitim ortamı ise kaynaştırmayı işaret etmektedir (Kırcaali-İftar, 1998, s. 18). En az kısıtlayıcı ortam belirlenirken, özel gereksinimli öğrencinin olabildiğince akranları ile bir arada olması ve öğrencinin en üst düzeyde başarı göstermesi hedeflenir. Uygulamada özel gereksinimli öğrencilerin özel gereksinimli olmayan akranlarıyla birlikte eğitim görmeleri kaynaştırma olarak görülmekle birlikte, kaynaştırmanın yalnızca fiziksel birliktelik anlamına gelmediği kabul edilmektedir (Kargın, 2004, s. 3).

1.6 Kaynaştırma Yoluyla Eğitimin Amacı

Engelli öğrencilerin, engelli olmayan akranlarıyla birlikte eğitilmelerinin amacı; engelli öğrencilerin akranları ile akademik ve sosyal yönden bütünleştirilerek sosyal ve duygusal yönden gereksinimlerinin karşılanmasını sağlamaktır (Sucuoğlu ve Özokçu, 2005, s. 23).

Çocuğu normal hâle getirmek değil, onun ilgi ve yeteneklerini en iyi şekilde kullanmasını sağlamak, toplum içinde yaşayabilmesini kolaylaştırmaktır. Demokratik insancıl yaklaşımın sonucu olarak gelinen noktada özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin normalleştirme süreci içerisinde akran gurubuyla birlikte eğitilmesine kaynaştırma eğitimi uygulamaları ile azami gayret gösterilmektedir. Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencinin normal yaşlılarıyla aynı eğitsel ortamlarda bulunmasını sağlamak başlı başına yeterli olamamakta, kaynaştırma uygulamaları, temel bazı ilkeler çerçevesinde yürütüldüğünde anlamlılık kazanmakta ve öğrenciye maksimum yaşam deneyimi sağlamaktadır (MEB, 2010).

1.7 Kaynaştırma Uygulamalarının Temel İlkeleri

Milli Eğitim Bakanlığı (2010)'na göre kaynaştırma uygulamalarının temel ilkeleri aşağıdaki gibi belirtilmiştir:

- a. Özel eğitim gerektiren öğrencinin akranlarıyla aynı kurumda eğitim görme hakkı vardır.
- b. Kaynaştırma eğitimi, özel ve genel eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır.
- c. Hizmetler yetersizliğe göre değil, eğitim gereksinimine göre planlanır.

- d. Karar verme süreci aile-okul-eğitsel tanılama sürecine göre gerçekleşir.
- e. Kaynaştırma eğitime erken başlamak esastır.
- f. Kaynaştırma eğitiminde bireysel farklılıklar esastır.
- g. Duyu kalıntısından (az gören bir öğrenciye braille alfabesini öğretmek yerine çeşitli düzenlemelerle görme duyusunu kullanarak yazmasının sağlanması gibi) yararlanmak esastır.
- h. Gönüllülük, sevgi, sabır, gayret gerekmektedir.
- i. Eğitim normal insanlarla ve doğal ortamlarda verilmelidir.
- j. Eğitim, öğrenciyi toplumun bir parçası haline getirmeyi amaçlar.
- k. Kaynaştırma eğitiminde okul-aile ve çevre iş birliği esastır (MEB, 2010).

1.8 Kaynaştırma Yoluyla Eğitimin Yasal Dayanakları

Türkiye’de kaynaştırma uygulamaları,1983 yılında yürürlüğe giren Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu’yla yasalaşmıştır. Anayasamızın 42'nci maddesindeki "Devlet, durumları sebebiyle özel eğitime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılacak tedbirleri alır." hükmüne uygun olarak Millî Eğitim Temel Kanunu'nun.7'nci maddesinin "Eğitim Hakkı" ile 8'inci maddesinin "Fırsat ve İmkân Eşitliği" başlığı altında, "Özel eğitime ve korunmaya muhtaç çocukları yetiştirmek için özel tedbirler alınır." hükmü yer almıştır.

222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nun 6'ncı maddesinde; özel eğitim gerektiren bireyler için okul ve sınıfların açılmalarının zorunlu olduğu belirtilmektedir.

5378 sayılı Özürllüler ve Bazı Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un "Eğitim ve Öğretim" başlıklı 15'inci maddesinde; "Hiçbir gerekçeyle özürllülerin eğitim alması engellenemez. Özürllü çocuklara, gençlere ve yetişkinlere özel durumları ve farklılıkları dikkate alınarak bütünleştirilmiş ortamlarda ve özürllü olmayanlarla eşit eğitim imkânı sağlanır."

Ayrıca, 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile özel eğitim yeni bir yapıya kavuşturulmuştur. Daha önceden özel eğitim okulu ağırlıklı olan bu yapılanma bütünleştirme ilkesine uygun olarak çağdaş bir anlayış ile kaynaştırma yoluyla eğitim uygulamaları esas alınarak düzenlenmiştir. Söz konusu kararnamenin "Kaynaştırma" başlıklı 12'nci maddesinde; "Özel eğitim gerektiren bireylerin eğitimleri, hazırlanan bireysel eğitim planları doğrultusunda akranları ile birlikte her tür ve kademedeki okul ve kurumlarda uygun yöntem ve teknikler kullanılarak sürdürülür." hükmüne yer vermektedir.

1.9 Kaynaştırma Eğitiminin Yararları

Kaynaştırma eğitimi ülkemizde bir kısım öğrencinin uygun eğitim ortamına yerleştirilmesi mümkün olmadığından, yani zorunluluktan ötürü uygulandığı gibi; bir kısım öğrenci için ise, gerçekten kaynaştırma eğitime gereksinimi duyduğundan ve bu eğitim ortamında gerekli önlemler alındığında en üst düzeyde yararlanma olasılığı olduğundan uygulanmaktadır. Ancak zorunluluktan kaynaştırma eğitime yönlendirilen öğrenciler için kaynaştırma eğitimi en az kısıtlayıcı eğitim ortamı olmaktan çok yani avantajdan çok dezavantaj haline dönüşmektedir. Ülkemizde özel eğitime muhtaç çocuklara yönelik uygulanan kaynaştırma eğitimi yasalarla da desteklenmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinde kaynaştırma eğitimi, özel eğitim gerektiren bireylerin diğer bireylerle karşılıklı etkileşim içinde bulunmalarını sağlamak ve eğitim amaçlarını en üst düzeyde gerçekleştirmek için geliştirilmiş eğitim ortamları olarak tanımlanmıştır. Normal çocuklarla özürlü çocukların aynı eğitim ortamlarında aynı eğitim olanaklarından yararlanmalarının özürlü çocuklara, normal çocuk ve engelli çocukların ailelerine, öğretmenlere ve normal çocuklara yararları vardır (Akkoyun, 2007, s. 42).

1.9.1 Kaynaştırma Öğrencilerine Yararı

Kaynaştırma eğitiminin özel eğitime gereksinimi olan öğrenciler için en önemli yararı, normal akranlarıyla aynı eğitim ortamında bulunmaları'dır. Bu şekilde kaynaştırma öğrencileri akademik ve sosyal olarak geleceğe yönelik daha çok yaşam deneyimi kazanmaktadırlar.

Darıca (1992) ve Kırcaali-İftar (1998)'a göre kaynaştırma eğitime gereksinimi olan ve bu eğitim ortamından en iyi şekilde yararlanması için gerekli önlemler alınan kaynaştırma öğrencileri için kaynaştırma eğitiminin diğer yararları şunlardır:

- a. Sınıf öğretmenin olumlu tutum geliştirip, uygun eğitim hizmetini ve fırsatlarını vermesiyle kaynaştırma öğrencisi kendine güven kazanır.
- b. Kaynaştırma öğrencilerinin akademik ve sosyal anlamda kendilerini geliştirmesi sağlanır.
- c. Normal arkadaşlarıyla aynı eğitim ortamında bulunmaları kaynaştırma öğrencilerinin sorumluluk almalarını sağlamaktadır.
- d. Kaynaştırma öğrencilerinin toplumsallaşması ve sosyalleşmesi açısından yararlıdır.
- e. Normal öğrencilerin davranışları, özel gereksinimli öğrencilere model olur (Akkoyun, 2007, s. 43).

İnsanlar arası bireysel farklılıkları öğrencilerin okul yaşantısından itibaren fark etmelerini sağlamak, yetersizliği olan insanların topluma kazandırılması açısından atılmış önemli bir adımdır. Bu anlamda kaynaştırma eğitimi toplumdaki yetersizliği olmayan diğer bireylerin yetersizliği olan bireyleri kabullenmeleri açısından önem taşımaktadır. Kaynaştırma eğitiminin gerek kaynaştırma öğrencisinin ailesine gerekse normal çocuk ailesine yararları vardır. Kaynaştırma eğitiminde sadece öğretmenin çaba sarf etmesi ve kaynaştırma öğrencisiyle bire bir ilgilenmesi bir noktaya yeterli olabilir. Ancak, sınıf içindeki çocukların ailelerinin de kaynaştırma öğretmeni ve çocukları desteklemeleri akademik açıdan önemlidir. Bu noktadan hareketle kaynaştırma eğitiminin kaynaştırma öğrencisi ailesine ve normal çocuk ailesine yararları mevcuttur (Akkoyun, 2007, s. 43).

1.9.2 Kaynaştırma Öğrencilerinin Ailelerine Yararları

Kaynaştırma eğitiminin engelli çocuk anne-babalarına yararları şunlardır;

- a. Anne-babaların motive olması sağlamaktadır. Özellikle engelli çocuğa sahip olan ailelerin çocuklarını akranlarıyla aynı eğitim ortamında görmeleri ailelerin çocuğu akademik ve sosyal açıdan da desteklenmesini sağlamaktadır.
- b. Anne-babaların çocuklarının özelliklerini bilip onları olduğu gibi kabullenmelerine yardımcı olmaktadır.
- c. Anne-babaların diğer engelli aileleriyle iletişim kurmalarına, işbirliği yapmalarına ve ortak hareket etmelerine yardımcı olmaktadır.
- d. Anne-babaların çocuklarının eğitim yaşantısına katılımını sağlamaktadır.
- e. Ana-babanın diğer çocuklar içinde kendi çocuklarının başarı yanlarını görmelerine sınırlı olan yanlarının daha gerçekçi olarak değerlendirilmesine ve buna göre tavır alınmasına yardımcı olacaktır. Böylece ana çocuk arasındaki bağımlılık gittikçe azalacaktır.
- f. Ailelerin kaynaştırma programlarına aktif katılımları, çocuklarının eğitiminde daha etkin olmalarına ve onları daha iyi tanıyabilmelerine olanak tanınmasının yanı sıra hayata bakış açılarını da değiştirmektedir (Metin, 1997, s. 115).

1.9.3 Normal Öğrenci Ailelerine Yararları

Kaynaştırma eğitiminin normal çocukların aileleri için olan yararları şunlardır;

- a. Bireyler arası farklılıkları kabul etmelerini sağlamaktadır.
- b. Engelli çocuk ailelerine destek olmaları ve onların motive olmalarını sağlama açısından yararlıdır.

c. Engelli çocuklarla daha iyi iletişim kurmaya çalışan çocuklar geleceğin iyi vatandaşları olarak onları daha iyi anlar ve saygı duyarlar.

d. Kaynaştırma eğitimi veren öğretmenine gerekli desteği sağlama açısından yararlıdır.

e. Özürlü çocuklarla paylaşma-yardımlaşma ve işbirlikçi davranışlar içine girme gibi sosyal ilişkiler yoluyla; normla çocuk sosyal gelişiminde ilerleme fırsatı bulabilecektir (Metin, 1997, s. 117).

1.9.4 Kaynaştırma Öğrencisi Olan Öğretmenlere Yararları

Kaynaştırma öğrencisi olan öğretmene kaynaştırma eğitiminin yararları şunlardır;

Kaynaştırmanın başarıya ulaşmasındaki en önemli etmenlerden biri, normal sınıf öğretmenlerinin, sınıflarına, engelli öğrencileri kabul etmeye istekli ve kaynaştırmayı başarıya ulaştırmaya kararlı olmalarıdır (Kırcaali-İftar, 1992, s. 47).

- a. Öğretim becerilerini geliştirir ve kendini geliştirmesini sağlamaktadır.
- b. Mesleki deneyim kazanmalarını sağlamaktadır.
- c. Engelli öğrencide akademik ve sosyal anlamda ilerlemeleri fark edince motive olmaları sağlanır.
- d. Kaynaştırma uygulamaları, kaynaştırma sınıf öğretmenlerinin diğer personelle iletişim ve işbirliğini artırır.
- e. Bireyler arası farklılıkları kabullenmelerini sağlamaktadır.
- f. Özel gereksinimli çocuklara uygulanan öğretim tekniklerinden normal çocuklar içinde faydalanabilir (Kırcaali-İftar, 1998, s. 19).

1.9.5 Normal Öğrencilere Yararı

Kaynaştırma uygulamaları sadece kaynaştırma öğrencisi açısından yararlı değildir. Normal çocuklarda öğretmenlerin ve ailelerin kontrolünde farklı özellikteki akranlarıyla aynı eğitim ortamını paylaşma imkânı bulmaktadırlar.

Kaynaştırma öğrencisinin normal arkadaşlarına kaynaştırma eğitiminin yararları şunlardır;

- a. Kaynaştırma sınıfındaki normal öğrenciler, bireyler arasındaki var olan farklılıklara karşı daha hoş görülmesi olmayı ve olumlu tutum geliştirmeyi öğrenirler.
- b. Normal öğrencilerin işbirliği ve yardımlaşma becerilerini artırır.
- c. Normal çocuklarla engelli çocukların sosyalleşmesi açısından yararlıdır.

d. Özürlü arkadaşına model olabilmenin getirdiği sorumluluk, normal çocuğun kendine güven duyabilme konusunda olumlu kazançlar sağlayacaktır (Darıca, 1992, s. 23).

1.10 Ülkemizde Kaynaştırma Yoluyla Eğitimin Uygulanma Şekli ve Modelleri

Özel ve genel eğitimin ayrılmaz bir parçası olan kaynaştırma yoluyla eğitiminin 3 farklı uygulama modeli vardır.

1.10.1 Tam Zamanlı Kaynaştırma

Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencinin kaydı normal sınıftadır; öğrenci tam gün boyunca normal sınıfta eğitim almaktadır. Özel eğitim gerektiren öğrencilerin, akranları ile birlikte okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yaygın eğitim kuramlarında aynı sınıfta eğitim görmesi ve sosyal açıdan bütünleştirilmesi için; özel eğitim destek hizmetleri (destek eğitim odası), özel araç-gereç ve eğitim materyalleri sağlanır. Eğitim programı bireyselleştirilerek uygulanır ve gerekli fiziksel düzenlemeler yapılır.

Tam zamanlı kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden öğrenciler, yetersizliği olmayan akranlarıyla aynı sınıfta eğitim görürlerken kayıtlı bulundukları okulda uygulanan eğitim programını takip ederler. Kaynaştırma uygulamaları yapılan okullarda sınıf mevcutları; okul öncesi eğitim kurumlarında özel eğitime ihtiyacı olan iki öğrencinin bulunduğu sınıflarda 10, bir öğrencinin bulunduğu sınıflarda 20 öğrenciyi geçmeyecek şekilde düzenlenir. Diğer kademelerdeki eğitim kuramlarında ise sınıf mevcutları; özel eğitime ihtiyacı olan iki öğrencinin bulunduğu sınıflarda 25, bir öğrencinin bulunduğu sınıflarda 35 öğrenciyi geçmeyecek şekilde düzenlenir. Okullarda kaynaştırma yoluyla eğitim alacak öğrencilerin bir sınıfa en fazla iki öğrenci olacak şekilde eşit olarak dağılımı sağlanır. Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin, eğitimlerini öncelikle yetersizliği olmayan akranları ile birlikte aynı kurumda sürdürmeleri sağlanır (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği Madde 23/2-a). Ülkemizdeki kaynaştırma yoluyla eğitim uygulamalarının büyük bir çoğunluğu tam zamanlı kaynaştırma uygulaması şeklinde yapılmaktadır.

1.10.2 Yarı Zamanlı Kaynaştırma

Yarı zamanlı kaynaştırma uygulamaları, öğrencilerin bazı derslere yetersizliği olmayan akranlarıyla birlikte aynı sınıfta ya da ders dışı etkinliklere birlikte katılmaları yoluyla yapılır (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği Madde 23/2-b).

Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencinin kaydı özel eğitim sınıfındadır. Özel eğitim sınıfı öğrencisi başarılı olabileceği derslerde ve sosyal etkinliklerde yetersizliği olmayan akranları ile birlikte normal sınıfta eğitim almaktadır.

Zorunlu öğrenim çağındaki öğrencilerden ilköğretim programını takip edebilecek durumda olan öğrenciler için açılan özel eğitim sınıflarında öğrenciler, ilköğretim programını takip ederler. Özel eğitim sınıfına devam eden öğrenciler ilköğretim programı temel alınarak hazırlanmış, kendilerine uygun Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) doğrultusunda eğitim alırlar. Özel eğitim sınıflarının mevcudu en fazla; okul öncesi eğitimde ve ilköğretimde 10, ortaöğretim ve yaygın eğitimde 15 öğrenciden oluşur. Ancak, otistik çocuklar için her tür ve kademedeki açılan özel eğitim sınıflarında ise sınıf mevcudu en fazla 4 öğrencidir. Yarı zamanlı kaynaştırma uygulaması kapsamında bazı derslerde normal sınıfta eğitim alması gereken öğrencilerin dağılımı yapılırken, bir sınıfa en fazla iki yetersiz öğrenci gidebilecek şekilde eşit olarak dağıtılmaya çalışılmalıdır (MEB, 2010).

Zorunlu öğrenim çağındaki öğrencilerden ilköğretim programını takip edemeyecek durumda olan öğrenciler için açılan özel eğitim sınıflarında, yetersizlik türüne göre hazırlanan özel eğitim programını takip ederler. Öğrencilerin BEP'leri hazırlanırken takip ettikleri bu eğitim programı temel alınır. Eğitim Uygulama Okulu Eğitim Programı, Otistik Çocuklar Eğitim Programı uygulayan özel eğitim sınıflarından mezun olanlara ilköğretim

Diploması verilmez, takip ettiği programa uygun diploma kayıtlı olduğu okul tarafından düzenlenerek verilir (MEB, 2010).

Sadece özel eğitim sınıfına devam eden öğrenciler için değil, özel eğitim okullarına devam eden (Eğitim Uygulama Okulu-Otistik Çocuklar Eğitim Merkezi-İşitme Engelliler İlköğretim Okulu vb.) öğrencilerin kaynaştırma uygulamaları kapsamında, yetersizliği olmayan akranlarının devam ettiği okul ve kurumlarda bazı derslere ve sosyal etkinliklere katılması uygulaması da yarı zamanlı kaynaştırma kapsamında var olan bir uygulamadır (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği Madde 23/2-1).

1.10.3 Tersine Kaynaştırma

Yetersizlikleri olmayan öğrenciler istekleri doğrultusunda, özellikle okul öncesi eğitimde, çevrelerindeki kaynaştırma uygulaması yapan özel eğitim okullarında açılacak sınıflara kayıt yaptırabilirler. Bu sınıfların mevcutları; 5'i özel eğitime ihtiyacı olan öğrenci olmak üzere okul öncesi eğitimde en fazla 14, ilköğretim ve ortaöğretimde 20, yaygın eğitimde 10 öğrenciden oluşur.

Kaynaştırma uygulamaları ilköğretim programlarını uygulayan özel eğitim okul ve kuramlarında; yetersizliği olmayan öğrencilerin, yetersizliği olan öğrencilerle aynı sınıfta eğitim görmeleri yoluyla ya da yetersizliği olmayan öğrenciler için bu okul ve kuramların bünyesinde ayrı sınıf açılması şeklinde de uygulanabilir (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği Madde 23/2-j).

1.11 Kaynaştırma Öğrencilerinin Başarısının Değerlendirilmesi

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği (Madde 24) – (1) Kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesinde ilgili mevzuatın yanında aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

a. Bulunduğu okulun eğitim programını veya denkliği olan bir programı izleyen öğrencilerin başarıları, devam ettikleri okulun sınıf geçme ve sınavlarla ilgili hükümlerine göre değerlendirilir. Ancak, değerlendirmelerde öğrencilerin BEP'leri dikkate alınır.

b. Bulunduğu okulun eğitim programına denkliği olmayan bir özel eğitim programını izleyen öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesiyle ilgili işlemler, bu Yönetmeliğin 84'üncü maddesindeki ilgili hükümlere göre yapılır.

c. Öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesinde kullanılacak yöntem, teknik, ölçme araçları ve değerlendirme süresi, değerlendirme zamanı, değerlendirme aralıkları, değerlendirmeden sorumlu kişiler ve değerlendirmenin yapılacağı ortam, BEP geliştirme biriminin görüş ve önerileri doğrultusunda belirlenir.

c. Yazma güçlüğü olan öğrenciler ve özel öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin değerlendirilmesi sözlü, sözlü ifadede güçlük yaşayan öğrencilerin değerlendirilmesi ise yazılı olarak yapılır. Yazılı ve sözlü ifade etme becerilerinde yetersizliği olan bireyler ise davranışlarının gözlemlenmesi yoluyla değerlendirilir.

d. Yazılı sınavlar öğrencilerin yetersizlik türüne, eğitim performanslarına ve gelişim özelliklerine göre çeşitlendirilir. Sınavlar kısa cevaplı ve az sorulu olarak düzenlenir.

e. Öğrenciler, yetersizliklerinden kaynaklanan güçlüklerini gidermek amacıyla sınavlarda uygun araç-gereç, cihaz ve yöntemlerden yararlandırılır. İhtiyacı olan bireyler için yazılı sınavlarda refakat etmek üzere bir öğretmen görevlendirilir.

f. Görme yetersizliği olan öğrencilerin yazılı sınavlarda Braille yazı olarak verdiği cevaplar sınavdan hemen sonra öğretmenin öğrenciye okutmasıyla değerlendirilir. Bu öğrenciler, çizimli ve şekilli sorulardan muaf tutulurlar. Az gören öğrenciler için sınav soruları kalın ve büyük puntolu hazırlanır.

g. İditme yetersizliği olan öğrenciler ilköğretim ve ortaöğretimde, istekleri doğrultusunda yabancı dil programlarındaki bazı bilgi ve becerilerin öğretiminden veya dersin tamamından muaf tutulurlar.

ğ. Zihinsel yetersizliği olan öğrenciler; dikkat, bellekte tutma ve hatırlama güçlükleri dikkate alınarak daha sık aralıklarla değerlendirilirler.

h. Otistik bireyler ile duygusal ve davranış bozukluğu olan öğrencilerin değerlendirilmesi, iletişim özellikleri ile sosyal-duygusal hazır bulunuşlukları dikkate alınarak yapılır.

ı. Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu olan öğrencilerin değerlendirilmesi, bu öğrencilerin özellikleri dikkate alınarak daha sık aralıklarla ve kısa süreli sınavlarla yapılır.

i. Kas ve sinir sistemi bozukluklarına bağlı motor becerilerde yetersizliği olan öğrenciler motor beceri gerektiren derslerin uygulamalı bölümlerinden istekleri doğrultusunda muaf tutulurlar.

MEB İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinin 32. Maddesi, h) bendi "Kaynaştırma yoluyla eğitim-öğretimlerine devam eden öğrenciler için bireyselleştirilmiş eğitim programı geliştirme birimi tarafından bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP) hazırlanır. Bu öğrenciler, programında yer alan amaçlara göre değerlendirilir". hükümlerine göre işlem yapılır.

İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinin, "Öğrenci Başarısının Değerlendirilmesi" başlıklı 47. maddesinin (ç) bendinde; ..."Kaynaştırma yolu ile eğitimlerine devam eden özel eğitim gerektiren öğrencilere, başarısızlıklarından dolayı sınıf tekrarı yaptırılmaz." denilmektedir.

1.12 Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP)

BEP, yasal bir zorunluluktur. Ülkemizde 2000 yılında kabul edilen Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği ile özel gereksinimli olarak belirlenen her çocuk için BEP hazırlanması yasal bir zorunluluk olarak kabul edilmiş ve ilgili yönetmeliğin 62. ve 63 maddelerinde ifade edilmiştir. 62. Madde de bireyselleştirilmiş eğitim programı "özel eğitim gerektiren birey için hazırlanan ve ailesi tarafından onaylanan bireyselleştirilmiş eğitim programı; bireyin, ailenin, öğretmenin gereksinimleri doğrultusunda hazırlanan ve hedeflenen amaçlarda verilecek destek eğitim hizmetlerini de içeren özel eğitim programıdır" şeklinde tanımlanmıştır. 63. Madde de ise özel eğitim ve kaynaştırma uygulamaları yapılan okul ve kurumlarda BEP'nı geliştirmek, izlemek ve değerlendirmek amacıyla "Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Geliştirme Birimi" kurulması ifade edilmiştir. 64. maddede de bu birimde yer alan üyelerin görevleri tanımlanmıştır. 2006 yılında yürürlüğe giren Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinin Sekizinci Kısımında Madde 69 'da ise BEP, "Özel eğitime ihtiyacı

olan bireylerin gelişim özellikleri, eğitim performansları ve ihtiyaçları doğrultusunda hedeflenen amaçlara yönelik hazırlanan ve bu bireylere verilecek destek eğitim hizmetlerini de içeren özel eğitim programı” şeklinde tanımlanmıştır. Madde 74’te BEP Geliştirme Birimi Üyeleri, sınıf, alan, gezerek özel eğitim görevi yapan öğretmen, eğitim programlarını hazırlamakla görevlendirilen öğretmen ile rehber öğretmen, özel eğitim değerlendirme kurulu üyesi, öğrenci velisi ve öğrencinin kendisi olarak belirlenmiştir (Kargın,2007, s. 13).

İlköğretim Kurumları Yönetmeliği 32. Maddesi (h) fıkrasında kaynaştırma öğrencisi için Ölçme ve Değerlendirmenin Genel Esasları “ Kaynaştırma yoluyla eğitim-öğretimlerine devam eden öğrenciler için bireyselleştirilmiş eğitim programı geliştirme birimi tarafından bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP) hazırlanır. Bu öğrenciler, programında yer alan amaçlara göre değerlendirilir.” şeklinde tanımlanmıştır.

Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencinin farklı gelişim alanlarında yapabildiklerini dikkate alarak, kazandırılacak davranışların neler olduğu, bu davranışların nerede, nasıl, kimler tarafından, hangi yöntemlerle ve ne kadar sürede kazandırılacağını belirten, gerekli destek eğitim hizmetlerini içeren, içinde ailesinin de yer aldığı bir ekip tarafından hazırlanan yazılı bir programdır (MEB, 2010).

573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 4. Madde (f) bendinde "özel eğitime ihtiyacı olan bireyler için bireyselleştirilmiş eğitim planı geliştirilmesi ve eğitim programlarının bireyselleştirerek uygulanması esastır." hükmü olup, bu sayede BEP yasal olarak zorunlu hale getirmiştir (MEB,2010).

Öğrencinin, ailenin, öğretmenin ihtiyaçları doğrultusunda belirlenen amaçlara ulaşmasını sağlayacak destek eğitim hizmetlerini içeren özel eğitim programıdır. Öğrencinin tüm gelişim ve disiplin alanlarında gözlem, gelişim ve değerlendirme ölçekleri kullanılarak ve hedeflenen amaçların gerçekleşme düzeyi doğrultusunda değerlendirilir. Öğrenci için hazırlanacak BEP’ de ve yöneltme kararında bu değerlendirmeler esas alınır (MEB, 2010).

1.13 Kaynaştırma Eğitimi Öğrencilerine Destek Eğitim Hizmetleri

Kaynaştırma yoluyla eğitimi uygulama ölçütlerinde de değinildiği gibi, kaynaştırma eğitiminin başarılı olabilmesi için destek eğitim hizmetlerinin hem yetersizliği olan çocuk için hem de kaynaştırma öğretmeni için sağlanması gerekmektedir. Yetersizliği olan ve yetersizliği olmayan insanların başarılı iletişim kurması amaçlanmaktadır. Farklı ortamlarda tutma ile ilgili görüşleri ortadan kaldırmak gereklidir (Ypınazar ve Pagliona, 2004, s. 429). Bu düşünceden yola çıkarak yetersizliği olan bireylerin toplum içinde yer edinebilmesi ve eğitim yaşantılarından en üst şekilde yararlanabilmesi için gerekli hizmetlerin sunulması gereklidir.

Ancak bu şekilde, yetersizliği olan bireylerin ileriki yaşantılarında bağımsız olarak hayatlarını sürdürmeleri sağlanabilir. Destek eğitim hizmetleri kaynaştırma eğitimi kararı olan öğrenciler ve öğretmenleri için sağlanacak eğitimden en üst şekilde yararlanma olanağı veren özel eğitim hizmetleridir. Kaynaştırma öğrencisi bulunmayan sınıf öğretmeni için destek eğitim hizmetlerinden her birinin içeriği önemlidir. Yetersizliği olan çocuklar normal sınıfa tam gün için yerleştirilmekte ve normal sınıfta özel eğitim hizmeti almaktadır. Normal sınıf öğretmeni planlama ve diğer hizmetler konusunda özel eğitimcinin aktif yardımını almaktadır. Kaynaştırmanın başarılı olabilmesi için normal sınıf öğretmeni, özel eğitimcilerle işbirliği yapabilmeli ve zaman içinde yeterli desteği almalıdır. Özel eğitime gereksinimi olan öğrencilere sağlanan destek eğitim hizmetleri; kaynak oda, sınıf içi yardım ve özel eğitim danışmanlığı' dır (Akkoyun, 2007, s. 45).

1.13.1 Kaynak Oda Eğitimi

Normal sınıfta eğitim görmekte olan özel gereksinimli öğrenciler, önemli derecede eksiklik gösterdikleri derslerde veya ek çalışmaya gereksinim duydukları alanlarda (örneğin, iletişim becerileri) normal sınıftan çıkarılarak kaynak odaya alınırlar. Kaynak odada, kaynak öğretmen (örneğin, özel eğitim öğretmeni) veya uzman (örneğin, konuşma terapisti) özel gereksinimli öğrenciye bireysel ya da küçük grup eğitimi sağlar (Kırcaali-İftar, 1998, s. 22).

MEB (2006) Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinde Destek Eğitim Odası: “Kaynaştırma uygulamaları yoluyla eğitimlerine devam eden öğrenciler ile üstün yetenekli öğrencilere ihtiyaç duydukları alanlarda destek eğitim hizmetleri verilmesi için düzenlenmiş ortam” olarak tanımlanmaktadır.

Kaynaştırılan özel gereksinimli öğrencinin eğitim gereksinimlerinin tümünün normal sınıfta karşılanamadığı durumlarda öğrenci belli derslerde normal sınıftan çıkarılarak kaynak odada eğitim görebilir. Kaynak odadaki eğitim özel eğitim öğretmeni tarafından bireysel ya da küçük grup eğitimi olarak yürütülür (Kırcaali-iftar, 1998, s. 22). Kaynak oda öğretmeni aynı okulda diğer sınıflara da devam etmekte olan zihin engelli çocuklara belli bir gün ve saatlerde ve gerekli konularda özel dersler vererek yetenekleri düzeyinde gelişim sağlamalarına yardım eder. Kaynak oda öğretmeni normal sınıf öğretmenin ihtiyacı olan özel materyalleri sağlamakta ve öğretmenin eğitim tekniklerini uygulamasına yardım etmektedir (Çağlar, 1979, s. 73). Kaynak oda uygulamasında başarı sağlanabilmesi için normal sınıf öğretmeni ve özel eğitim öğretmeni paralel bir şekilde eğitim vermelidir. Birbirlerinden ayrı, bağımsız bir şekilde kaynak oda çalışması sürdürülmemelidir. Bu sadece kaynaştırma öğrencisine zarar vermekle kalmaz eğitim veren öğretmenlerin motivasyonlarını

ve eğitim çalışmalarını zorlaştırır. Kaynak oda eğitiminin en büyük avantajı, engelli öğrencinin geri olduğu derslerde ya da konularda okul ortamından ayrılmadan eğitim görmesidir. Ayrıca kaynak oda eğitimini veren öğretmenle sınıf öğretmenin bire bir iletişim kurarak verilen destek eğitim hizmetidir. Kaynak odanın en önemli dezavantajı ise, kaynaştırma öğrencilerinin sınıf arkadaşlarının kaynaştırma öğrencisi ve kaynak odada eğitim ile ilgili bilgilendirilmesi boyutunda yaşanabilir. Ayrıca, kaynak odada eğitim veren öğretmenle engelli öğrencinin sınıf öğretmeni arasında iletişim sorunu varsa bu durum hem öğretmen hem çocuk için çok yararlı olmayabilir (Akkoyun, 2007, s. 21).

Türkiye’ de kaynak oda desteğinin sağlanabilmesi için, ya kaynaştırma öğrencisi bulunan her okulda bir özel eğitim görevlendirilmesi, ya da bir özel eğitim öğretmenin birden fazla okulda kaynak oda desteği sağlayabilmesi için gezici öğretmenlik kadrosunun aktif olarak kullanılır hale getirilmesi gerekmektedir (Batu, 2000, s. 36). Ancak, ülkemizde gerek özel eğitim öğretmeni sayısı gerekse kaynak oda anlamında sıkıntılar yaşandığı bir gerçektir. Kaynak oda ile ilgili bu sıkıntıların ortadan kalkması ülke genelinde özel eğitim öğretmenlerinin sayısının artırılması mümkün olabilir. Bunun yanı sıra yöneticilerin özel eğitimle ilgili tutumlarının olumlu olması ile de mümkün olabilir (Batu, 2000, s. 36).

1.13.2 Özel Eğitim Danışmanlığı

Özel eğitim danışmanlığı, sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan normal sınıf öğretmenin, kaynaştırma öğrencisine ilişkin olarak aldığı danışma hizmetidir. Özel eğitim danışmanlığı, bu konuda uzmanlaşmış özel eğitim öğretmenleri tarafından sağlanabilir (Kırcaali-İftar, 1998, s. 43). Uzman bireyler tarafından uygulandığı takdirde özel eğitim danışmanlığı danışan bireyler için daha yararlı olmaktadır. Kaynaştırma eğitimi veren öğretmenler sınıf ortamında birçok problemle karşılaşabilirler. Bu problemlerle karşılaşıldığında bilgi alınabilecek uzmanların varlığı kaynaştırma öğretmenleri için güçlü bir motivasyon kaynağı olabilir. Kaynaştırma eğitimi öğretmenleri kaynaştırma öğrencilerine karşı ne kadar olumlu görüşlere sahip olursa öğrenciye o denli yararlı olabilir (Akkoyun, 2007, s. 23).

Özel eğitim danışmanlığı, dolaylı bir hizmet biçimi olup üç temel öğeden oluşmaktadır. Bu üç öğe, danışman, danışan ve hakkında danışılandır. Özel eğitim danışmanlığında, danışan, hakkında danışılana yardımcı olmak için danışmana başvurur. Özel eğitim danışmanı, danışmanlık konusunda bilgi ve beceri sahibi özel eğitim öğretmeni ya da rehber öğretmen olabilir. Özel eğitim danışmanına başvuru nedenleri arasında, davranış sorunlarını

gidermek, belli derslerdeki güçlükleri yenmek, bireysel eğitim programı hazırlamak ya da eğitsel değerlendirme konusunda destek almak sayılabilir (Batu, 2000, s. 37).

Özel eğitim danışmanlığı hizmetinin en önemli avantajı, sınıf öğretmeninin engelli öğrenciye uyguladığı programla ya da farklı konulardaki sorunları ile ilgili sistemli olarak danışabileceği bir uzmanın mevcut olması açısından yararlıdır. Özel eğitim danışmanlığının en önemli dezavantajı ise, danışmanlık süreci alanında uzmanlaşmamış bireyler tarafından ya da sistemli bir şekilde yapılmazsa yararlı olamayabilir (Akkoyun, 2007, s. 23).

1.13.3 Sınıf içi Yardım

Gerektiğinde kaynaştırma uygulamasının yürütüldüğü sınıfta özel eğitim öğretmeni ya da yardımcı öğretmen tarafından sınıf içi yardım sağlanabilir. Sınıf içi yardım kaynaştırma öğrencisine yönelik olduğunda sınıf öğretmeni sınıfın geri kalanıyla öğretim yaparken, yardım sağlayan öğretmen kaynaştırma öğrencisiyle bireysel çalışır. Bunun tersi de olabilir. Sınıf öğretmeni kaynaştırma öğrencisiyle bireysel çalışırken yardım sağlayan öğretmen sınıfların geri kalanıyla ders yapabilir (Kırcaali-İftar, 1998, s. 28). Ders esnasında gerek sınıf öğretmeni gerekse özel eğitim öğretmeni iletişim kurmaya açık ve anlayışlı olmalıdır. Diğer öğrencilerin de kaynaştırma öğrencisi hakkında bilgilendirilmesi sınıf içi yardım uygulamasının yararının oranı arttıracaktır.

Sınıf içi yardımın en önemli avantajı, sınıf öğretmeninin sınıf ortamında var olan araç-gereçleri nasıl kullanacağı, engelli öğrenciye nasıl davranacağı konusunda yardım alabileceği bir hizmettir. Engelli öğrencinin sınıftan ayrılmasına gerek kalmadan ama yine de bireysel çalışma fırsatı bulabileceği bir destek eğitim hizmeti olması açısından yararlıdır. Sınıf içi yardımın en büyük dezavantajı ise, sınıf ortamının fiziksel açıdan düzenlenmemesi ya da eğitim programının düzenlenmemesi durumunda sakıncası söz konusu olabilir. Hizmetin etkili olabilmesi için, öncelikle sınıf öğretmeninin bir başka öğretmeni sınıfına kabul etmesi, ayrıca her iki öğretmenin de bu şekilde öğretimin kendileri ve öğrencileri için daha etkili olacağına ve de gerek kendilerinin gerekse öğrencilerinin daha kolay karşılanmasını sağlayacağına inanmaları gerekmektedir (Batu, 2000, s. 38).

Ayrıca sınıf öğretmeninin de sınıf yönetimi becerisi açısından yeterli ya da kendini geliştirmeye açık olması gerektiği düşünülmektedir. Bu nedenle araştırma sınıf yönetimi boyutu, kaynaştırma öğrencisi bulunan özellikle özel öğrenme güçlüğü yaşayan öğrencisi bulunan sınıfların sınıf yönetimi boyutu ile devam etmektedir.

1.14 Sınıf Yönetimi

Sınıf yönetimi kısaca eğitim öğretim faaliyetleri için uygun ortamın sağlanması ve sürdürülmesidir. Kaynaştırma öğrencileri de bu bakımdan sınıf yönetiminin ayrılmaz bir parçasıdır.

Kırcaali-İftar (1998)'a göre kaynaştırma uygulamalarının yaygınlaşması, kaynaştırmanın etkililiğine ilişkin bilimsel araştırmaların da yaygınlaşmasına yol açmıştır. Yapılan araştırmaların çoğu, kaynaştırmanın pek çok özel gereksinimli öğrencide, ayrı özel eğitim ortamlarında sağlanan eğitimden daha yararlı olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Çelikten (2009) 'e göre öğretme öğrenme sürecinin sağlıklı işleyebilmesi, süreci işleyen değişkenlerin kontrol altında bulundurulmasına ve gereklerinin yapılmasına bağlıdır. Öğretim sürecini etkileyen en önemli unsurlardan birisi de sınıf yönetimidir. Sınıf yönetimi öğretme öğrenme etkinliklerinin gerçekleştirildiği sınıf ortamında, uygun öğrenme ikliminin oluşturulması olarak tanımlanabilir. Ancak bu iklimi öğrenci psikoloji, öğretim araçları, dış etkenler, öğretmen özellikleri vb. gibi durumlar doğrudan etkilemektedir. Etkili bir sınıf yöneticisinin-öğretmenin tüm bu konularda bilgi sahibi olması gerekmektedir.

1.15 Sınıf Yönetimi Boyutları

Sabancı (2009) ' ya göre sınıf yönetimi çerçevesinde, öğretmenler yüklenen sorumluluk alanları oldukça kapsamlıdır. Öğretmenler, bazı durumlarda oldukça pahalı araç-gereçlerden ve teknolojiye dayanan kaynakları ve materyalleri öğretimsel amaçları gerçekleştirmek için verimli bir şekilde kullanma durumu ile karşı karşıya kalmaktadır. Sınıfın fiziki koşullarının ve sınıfta yer alan öğenin dersin başlaması ve bitmesi arasında geçen sürenin planlanan amaçlara en üst düzeyde gerçekleştirebilme açısından hangi zaman diliminde hangi öğretimsel sürece, nasıl olumlu etki sağlayabileceğinin tasarlanması öğretmenin en önemli ve dikkat gerektiren sorumluluklarından birisidir. Öğretmenin kullanacağı öğretme ve öğrenme sürecine ilişkin seçimi öğrenci başarısında önemli bir etkiye sahiptir. Bu nedenle işlenecek konunun öğrenciye en iyi öğretilbileceği yöntem belirlenmesi uzmanlık gerektiren bir sorumluluk alanıdır. Bu bakımdan sınıf yönetimi konusu beş boyutta incelenmektedir. Bunlar:

- a. Sınıfın fiziksel düzeninin yönetimi
- b. Zaman yönetimi.
- c. Davranış düzenlemeleri.
- d. Plan-program etkinliklerinin yönetimi
- e. Sınıfta ilişki ve iletişimin yönetimi (Başar, 2001, s. 4-5).

1.15.1 Sınıfın fiziksel düzeninin yönetimi:

Sınıfta fiziksel olarak etkili bir öğretim sağlanmasında dikkate alınması gereken çok sayıda faktör bulunmaktadır. Bunlar (McLeod ve diğerleri, 2003, s. 7); öğrenci oturma planı, öğretmen masasının yerleşimi, öğretimsel alanlar, göze, kulağa ve dokunma duyusuna hitap eden diğer araç-gereçler ve sınıf trafiğinin düzenlenmesi.

1.15.2 Zaman Yönetimi:

Verilen görevlerin anlaşılma derecesi zaman yönetimi açısından önem taşıyan bir konudur. Ders ile ilgili bir görev verildiğin de sözlü ve yazılı yöntemlerle öğrencinin görsel ve işitsel yetenekleri dikkate alınarak tekrarların ve anlamama durumlarının en aza indirilmesi hem öğretmene hem öğrenciye azımsanmayacak zaman ve enerji kazandırabilir. Dersle ilgili materyallerin dağıtımı veya sınıftaki materyallerin kullanımında hızlı erişim sağlanması zamanın etkili kullanımında önem taşıyan konulardan biridir (Edwards, 2000, s. 364).

1.15.3 Davranış Düzenlemeleri:

Çocuklar okula yaşamlarının çeşitli alanlarında ortaya çıkan sorunlar getirirler. Bunların bir kısmı da öğrencilerin ders dışı etkinliklerinden, okul kurallarından, diğer personelle ilişkilerinden kaynaklanır. Öğretmenlerin bu sorunları artırmak yerine onları belirlemeleri ve çözümler üretmeleri beklenir (Edwards, 2000, s. 27).

1.15.4 Plan-Program Etkinliklerinin Yönetimi:

Sınıfın dinamik yapısı içinde program etkinlikleri açısından önem taşıyan konular; öğretmenlerin sahip oldukları felsefe ile uygulamaları arasındaki tutarlılık, öğretmenlerin geleneksel yarışmacı bir öğretim mi yoksa işbirliğine dayalı bir öğretim mi yapacaklarına ilişkin kararları vb. konulardır (Edwards, 2000, s. 300).

1.15.5 Sınıfta İlişki ve İletişimin Yönetimi:

Gordon (1974)' a göre öğretmen ve öğrenci arasındaki ilişkinin ve iletişimin iyi olabilmesi bazı temel koşulların sağlanmasını gerektirmektedir. Buna göre; a) Öğretmen ile öğrenci arasında açıklığa ve saydamlığa dayalı bir ilişkinin kurulması gerekir. b) Diğerinin varlığına değer verme karşılıklı ilişkinin önemli bir unsurudur. c) Öğretmen ve öğrenci karşılıklı olarak bağımlı olduklarını bilmelidir. ç) Öğretmenin öğrenciler arasındaki

farklılıkları kabul etmesi önemlidir. d) Öğretmenlerin ve öğrencilerin gereksinimlerinin karşılıklı olarak giderilmesi gerekir (Çelikten, 2009, s. 42-43).

1.16 Sınıf Yönetiminin Sınıf Dışı Değişkenleri

Eğitim uğraşının hedefi olan davranış, bireyin kişisel özellikleri ve çevre değişkenlerinin etkileşimiyle oluşur. Bireyin bir davranışı yapabilir olarak hazır olması o davranışın her zaman görülebileceği anlamına gelmez. Uygun davranış ancak uygun koşullarda gerçekleşir. İlgi, gereksinim, tutum, beklenti ve isteklendirme kişiyi davranışa iten güçlerle ilgili kavramlardır. Bu kavramlar bireyin çevresinden kaynaklanan sorun olduklarında da çözümleri büyük oranda çevrede olan durumlardır.

1.16.1 Yakın Çevre

Öğrencilerin geldikleri çevrenin öğrenci ve onun toplumsallaşması üzerindeki etkisi sınıf yönetiminde büyük öneme sahiptir. Öğrencinin oturduğu yer, yetiştiği toplumsal kesim onun en yakın çevresini oluşturmakta ve aile ile birlikte bu çevre çocuğun toplumsallaşmasını yönlendirmektedir (Jones & Jones, 2001, s. 29).

1.16.2 Aile

Aile yüz yüze ve içten ilişkilerin en yoğun olduğu birincil guruplardandır. Eğitim ailede başlar, kişilik yapısının temel davranışları büyük ölçüde ailede kazanılır. Bunların sonradan değiştirilmesi güç olur. Bir öğrenci sınıfa gelirken yalnız gelmez, beraberinde ailesinin kültürünü, değerlerini, yapısını, sorunlarını kendi davranışlarına ve tutumlarına yansıtmış olarak getirir (Çağlar, 2009, s. 64).

1.16.3 Okul

Aydın (1998)'a göre kurumsal amaçları gerçekleştirmesi beklenen kişilerin işleri ve birbirleriyle olan etkileşim biçimleri tarafından nitelenen toplumsal bir sistem olarak tanımlanan okul, sınıf yönetiminin bir üst örgütü olması olanakların üretimi, dağıtımı ve kullanımında belirleyici olması nedeniyle sınıf yönetimini etkilemektedir (Çağlar, 2009, s. 67).

1.17 Sınıfta Disiplin

Öğretmenlerin disiplinsiz bir ortamda başarısız olmaları kaçınılmazdır. Disiplin olmaksızın öğretme; yorucu, engelleyici, moral bozucu ve imkânsızdır. Fakat bazı öğretmenlerin neredeyse garantiymiş gibi gördüğü ele geçirilmesi zor olan bu özellik nedir? Webster sözlüğü disiplini dört yaygın anlamını vurgulamaktadır: a) Otokontrolü ve kendi kendini yönetmeyi geliştirme eğitimi b) Bu eğitimler c) Otorite ve kontrole boyun eğmeyi kabul etme d) Onaylayan ya da cezalandıran muamele şekli. Webster' in disiplin tanımı ile okulda kullanılan disiplin tanımı arasında önemli farklılıklar vardır. Otokontrol ve kurallı davranış tam disiplindir. Öğretmenler için ikisi de gerekli olmakla beraber öğrenmeyi engelleyici güçten çok öğrenmeyi sağlayıcı güç vardır. Öğrencilerin okulda yaşadığı çoğu disiplin sorunu evdeki yaşantıdan, toplumdan ve okuldan kaynaklanabilir. Öğretmenler bu sorunları fark edebilmeli ve bu sorunlarla etkili bir şekilde baş edebilmelidir (Babaoğlu, 2009, s. 260).

1.18 Sınıf Kuralları

Kurallar yaşantımızın en önemli parçasını oluşturmaktadırlar. Kurallar yazılı ve sözlü olarak ifade edilebilirler. Yapılandırmacı yaklaşımda kuralların temel amacı işbirlikçi toplulukları ortaya çıkarmak toplumsal düzeni sağlamak ve güvenli bir ortam yaratmaktır. Düzenin sağlandığı ortamlarda ise verimlilik artmaktadır. Bireylerin bireysel ve toplumsal yaşama uyumları daha kolay olmaktadır.

Okul yöneticileri ve öğrenci velileri genellikle öğretmenin sınıftaki kontrol derecesini öğretmenin kalite dercesi olarak görmektedir. Okul yöneticileri odalarına hiç öğrenci göndermeyen öğretmenlerden memnun olurlar. Bunu öğretmenin sınıfta kontrolü elde tuttuğunu düşünüp iyi iş yapmalarına bağlı olduğunu düşünürler. Sınıf kontrolünü sağlayan temel şey öğretmenin uyguladığı disiplin modelidir. Uygulanan disiplin modelini ise sınıf ve okul kurallarından bağımsız düşünmemek gerekir. Her disiplin modeli bir dizi kurallardan oluşmaktadır. Modelin başarılı bir şekilde uygulanması bu kuralların ilgili taraflarca öğrenilmesine ve öğrenilmesine bağlıdır (Çelikten, 2009, s. 177).

1.19 İstenmeyen Davranışların Önlenmesi

Jones ve Jones (2001)'a göre istenmeyen davranışların yönetiminde alt süreçlerden ilki olan istenmeyen davranışların yönetiminin amaçlarının belirlenmesi, uzun dönemli ve kısa

dönemli amaçların belirlenmesi aşamalarından oluşur. Bu aşamalar yönetim sisteminde geliştirilecek stratejilere yönelik genel bir çerçeve oluşturması açısından önem taşır.

1.19.1 Kısa dönemli amaçlar

Sınıflarda ortaya çıkan sorun davranışların kimilerine anında müdahale etmek gerekir. Bu müdahalenin altında yatan en temel amaç öğrencinin kendisine, akranlarına ve yakın çevresine yönelik yıkıcı tehdidin ortadan kaldırılmasıdır. Kısa dönemli amaçların temel yaklaşımı sorun davranışların öğrenci ve çevresi için tehlike oluşturmasını önlemeye dayanmaktadır. Bu bağlamda sorunlu davranışlar gösteren öğrencilerin kendileri ve çevreleri için güvenli bir sınıf yaratılmasına yönelik olarak kısa dönemli amaçlar belirlenir (Boyacı, 2009, s. 211).

1.19.2 Uzun dönemli amaçlar

Sınıf yönetimi süreçleri uzun dönemli amaçlara göre şekillenirken sorun davranışların yönetimi de benzer biçimde uzun dönemli amaçların belirlenmesi ile başlar. Öğrencilerin kendi davranışlarının kontrollerini kazanmaları, uygun davranışları göstermelerine ilişkin kendilerinin karar verdiği süreçlerle kendilerini yönetmeleri sorun davranışların sınıf yönetimindeki uzun dönemli amaçları olarak tanımlanabilir (Boyacı, 2009, s. 211).

1.20 Başa Çıkma Yöntem ve Teknikleri

Farklı kültürlerden ve sosyoekonomik düzeylerden gelen, kişilikleri, gereksinimleri, algıları, tutumları, seçimleri birbirinden farklı olan öğrenciler aynı sınıf ortamında bir araya gelmektedirler. Bu kadar farklı özelliklere sahip olan öğrencilerin, aynı sınıf ortamını sorunsuz biçimde paylaşmaları oldukça zordur. Tüknüklü (2003)'ye göre öğrencilerin istenmeyen davranışlarının anlaşılması, daha iyi öğrenme ve öğretme süreci için bir gereklidir. Problem davranışları çözmek veya oransal olarak azaltmaya çalışmak başta sınıf öğretmenleri olmak üzere okul yönetimlerinin de gündemini meşgul etmektedir. Bu nedenle bu tür problem davranışların iyi tanımlanıp, nedenlerinin bilinmesi ve bu tür problemlere karşı etkili çözüm stratejilerinin uygulanması ile okullarda zaman ve kaynak israfının önüne geçilebilir. Bunun için istenmeyen öğrenci davranışlarının iyi tanımlanması, nedenlerinin iyi bilinmesi ve davranışa göre etkili çözüm stratejilerinin uygulanması gerekmektedir.

Öğrenci davranışlarının istendik olup olmaması, davranış gösteren kişinin özelliklerine, davranışın meydana geldiği sosyal koşullara ve toplumsal yargılara bağlanabilir

(Başar, 2001, s. 95). Yaygın olarak görülebilen istenmeyen öğrenci davranışları arasında; küfürlü konuşma, başkalarını rahatsız etme, işini yaparken özen göstermeme, dersi dinlememe, sınıfta başkaları konuşurken konuşma, ders dışı konularla ilgilenmek, arkadaşlarını engelleme, arkadaşına veya öğretmenine kaba ve saygısız davranma, okul eşyalarına zarar verme, devamsızlık, kopya çekme gelmektedir (Baloğlu, 2001, s. 21).

İstenmeyen davranışlar ile ilgili alan yazında yer alan tanımlardan bazıları şunlardır: “Öğrencilerin öğrenmesini engelleyen davranışlar, öğretmeni ve arkadaşıyla etkileşimine zarar veren davranışlar, okul eşyalarını veya kişilerin özel eşyalarının zarar görmesine yol açan davranışlar” istenmeyen davranışlar olarak tanımlanmıştır (Küçükahmet, 2001, s. 112). Sınıf ortamında eğitim ve öğretim etkinliklerini olumsuz yönde etkileyen her türlü davranış, istenmeyen davranış olarak nitelendirilir (Çelik, 2000, s. 164). İstenmeyen öğrenci davranışlarını Öztürk (2001, s. 141) akademik, sosyal ve ortama zarar verici istenmeyen davranışlar olarak üç grupta sınıflandırmıştır. Genel anlamda okullarda eğitimi engelleyen her tür davranış, istenmeyen davranış olarak ta nitelendirilebilir. İstenmeyen davranışlar özellikle okul güvenliğini olumsuz etkilemektedir. Bu tür davranışlar karşısında öğretmenlerin başvurdukları yaygın yöntemler arasında; küçük yanlışları görmezden gelme, kışkırtıcı eylemleri görmezden gelme, göz ilişkisi kurma, yaklaşma, uyarma, azarlama, yerini değiştirme, espri yapma, ara verme, konuşma, hak ve ayrıcalıktan yoksun bırakma, sınıfta alıkoyma, isteğini yapmama, ailesiyle ilişki kurma, anlaşma yapma, fiziksel olmayan ceza verme yer almaktadır (Başar ve Baloğlu, 2001, s. 149).

İstenmeyen davranışların kontrol edilebilmesi, önlenbilmesi veya etkili yönetilebilmesi istenmeyen davranışa nasıl yaklaşıldığına bağlıdır. Okulun genel disiplin politikası istenmeyen davranışların yönetilmesinde kritik bir öneme sahiptir. Bu açıdan disiplin yaklaşımları başlıca 2 kategoride sınıflandırılabilir: A- Olumlu disiplin yaklaşımı; yönlendirici disiplin, önleyici disiplin, öğretici disiplin, sorumluluk bilincini geliştiren disiplin, ahlaki disiplin bu kategoride yer almaktadır (Uzun, 2005, s. 29). B- Olumsuz disiplin yaklaşımları; cezalandırıcı, bastırıcı, kollayıcı, kıyaslayıcı ve dengesiz disiplin (Uzun, 2005, s. 29).

Olumlu disiplin yaklaşımları olumsuz davranış ortaya çıkmadan önce uzun vadede önlem almaya yönelik iken, olumsuz disiplin yaklaşımları ise problemi bastırıcı ve sadece olumsuz sonuçları engellenemeye yöneliktir. Olumsuz disiplin yaklaşımı çerçevesinde değerlendirilen kısa vadeli önlemler ile okullarda meydana gelebilecek bir felaket anında müdahale etme hedeflenmektedir. Bu tür önlemler olumsuz davranışı uzun vadede önlemekten uzaktır (Schick ve Cierpka, 2005, s. 27). Uzun vadeli önlemler ise; okul güvenliğini tehdit eden risk faktörlerini azaltmaya yönelik olup, okul-aile-sivil toplum

işbirliğini kapsayan klasik okul güvenliğini önlemlerinin dışında değerlendirilebilir. Öğrenci aileleri ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmak, öğrencinin başarısını desteklemek, sosyal faaliyetlere önem vermek, öğrenciye yönelik rehberlik ve danışmanlık hizmetleri vermek, yoksul öğrencilere yönelik maddi destek sağlamak ve değerler eğitimi uzun vadeli önlemler arasında yer almaktadır (Schick ve Cierpka, 2005, s. 29).

1.21 Türkiye’de Özel Eğitim Gerektiren Öğrencilerin Okullaşma Durumu

Tablo 1.1 İlköğretimde ve Orta öğretimde Kaynaştırma Öğrenci Sayıları, 2002-2009

Eğitim-Öğretim Yılı	Kaynaştırma Eğitimi İlköğretim	Kaynaştırma Ortaöğretim	Toplam
2002-2003	29.684	1.365	31.049
2003-2004	30.960	1.768	32.728
2004-2005	39.921	1.830	41.751
2005-2006	43.535	1.428	44.963
2006-2007	52.745	1.563	54.308
2007-2008	55.866	1.797	57.663
2008-2009	68.022	2.663	70.685

Kaynak: Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2010b.

Yukarıdaki tabloda yıllara göre kaynaştırma öğrenci sayılarının dağılımı verilmiştir. Yıllara göre dağılımda görüldüğü gibi her geçen yıl kaynaştırma öğrenci sayısı artmaktadır. Kaynaştırmanın ülkemizdeki öneminin anlaşılmaya başladığını gösterebilir.

Yapılan çalışmalarda ailelerin olumsuz tutumlarının sonuçları belirlenmişti. Yukarıdaki tabloya göre her geçen sene öğrenci sayısının artması ailelerin kaynaştırmaya ilişkin tutumlarının olumlu olmaya başladığını destekler niteliktedir.

Tablo 1.2 2009-2010 Eğitim-Öğretim Yılı Özel Eğitim Sınıfları ve Kaynaştırma Eğitimi Okul, Sınıf ve Öğrenci Sayıları

Eğitim Türü	Okul Sayısı	Sınıf Sayısı	Öğrenci Sayısı
Özel Eğitim Sınıfı	1.485	10.373	15.712
Kaynaştırma Eğitimi İlköğretim	12.079	34.914	71.142
Kaynaştırma Eğitimi Ortaöğretim	2.194	2.755	5.062
Toplam	15.758	48.042	91.916

Kaynak: Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2010b

1.22 Problem Cümlesi

Bu çalışmada, “kaynaştırma eğitimi öğrencisi bulunan ilkokul sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları zorluklar ve bu zorluklarla başa çıkma yöntemleri nelerdir?” incelenmiştir.

1.23 Alt Problemler

Alt problemlerde ise şu sorulara yanıt aranmıştır:

1. Kaynaştırma eğitimi öğrencisi bulunan ilkokul sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları zorluklar nelerdir?
2. Kaynaştırma eğitimi öğrencisi bulunan ilkokul sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları zorluklarla başa çıkmada kullandıkları yöntemler nelerdir?

İKİNCİ BÖLÜM

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1 Kaynaştırma Konusunda Yurt Dışında Ve Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Battal (2007) “Sınıf Öğretmenlerinin Ve Branş Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Yeterliliklerinin Değerlendirilmesi” konulu yüksek lisans tezinde şu sonuçlara ulaşmıştır. Araştırma sonucunda; sınıf öğretmenleri ve branş öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine muhtaç öğrencileri tanıma konusunda yeterli oldukları gözlenmektedir. Sınıf öğretmenleri ve branş öğretmenlerinin uygulama, değerlendirme alanlarında da kendilerini yeterli görmektedirler. Ancak bazı ilkeleri bilmedikleri de gözlenmektedir. Bunun sebebi olarak da Kaynaştırma Eğitimi konusunda yeterli bir eğitim almamış olabilecekleri düşünülmektedir. Bu nedenle de sınıf öğretmenleri ve branş öğretmenlerine yönelik kaynaştırma eğitimine ilişkin tanılama, ilke, uygulama ve değerlendirme alanlarında yeterince bilgiye sahip olabilmeleri için hizmet içi eğitim programları düzenlenmesi önerilmektedir. Ayrıca lisans düzeyindeki öğretmen adaylarına da kaynaştırma eğitimi konusunda verilecek teorik bilginin yanı sıra uygulama ortamları da sağlanması önerilebilir.

Yıkılmış (2006) il milli eğitim yöneticilerinin kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüş ve önerileriyle ilgili nitel bir araştırma yapmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırmada Batı Karadeniz Bölgesinde amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilmiş bir il merkezindeki 10 milli eğitim yöneticisi çalışma grubuna alınmıştır. Araştırmada araştırma grubundaki tüm katılımcılara 8 soru yöneltilmiştir. Araştırma araştırmacı tarafından il milli eğitim yöneticilerinin uygun oldukları zamanlarda çalışma odalarında bire bir gerçekleştirilmiştir. Veri analizinde önce verilerin dökümü, analiz öncesi hazırlıklar, verilerin tümevarım yöntemiyle analiz edilmesi basamakları yer lvi almıştır. Verilerin toplanmasının ardından 8 temaya ulaşılmıştır. 8 tema altında veri analizi yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda il milli eğitim yöneticilerinin kaynaştırma uygulamaları konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları, kaynaştırmaya ilişkin yasal düzenlemeleri yeterli buldukları, kaynaştırma uygulaması yapan okullarda karşılaşılan sorunlara yönelik olarak bilgilerinin olmadığı, kaynaştırma eğitiminin aileye, çocuğa ve diğer öğrencilere yararı olduğu saptanmıştır.

Yıkılmış ve Bahar (2002) kaynaştırma sınıflarında çalışan öğretmenlerin kaynaştırma becerilerini gerçekleştirme durumlarının saptanması için yaptıkları çalışmayı Ankara ilinin Mamak ilçesinde kaynaştırma sınıflarında görev yapmakta olan 14 öğretmen ile

gerçekleştirmişlerdir. Araştırmada niteliksel araştırma yöntemleri arasında yer alan yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırmada yer alan öğretmenlerle 20–30 dakikalık görüşmeler yapılmıştır. Araştırmada önceden hazırlanan görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile toplanan veriler betimsel ve içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırma bulguları, sınıdında kaynaştırma öğrencisi olan öğretmenlerin kaynaştırma becerilerinden olan uzmanlara danışma becerileri ile ilgili olarak herhangi bir çaba ortaya koymadıklarını ve uzman desteği almadıklarını, eğitsel amaç saptamada, öğretimi desenleme ve uygulamada, öğretimi destekleyici ve kolaylaştırıcı etkinliklerde bulunmada, engelli öğrencilerin diğer öğrencilerle etkileşimini sağlamada, öğretimin etkililiğini değerlendirme için çeşitli değerlendirme araç ve süreçlerine yer vermede yetersiz olduklarını ortaya koymuştur.

Batu (2000) özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırıldığı bir kız meslek lisesindeki öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüş ve önerileriyle ilgili yaptığı araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden görüşmeye dayalı tümevarım analizini kullanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden yarı-yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Araştırmaya Ankara ilinde bir kız meslek lisesinde görev yapmakta olan farklı branşlardan 20 öğretmen katılmıştır. Öğretmenlerle görüşme bire bir yapılmıştır. Verilerin analiz edilmesinde verilerin dökümü, analiz öncesi hazırlıklar ve verilerin tüme varım yöntemiyle analiz edilmesi yöntemiyle analiz edilmesi olarak üç aşamalı olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmada öğretmenlerin verdikleri elde edilen ve araştırmanın bulgularını oluşturan 11 temaya ulaşılmıştır. Araştırmanın sonucunda ülkemizde uygulanmakta olan kaynaştırma eğitiminin daha başarılı olabilmesi için özel eğitim destek hizmetleri ve donanımının sağlanması gerektiği vurgulanmıştır.

Çolak ve Vuran (2006) kaynaştırma öğrencilerinin sosyal konumlarının incelendiği sınıflarda, lisans dersinin gereği olarak 12 hafta boyunca gözlem yapan Zihin Engelliler Öğretmenliği üçüncü sınıf öğrencilerinin, kaynaştırma öğrencilerinin sosyal konumları ve bu öğrencilere öğretilmesi gereken sosyal beceriler konusundaki görüşlerini belirlemek amacıyla odak gruplarla görüşmeler gerçekleştirmişlerdir. Araştırmaya 33 üçüncü sınıf öğrencisi katılmıştır. Elde edilen veriler tümevarım analiz yoluyla analiz edilmiştir. Araştırma bulguları; kaynaştırma uygulamalarının yasalarda belirtilen şekilde yürütülemediğini, sınıf öğretmenlerine verilmesi gereken özel eğitim destek hizmetlerinin sağlanmadığını ve bu nedenle çalışan sınıf ve/veya branş öğretmenlerinin kaynaştırma ve kaynaştırma öğrencilerine karşı olumsuz düşünce ya da tutum sergiledikleri katılımcılar tarafından belirtilmiştir. Özel eğitim bölümünde okuyan lisans öğrencilerinin sosyal becerilerin ne olduğu konusunda yeterli ve doğru bilgiye sahip olmadıkları da önemli bulgulardan biridir. Son olarak da, sınıf

öğretmenlerinin sınıflarında sosyal beceri öğretimine yönelik çalışmalar yapmadıkları katılımcılar tarafından belirtilmiştir.

Vuran ve Çolak (2006) bir önceki araştırmanın devamı niteliğinde, aynı sınıflarda görev yapan öğretmenlerin kaynaştırma öğrencilerinin sosyal konumlarına ve bu öğrencilere öğretilmesi gereken sosyal becerilere ilişkin görüş ve önerilerinin belirlenmesi amacıyla odak grup görüşmeleri yapmışlardır. Araştırmaya Vuran tarafından (2005) gerçekleştirilen araştırmanın yürütüldüğü ilköğretim okullarından 14'ünde çalışan 17 öğretmen katılmıştır. Öğretmenlerin deneyim süreleri 2-20 yıl arasında değişmektedir. Bu çalışmada elde edilen en önemli bulgu, sınıf öğretmenlerinin sosyal yeterlik ve sosyal becerileri tanımlama konusunda bilgi yetersizliği olduğu, sosyal becerileri genellikle iletişim başlatma ve sürdürme becerileriyle sınırlı olarak tanımladıkları belirlenmiştir. Sınıf öğretmenleri kendilerine ya da öğrencilerine gereken özel eğitim destek hizmetlerinin sağlanmadığını, kendi çabalarıyla ailelerle ya da (varsa) okul rehber öğretmeni ile görüştiklerini bildirmişlerdir. Öğretmenler, üniversitenin ve bakanlığın işbirliği yaparak bilgilendirici seminerlerin yapılmasını ve kaynaştırma uygulanan ilköğretim okullarına özel eğitim öğretmenlerinin atanmasını önermişlerdir.

Kargın ve diğerleri (2003) öğretmen, yönetici ve anne babaların kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüşlerini belirledikleri betimsel bir çalışma yapmışlardır. Araştırmaya 907 sınıf öğretmeni, 519 okul yöneticisi ve 1140 özel gereksinimli çocukları normal sınıflara devam eden anne baba katılmıştır. Veriler, kaynaştırma uygulamaları, problemler ve ileride yapılması gerekenlerle ilgili sorulardan oluşan 'Kaynaştırma Uygulamalarına İlişkin Durum Saptama Anketi' aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmanın bulgularına göre okul müdürlerinin büyük çoğunluğu okullarının kaynaştırma çalışmaları için uygun olmadığını, kaynaştırmaya yönelik daha fazla bilgi almaya gereksinim duyduklarını, kaynaştırma öğrencisi okula gönderilmeden önce kendilerinin bilgilendirilmediğini ve kaynaştırma uygulaması nedeniyle herhangi bir destek almadıklarını belirttikleri saptanmıştır.

G. Cook, I. Semmel, M. Gerber (1999) kaynaştırma eğitimi için öğretmenlerin düşünceleri ile ilgili bir araştırma yapmışlardır. Bu çalışmaya zihinsel engeli çocuklarla özel eğitim öğretmenlerinin yanı sıra kaynaştırma öğrencileri de dahil edilmiştir. Araştırmaya 64 özel eğitim öğretmeni ve 49 müdür katılmıştır. Bu araştırma California Şehrindeki 57 farklı okulda gerçekleştirilmiştir. Bunlar, 33 normal okul ve 24 yüksek okuldur. Normal eğitim ortamında öğretmenlerin verdikleri cevaplar dikkatle analizde incelenmiştir. Araştırmada kaynaştırma eğitimiyle ilgili öğretmenlere, 29 temel, farklı soru sorulmuştur. Araştırmaya katılan katılımcılardan düzenli ve gerekli cevaplar alınmıştır. Yetersizliği olan öğrencilerin davranışları da değerlendirmede göz önünde bulundurulmuştur. Yalnızca, yüksek okuldaki 2

özel eğitim öğretmeni gelişigüzel cevap vermişlerdir. Araştırmada Parametrik olmayan analiz yöntemi kullanılmıştır. Özel eğitime yönelik 7 özel amaç elde edilmiştir. Araştırmanın sonucunda her iki gruptaki katılımcıların % 76' sında benzer cevaplar ve görüşleri dile getirmişlerdir. Hafif derecede yetersizliği olan öğrencilerin eğitimsel ve kaynaştırma eğitimi anlamında ortaya çıkan yenilikleri tartışılmıştır. Bu araştırmayla yenilik olarak öğretmenlerin eğitim yaşantılarını kolaylaştırdığı ve geliştirdiği ve kaynaştırma eğitimiyle ilgili ilerleme sağlandığı sonucuna varılmıştır.

Richard ve Stewart (2001) genel eğitim ve özel eğitim öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimiyle ilgili tutumlarına yönelik bir araştırma yapmışlardır. Bu çalışmada özel eğitim ve genel eğitim öğretmenlerinin özel eğitime gereksinim duyan çocukların özel eğitimle ilgili tutumları ve davranışları incelenmiştir. Psikolojik ve hafif derecede yetersizliği olan çocukların genel eğitim sınıflarında 30 yıldan beri eğitim yararlandırıldığı ifade edilmiştir. Bu çalışmanın kapsamını devlet okullarının genel eğitim sınıflarında bulunan % 80 oranındaki öğrenciler oluşturmuştur. Yetersizliği olan öğrencilerin % 68' i genel eğitimdeki sınıflarda eğitim görmüş ve yaşları da 6 ile 21 yaş arasındaki yetersizliği olan çocuklardan oluşmuştur. Araştırmada analizde güvenilir yöntemler kullanılmıştır. Alpha 0.5 testi kullanım ıstır. Ve testin sonucunda toplamda güvenilir sonuçlara ulaşılmıştır. İstatistiki bilgiler diğer testlere göre, daha sağlıklı ve önemli sonuçlar vermiştir.

Çolak (2007) kaynaştırma uygulanan bir ilköğretim sınıfındaki sosyal yeterlik özelliklerinin betimlenmesi ve iyileştirilmesi çalışmasında kaynaştırma ortamında uzmanlar ve öğretmenlerin işbirlikli çalışmalarının sadece kaynaştırma öğrencisine değil, sınıftaki tüm paydaşlara olumlu etkileri olduğunu belirtmiştir.

Akdemir Okta'nın yaptığı (2008) kaynaştırma sınıflarına devam eden işitme engeli olan öğrencilere ve sınıf öğretmenlerine sağlanan özel eğitim hizmetlerinin belirlendiği araştırma Eskişehir il merkezinde 17 ilköğretim okulu ile sınırlıdır. Araştırma sonucunda öğrencilerin kaynaştırma uygulamalarına yerleştirilmeleri sürecinde Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinde (2006) öngörülen hususların yerine getirilmediği belirlenmiştir. Örneklem kapsamındaki okulların çoğunda, Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Geliştirme Birimi oluşturulmadığı, dolayısıyla bu öğrenciler için bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlanmadığı, hazırlanan programlarda ise eksiklikler olduğu ve programın geliştirilmesinde birimlerin uzman yardımı almadığı görülmüştür. Öğretmenlerin tamamına yakınının mezun oldukları programda işitme engeli olan çocuklar ve eğitimleri ile ilgili ders almadıkları, bu öğrencilere okul içinde destek hizmet sağlanmadığı ve okul dışından sağlanan destek hizmetlerin özel eğitim kurumlarından sağlanan hizmetlerle sınırlı olduğu ortaya çıkmıştır. Kaynaştırma uygulaması yapan sınıf öğretmenlerinin, işitme engeli olan öğrenciler ve

eğitimleri ile ilgili destek hizmetlere ihtiyaç duydukları ancak kendilerine gerekli destek hizmetlerin sağlanamadığı anlaşılmıştır.

Kamen Akkoyun (2007) tarafından yapılan rehberlik araştırma merkezi müdürlüğü personelinin kaynaştırma eğitimine ilişkin görüşlerinin belirlendiği araştırma sonucunda, RAM personelinin kaynaştırma eğitimi ile ilgili bilgilerinin yeterli olduğu ancak; uygulama boyutunda bazı sorunlar yaşadıkları ortaya çıkmıştır. RAM’da görev yapmakta olan personelin kaynaştırma eğitimi öncesinde yapılması gereken hazırlıklarla ilgili yeterli bilgiye sahip oldukları, uygulama boyutunda sorunlar yaşadıkları ortaya çıkmıştır. RAM personeli; kaynaştırma eğitimi verecek öğretmene RAM’ın faaliyetleri arasında özellikle; tanılama, yönlendirme, yerleştirme ve izleme çalışmalarını yaptıklarını, yoğun olarak özel eğitim danışmanlığı yaptıklarını, sınıf içi yardım ve kaynak oda boyutunda hizmet alanlarında yoğun sorunlar yaşandığını, öğretmenin BEP hazırlama ve uygulama boyutunda bilgi yetersizliği olduğunu belirtmişlerdir. Sorunlar arasında kaynak oda sorunu, özel eğitim öğretmenin RAM’da olmamasını belirtmişlerdir. Kaynaştırma öğrencisine yararının akademik, sosyal ve duygusal açıdan, öğretmene mesleki deneyim açısından, normal çocuklara bireysel farklılıkları fark etmesi açısından, ailelere ise motive olma açısından yararlı olduğunu belirtmişlerdir. Kaynaştırma eğitiminin başarılı olabilmesi için kaynaştırma öğretmenlerinin bilgilendirilmesi gerektiği, Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği’nde kaynak odaların açılması, kaynak odadaki öğretmenin ek ders durumunun düzenlenmesi gibi konularda yenilemeye gidilmesi, il genelinde özel eğitim öğretmeni sayısının artırılmasının eğitimin başarısı açısından önemli olduğunu ifade etmişlerdir. Nicel veriler arasında Kaynaştırmaya İlişkin Görüşler Ölçeğinin sonuçlarında rehber öğretmenlerin ve idarecilerin kaynaştırma eğitimine ilişkin görüşlerinde anlamlı farklılık olmadığı saptanmıştır. Kaynaştırma eğitime ilişkin orta düzeyde olumlu bir görüşe sahip oldukları gözlenmiştir.

Bilen’in (2007) yaptığı sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarında karşılaştıkları sorunlarla ilgili görüşleri ve çözüm önerileri konulu araştırma sonucunda, sınıf öğretmenlerinin kaynaştırmaya yönelik tutumlarının, mezun olduğu bölüm, kaynaştırma eğitimi alma, rehberlik servisinden destek almaktan etkilendiği; sınıf öğretmenliğinden mezun olanların olmayanlara göre, kaynaştırma eğitimi alanların almayanlara göre, rehberlik servisinden destek alanların almayanlara göre kaynaştırmaya ilişkin daha olumlu tutumlara sahip oldukları belirlenmiştir. Öğretmenlerin tutumlarının, cinsiyetlerinden, yaşlarından ve çalışma sürelerinden, sınıftaki öğrenci sayısı, sınıfın fiziki yapısı ve ailelerle iş birliği yapılıp yapılmama değişkeninden etkilenmediği belirlenmiştir. Öğretmenlerin, kaynaştırma ile ilgili belirttikleri sorunlar olarak sınıflarındaki mevcudun kaynaştırmaya uygun olmadığını, hizmet içi eğitim programlarına katılımın az olduğunu, kaynaştırma eğitimi için ayrı bir program

hazırlamadıklarını, bazı düzenlemelerin yapıldığını, okullarda idarecilerden ve diğer personelden, rehberlik servisinden alınan desteğin yetersiz olduğunu, özel eğitim uzmanlarının olmamasını, okulun fiziki yapısının özel gereksinimli bireylere uygun olmadığını, eğitimlerinde en çok zorlanan engel türünün zihinsel engel olduğunu, öğrenci ile ilgili önceden bilgilendirilmediklerini, aileler ile iş birliğinin yeterli düzeyde olmadığını belirtmişler, çözüm önerileri olarak fiziksel koşulların düzeltilmesini, özel gereksinimli öğrenciler için araç-gereç ve materyal sağlanmasını, öğretmenlerin, tüm okul personelinin ve ailelerin kaynaştırma uygulamaları ile ilgili eğitim programlarına katılmasını, aile-öğretmenokul personelinin daima iş birliği içinde olmaları gerektiğini, özel eğitim uzmanlarının okullarda olmasını ve ayrı eğitim ortamlarının yaratılmasını önermişlerdir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.1 Araştırmanın Modeli

Araştırma nitel desende oluşturulmuştur. Işıkoğlu (2005)'na göre Nitel araştırma yöntemlerinde olay ve olgular doğal ortamlarında gözlemlenir. Bu bağlamda birden fazla ve sosyal olarak yapılandırıldığına inanan nitel araştırmacı, sosyal olayları araştırırken bunların gerçekliğini doğal ortamlarda insanları inceleyerek araştırmasını yapar. Nitel araştırma yöntemleri, araştırmanın gerçekliği doğal ortamı anlamaya, tanımaya ve sonuçlara olan etkilerini açıklamaya duyarlı olduğundan eğitimsel gerçekleri çok boyutlu olarak ortaya koyma imkanı tanır. Bu yönleri ile de eğitim araştırmalarına zenginlik katar (Yaman, 2007, s. 131). Önemli olan, onu uygun bir biçimde “gözleyip” belirleyebilmektir. Bu çalışmada genel tarama modellerinden tekil tarama modeli kullanılmıştır. Karasar (2009)' a göre bu tür bir yaklaşımda, ilgilenilen olay, madde, birey, grup, kurum, konu vb. birim ve duruma ait değişkenler, ayrı ayrı betimlenmeye (tanıtılmaya) çalışılır.

Bu betimlemenin derinlemesine yapılabilmesi için ise araştırmada nitel araştırma tekniği kullanılmıştır. Nitel araştırmalar Yıldırım ve Şimşek (2005) tarafından “gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik bir sürecin izlendiği araştırma” olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda nitel araştırmalar, araştırmanın üretildiği sosyal bağlama duyarlılığı sağlamaktadır (Rubin & Rubin, 1995; Mason J. 2002; Kuş, 2009).

Araştırmanın veri toplama aracı görüşme yöntemidir. Görüşme, önceden belirlenmiş ve ciddi bir hedefe yönelik yapılan, karşıdakine soru sorma yöntemiyle yanıtlar alan etkileşime dayalı bir iletişim sürecidir. Tanımda geçen belirtilen süreç, bu karşılıklı yapılacak iletişimin süregelen ve dinamik yapısını ifade eder. Bu dinamik yapı, karşılıklı bir etkileşime dayalı bir bağ kurmayı gerektirir. Görüşme sürecinin planlı ve amaçlı olması özelliği ise görüşme tekniğini, bir sohbet olmaktan farklı kılar ve onu hedeflere yönelik planlanmış bir veri toplama çabası yapar. Görüşmede kullanılan soru ve cevap yöntemi de veri toplarken bir ilişkiyi kurma ve veriye ulaşma yolu olarak nitelendirilebilir. Patton (1990)' a göre nitel

araştırmalarda görüşmecinin amacı, görüşme yapılan kişinin iç dünyasına girerek onun bakış açısını anlamaktır. Bu anlamda sosyal duyarlılık en üst noktada sağlanmış olmaktadır.

3.2 Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırma verilerinin elde edildiği kaynakların seçimi araştırma sonuçlarının temsil yeteneği ve benzer gruplar ya da ortamlar için anlamlılığı bakımından önemlidir. Sosyal bilimlerdeki araştırmalarının deneysel uygulamalarında evren ve örneklem ilişkisi son derecede önemlidir. Evrenin tümüne yönelik uygulamaların yapılmasının zor ya da mümkün olmadığı durumlarda; evreni temsil edecek ve genellenebilirlik anlayışını işletebilecek biçimde indirgemeci bir yaklaşımla örneklem belirleme yoluna gidilmektedir. Nitel araştırmalarda ise yaklaşımın sahip olduğu felsefi ve kuramsal temellerinden kaynaklı bazı farklar söz konusudur. Araştırma sonuçlarını evrene genelleme kaygısı olmadığından nitel araştırmalarda yaklaşım, indirgemeci bir anlayışı da taşımamaktadır. Günümüz modern toplumların karmaşık ve katmanlı yapısı ve bu bütün içinde katmanların kendine özgü özellikleri olan alt katmanların ortaya çıkması; sonuçların belirli oranlarda ve oldukça sınırlandırılmış biçimde ilgili durumlara genellenmesinin ihtiyacı ve nicel araştırma geleneğinden gelmiş olan ve deneysel çalışmalara nitel araştırmanın kendine özgü kuvvetli yönlerini yansıtmak isteyen araştırmacıların geleneksel nitel araştırma desenlerin içine nicel araştırmayla özdeşleşmiş bazı örneklem tekniklerini katması gibi nedenler, nitel araştırmalarda örneklem sorununun kuramsal bir kaygı kaynağı olmadığı kanısını değiştirmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2011,s. 103).

Araştırma yapılan öğretmenler, olasılık temelli olmayan örnekleme yöntemlerinden (amaçlı örnekleme yöntemlerinden) maksimum çeşitlilik örnekleme ile belirlenmiştir. Buradaki amaç, görece olarak küçük bir örneklem oluşturmak ve bu örnekleme, çalışılan probleme taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini maksimum derecede yansıtmaktır. Amaç, genelleme yapmak için çeşitliliği sağlamak değildir; tam tersine, çeşitlilik gösteren durumlar arasında ortak ya da paylaşılan olguların ve ayrılıkların olup olmadığını bulmaya çalışmak ve çeşitliliğe göre problemin farklı boyutlarını ortaya koymaktır (Patton,1990, s. 71).

Bu çerçevede sistem olarak Milli Eğitim Bakanlığı Merkez ve Taşra Teşkilatı Kepez İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü bünyesinde görev yapmakta olan ve sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıf öğretmenleriyle görüşülmüştür.

Araştırmada, öğretmen seçiminde farklı örnekleme yöntemlerine başvurulmuştur. Öğretmen seçiminde; maksimum çeşitlilik örneklemesine göre farklı okullarda görev yapan

kaynaştırma öğrencisi bulunan 10 sınıf öğretmeni, seçkisiz (rastgele) örnekleme yoluyla belirlenmiştir.

Katılımcıların soruları içtenlikle cevaplandırmaları için isimleri belirtilmeyip kodlanarak araştırmacı tarafından saklı tutulmuştur. Katılımcıların görüşlerinden alıntılar yapılırken şu kodlama sistemi kullanılmıştır. Ö; sınıf öğretmeni olduğunu ifade etmektedir.

3.3 Veri Toplama Araçları

Nitel araştırmada görüşme, veri toplama araçlarından biridir. Görüşmenin birçok türü ve kullanımı vardır. Görüşmenin en çok bilinen türü bireysel, yüz yüze, söz alış veriş şeklinde yapılan görüşmedir. Araştırmanın verilerinin toplanmasında yarı yapılandırılmış ve yönlendirici olmayan görüşme tekniği kullanılmıştır. Bu tekniğin kullanılmasının nedeni araştırmanın amacına uygun olarak, görüşülen araştırmacıların deneyimlerini keşfederek onun iç dünyasını ortaya çıkarmaktır (Patton, 1990, s. 78).

Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinde standartlaştırılmış açık uçlu görüşme formu uygulanmaktadır. Bu görüşme formu yönteminde, görüşmeci görüşme sırasında soruların cümle yapısını ve sırasını değiştirebilir veya bazı konuların ayrıntısına girebilir. Araştırmacıya zaman esnekliği sağlar. Standartlaştırılmış açık uçlu görüşme formu, dikkatli yazılmış ve belirli bir sıraya konmuş bir dizi sorudan oluşur ve her görüşülen bireye bu sorular aynı tarzda ve sırada sorulur. Görüşmeciden kaynaklanabilecek yanlılığı azaltabilir. Bu yöntemin zayıf yanı ise; görüşme formunun hazırlandığı sırada öngörülmemiş olan boyutların ortaya çıkarılmasını ve irdelenmesini önleyebilir olmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 121).

Araştırmada, alan yazın taramasına dayalı olarak kuramsal çerçeve oluşturulmuş ve görüşme formunun yapılandırılması için öğretmenlerle ön görüşmeler yapılmıştır. İki ana tema altında toplanan (sınıf yönetiminde karşılaşılan zorluklar ve başa çıkma yöntemleri) görüşme soruları alan-yazında en çok kabul görmüş boyutlar açısından incelenmiş ve değerlendirilmiş olup başlangıçta elliye aşkın soru maddesine ulaşılmıştır. Açık uçlu sorulardan oluşturulan taslak görüşme formları uygulama öncesinde nitel araştırma ile ilgili uzmanlara sunulmuştur. Böylelikle görüşme formunun geçerlik sorunları giderilmeye çalışılmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda son şekli verilen öğretmen görüşme formunda toplam otuz beş soru yer almıştır. Görüşme formu (EK 1) 'de sunulmuştur. Görüşme formunda bulunan ilk beş soru sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi uygulamaları ile ilgili sorulardan oluşmuştur. Diğer otuz soru ise sınıf yönetiminin; sınıfın fiziksel düzeninin yönetimi, zaman yönetimi, davranış düzenlemeleri, plan-program etkinliklerinin yönetimi, sınıfta ilişki ve iletişimin yönetimi boyutları ile ilgili olarak hazırlanmıştır.

Veriler nitel araştırmalar içerisinde yer alan içerik analizine dayalı olarak çözümlenmiştir. Elde edilen bulgular frekans analizi tekniği ile tabloladıştırılmıştır. Görüşme sırasında ses kayıt cihazı kullanılmıştır.

Araştırmada görüşmelerden elde edilen nitel verilerin analizinde kodlama, temaların bulunması, verilerin kod ve temalara göre organize edilmesi aşamalarından oluşan içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi yazılı ve sözlü materyali sistemli bir analizi olup, söylenenin ya da yazılanın kodlanarak nicelleştirilmesidir (Balcı, 2004, s. 82).

Katılımcıların sorulara görüşme sırasında vermiş oldukları cevaplar kendi içinde alt kategorilere ayrılarak kodlanmış, frekans ve yüzde kullanılarak betimlenmiştir. Analizlerin güvenirliğini sağlamak üzere, bir başka araştırmacı tarafından da görüşme metinleri tekrar kodlanmıştır. Araştırmacı ile diğer uzmanın kodlamaları arasında büyük oranda görüş birliğine ulaşılmış ve kodlama işleminin güvenilir bir şekilde yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların alt kategorilere ilişkin vermiş oldukları cevaplar sistemli bir şekilde bir araya getirilerek, frekans ve yüzde kullanılmak suretiyle yorumlanmıştır. Bulguların yorumunda katılımcıların kendi cümlelerine de yer verilmiştir.

Sorular sorgulayıcı bir tutumla değil, bilgi vermeye davet edici bir konuşma tarzında sorulmuştur. Görüşme soruları, görüşme formuna bakılarak değil, grşmeciyile göz teması sağlanarak günlük dilde ifade edilmeye çalışılmıştır. Görüşmecilerin verdikleri yanıtlar konusunda geri bildirimde bulunulmuş, verdiği yanıtların niteliğini arttırmaya yönelik teşvik edici mesajlar verilmiştir.

Görüşme ile elde edilen verilerin kaydedilmesinde cihaz ile kaydetme ve not alma olmak üzere iki yöntem kullanılmıştır. Görüşmeler Kasım ve Aralık 2012 tarihleri arasında, öğretmenlerin okullarında, bir saat ile iki saat arasında değişen srelerde gerçekleştirilmiştir. Kayıt cihazının kullanılması için her bir araştırmacıdan izin alınmıştır. Görüşmecilerden beşi ses kayıt cihazı ile kayda çekimser bakmış, görüşmecinin rahatsız olmaması amacı ile kayda son verilmiş ve bu nedenle ilgili öğretmenlerin ses kaydına araştırmada yer verilmemiştir. Aynı zamanda gözlem yoluyla görüşülen kişilerin mimik ve davranışları not alınmıştır.

Yarı yapılandırılmış görüşme formunun ilk bölümünü, katılımcıların demografik özelliklerin sorulduğu bölüm oluşturmaktadır. Erkek ve kadın katılımcılar için ise ayrı yönerge kullanılmamıştır. Öğretmen görüşme yönergesinde birinci bölümde; yaş, cinsiyet, medeni durum, öğrenim durumu, meslekteki hizmet yılına ilişkin olarak hazırlanan sorular bulunmaktadır (EK 1).

Hazırlanan görüşme soruları, öğretmenler tarafından anlaşılır bulunmuştur. Görüşme sırasında herhangi bir zaman sınırlaması yapılmamış olup, görüşmenin olası süresi önceden katılımcılara bildirilmiştir. Görüşme yapılan öğretmenlerin tutumu, ilgili ve samimi olmuştur.

Veri toplama süresince doğal ortama duyarlık, katılımcı rol, bütüncül yaklaşım, algıların ortaya konması, araştırma deseninde esneklik ve tümevarımcı analiz gibi nitel araştırma gerekleri yerine getirilmiştir. Sorulan sorulara görüşmecilerin rahat, doğru ve dürüst cevaplar vermesini sağlamak amacı ile görüşülen bireylere verilerin gizli tutulacağı, isimlerinin açıklanmayacağı, verilerin yüksek lisans tezi (araştırma amaçlı) için kullanılacağı ve başkalarıyla paylaşılmayacağı belirtilmiştir. Bu sayede görüşme esnek bir yapıda sürdürülmüş, araştırmacı ile görüşmeciler arasında bir güven ortamı sağlanmıştır.

3.4 Verilerin Toplanması

Görüşmeler katılımcılar için uygun olan zamanlara randevu alınarak ayarlanmıştır. Daha sonra öğretmenlerle uygun gün ve saatlerde görüşmecilerin okullarında bir araya gelinmiştir. Görüşmelere başlamadan önce katılımcılara araştırmanın amacı, gizliliği konularında açıklayıcı bilgiler verilmiştir. Görüşme sırasında etkili dinleme, yansıtma ve özetlemeye özen gösterilmiştir.

3.5 Verilerin Analizi

Nitel verilerin analizi konusunda her ne kadar farklı yaklaşımlarda olsa uygulamalarda temel olarak verilerin ortaya çıkarılması ve temalandırılması konusunda görüşler ortaktır.

Miles ve Huberman (1994)'e göre veri analiz süreci üç ana bölümden oluşur: a) Verinin işlenmesi, b) Verinin görsel hale getirilmesi, c) Yorumlama, karşılaştırma ve teyit etme. İçerik analizi ise dört aşamada yapılır: a) Verilerin kodlanması, b) Temaların bulunması, c) Kodların ve temaların düzenlenmesi, d) Bulguların tanımlanması ve yorumlanması. Nitel verilerin analizi konusunda her ne kadar farklı yaklaşımlarda olsa uygulamalarda temel olarak verilerin ortaya çıkarılması ve temalandırılması konusunda görüşler ortaktır. LeCompte ve Goetz (1982)'e göre elde edilen verilerin analizinde bir başka araştırmacıyı kullanma ve ulaşılan sonuçları teyit etme” araştırmanın güvenilirliğini sağlamaktadır. Bu şekilde elde edilen sonuçların, araştırmacının kendi görüşünden ziyade elde edilen verilere dayandığı teyit edilebilir. Bu bağlamda iki araştırmacı tarafından kodlamalar birbirlerinden bağımsız olarak oluşturulmuştur (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 227).

İyi bir nitel araştırmada geçerlik ve güvenilirlik araştırmacının objektifliğini gösteren önemli bir unsurdur (Morse ve diğerleri, 2002). Toplanan verilerin ayrıntılı olarak rapor edilmesi ve araştırmacının sonuçlara nasıl ulaştığını açıklaması ise nitel bir araştırmada geçerliğin önemli ölçütleri arasında yer almaktadır. Betimsel türden bir analizin kullanıldığı bir araştırmada görüşülen bireylerden doğrudan alıntılara yer vermek ve bunlarda yola çıkarak

sonuçları açıklamak geçerlik için önemli olmaktadır. Geçerlik konusunda nitel araştırmacıya sunulan başka stratejiler de vardır. Bu stratejiler iç ve dış geçerlik olmak üzere iki bölümde incelenir: Miles ve Huberman (1994)'e göre nitel araştırmada iç geçerliği sağlayabilmek için; araştırmada elde edilen bulgular, farklı veri kaynakları, farklı veri toplama yöntemleri ve farklı analiz stratejileri kullanılarak teyit edilmiş ve farklı kaynaklara yöntemlere ve stratejilere göre elde edilen bulgular anlamlı bir bütün oluşturmuş olmalıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2005, s. 228). Araştırmanın bulguları, oluşturulan kavramsal çerçeve ve kuramla uyumlu bulunmuş, ortaya çıkan kavramların anlamlı bir bütün oluşturduğu görülmüştür. Ayrıca araştırmada doğrudan alıntılara yer verilmiş, bunlardan yola çıkarak sonuçlar açıklanmıştır. Bu bağlamda araştırmanın bulguları benzer ortamlarda test edilebilir nitelikte olup, araştırmada olası genellemelere olanak verecek şekilde kapsamlı tanımlara yer verilmiştir.

Araştırma sonuçlarının inandırıcılığı açısından önemli olmakla birlikte, güvenilirlik konusunun nitel araştırma için farklı bir anlamı vardır. Nicel araştırma için geçerli olan güvenilirlikle ilgili bazı etkenler, nitel araştırma için geçerli değildir. Auerulbach ve Silverstein (2007), daha çok geleneksel bir yöntem olarak kabul edilen nicel araştırma yöntemlerinin hipotezleri test etmeyi amaçlarken, nitel araştırma yöntemlerinin ise olayları ya da olguları olduğu haliyle yansıtmayı amaçladığını belirtmektedir. Nitel araştırmanın temel özelliklerinden biri olan algıların önemi ve doğal ortama duyarlık, güvenilirlik konusunda bazı sorunlar ortaya çıkarmaktadır. Nitel araştırmaya temel oluşturan ilkelerden birisi, gerçeklerin bireylere ve içinde bulunulan ortama göre sürekli bir değişme içinde olduğu ve araştırmanın benzer gruplarda tekrarlanmasının aynı sonuçlara ulaşmayı mümkün kılmadığını en baştan kabul etmektir (dış güvenilirlik). İnsan davranışı hiçbir zaman durağan değildir; sürekli değişen ve karmaşık bir özelliği vardır. Bu nedenle kullanılan yöntem ne olursa olsun sosyal olaylarla ilgili bir araştırmanın aynen tekrarı mümkün değildir. Dış güvenilirlikle ilgili ilkeler nitel araştırmanın temel ilkeleriyle çelişmekte ve bu nedenle dış güvenilirlik nitel araştırma için farklı bir anlam kazanmaktadır. Eğer bir araştırmada toplanan bilgiler geçerli ise aynı türden başka bir araştırmada aynı olmasa bile benzer bilgileri elde etme olasılığı yüksektir. Bu nedenle nitel araştırmada geçerlilik konusu güvenilirlik konusuna göre daha öncelikli hale gelmektedir. Nitel yöntemlerle toplanan veriler üzerinde bazı sayısal analizler yapmak mümkün ise de, asıl amaç araştırılan konu ile ilgili betimsel ve gerçekçi bir resim sunmaktır. Birincil amaç, ölçme değil olay ve olguların bütünselliği içinde değişkenlerin yerini saptamadır. Ölçümden ziyade keşfetme, anlama ve açıklama ön plandadır. Bu tür araştırmaların değişkenleri, araştırma konusuna dâhil olan bireylerin kendisidir (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 240). Bu nedenle nitel veri analizi süreci, nitel araştırma metodolojisinden

ayrı düşünülmemelidir. Hangi türde nitel veri analizi yürütülmekte olunursa olunsun nitel metodolojide esas olan “araştırma öznelerinin bakış açılarını ortaya çıkarma” ilkesi, onları birleştiren ortak temayı oluşturmaktadır (Kuş, 2009, s. 13).

3.6 Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma, 2012 – 2013 eğitim – öğretim yılında Antalya İli Kepez İlçesinde görev yapmakta olan sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıf öğretmenlerinin görüşleri ile sınırlıdır. Tüm branş öğretmenlerine (branş öğretmenlerinin çeşitliliği) ve diğer personele ulaşmanın zorluğu, zaman süresinin kısıtlı oluşu gibi nedenlerle sadece sınıf öğretmenleriyle sınırlanmıştır. Araştırma çalışmanın bulgu ve yorumları ile devam etmektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR ve YORUM

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

4.1 Araştırmaya Katılanların Demografik Özelliklere Göre Dağılımı

Bu bölümde, Antalya ili Kepez İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünde görev yapan ve kaynaştırma eğitimi öğrencisi bulunan ilköğretim okulu sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları zorluklar ve bu zorluklarla başa çıkmada kullandıkları yöntemleri”görüşlerinden elde edilen bulgulara ve bu bulguların yorumlarına yer verilmiştir. Araştırma kapsamında yapılan görüşmelere on sınıf öğretmeni katılmıştır. Görüşme soruları iki ana bölümden oluşmaktadır. Öğretmenler görüşme sırasına göre; Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10 olarak gösterilmiştir.

4.2 Demografik Özelliklere Göre Dağılımı

Öğretmenlerin yaş, cinsiyet, medeni durum, öğrenim durumu, mesleki hizmet süresi değişkenlerine göre dağılımı tablo 4,2.1’ de şu şekilde gösterilmiştir:

Tablo 4.1 Sınıf Öğretmenlerine Göre Dağılımı

Tema	Kod	Öğretmenler	f	%
Yaş	22–31	Ö5	1	10
	32–41	Ö1, Ö2, Ö3, Ö8, Ö9	5	50
	42 ve üstü	Ö4, Ö6, Ö7, Ö10	4	40
Cinsiyet	K	Ö1, Ö2, Ö3, Ö5, Ö7 Ö8, Ö9	7	70
	E	Ö4, Ö6, Ö10	3	30
Medeni Durum	Bekâr	Ö5, Ö6	2	20
	Evli	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö7 Ö8, Ö9 Ö10	8	80
Öğrenim Durumu	Ön Lisans Mezunu	Ö4	1	10
	Lisans Mezunu	Ö1, Ö2, Ö3, Ö5, Ö6 Ö7, Ö8 Ö9, Ö10	9	90
	Yüksek Lisans Mezunu			
Mesleki Hizmet Süresi	1-5			
	5-10	Ö5	1	10
	10-15	Ö1, Ö3	2	20
	15-20	Ö7, Ö8	2	20
	20 ve üstü	Ö2, Ö4, Ö6, Ö9, Ö10	5	50
Kaynaştırma eğitimi ile ilgili eğitim durumu	Eğitim almayanlar	Ö1, Ö2, Ö3 Ö6, Ö7	5	50
	Eğitim alanlar	Ö4, Ö5, Ö8, Ö9, Ö10	5	50
Kaynaştırma Eğitimi Öğrencilerinin Özel Eğitim Merkezlerinden Destek Alma Durumu	Destek alıyor	Ö1, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6 Ö7, Ö8, Ö9, Ö10	9	90
	Destek almıyor	Ö2	1	10

Tablo 4.1’de görüldüğü üzere sınıf öğretmenlerinin çoğunluğu 32 ile 41 yaş aralığındadır. Sınıf öğretmenlerinin büyük çoğunluğu bayan ve evlidir. Dokuz sınıf öğretmeni lisans mezunuyken sadece bir sınıf öğretmeni ön lisans mezunudur. Çoğu sınıf öğretmeni 20 yıl ve üzeri mesleki hizmet süresine sahiptir.

4.3 Birinci Alt Probleme İlişkin Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Sınıfta kaynaştıma öğrencisi bulunan öğretmenlerin sınıf yönetiminde karşılaştıkları zorluklar aşağıda belirtilmiştir.

4.3.1 Sınıf Öğretmenlerine Göre Sınıfta Kaynaştırma Öğrencisi Bulunmasının Zaman Yönetimi Açısından Yarattığı Zorluklar

Sınıf Öğretmenlerine Göre Sınıfta Kaynaştırma Öğrencisi Bulunmasının Zaman Yönetimi Açısından Yarattığı Zorluklar Sınıf öğretmenlerine göre sınıfta kaynaştırma öğrencisi bulunmasının zaman yönetimi açısından yarattığı zorluklar Tablo 4.2’ de şu şekilde gösterilmiştir:

Tablo 4.2 Sınıf Öğretmenlerine Göre Sınıfta Kaynaştırma Öğrencisi Bulunmasının Zaman Yönetimi Açısından Yarattığı Zorluklar

No	Temalar	Öğretmenler	f	%
1	Zaman yönetimi konusunda herhangi bir sorun yaratmamaktadır.	Ö3, Ö4, Ö5, Ö9 Ö10	5	50
2	Kaynaştırma öğrencileri için ayrıca bir zaman harcanması gerekmektedir.	Ö1, Ö2, Ö6	3	30
3	Diğer öğrenciler için ayrılan zamanı kısıtlama mecburiyeti doğurmaktadır.	Ö5	1	10

Tablo 4.2 ’de görüldüğü üzere sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre, sınıfta kaynaştırma öğrencisi bulunmasının zaman yönetimi açısından yarattığı zorluklar; “zaman yönetimi konusunda herhangi bir sorun yaratmamaktadır, kaynaştırma öğrencileri için ayrıca bir zaman harcanması gerekmektedir, diğer öğrenciler için ayrılan zamanı kısıtlama mecburiyeti doğurmaktadır” olarak kodlanmıştır.

Sınıfta kaynaştırma öğrencisi bulunmasının zaman yönetimine etkisine ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri aşağıdaki gibidir:

Zaman yönetimi konusunda herhangi bir sorun yaratmamaktadır temasına ilişkin Ö10’nun görüşü:

Bu konuda bana hiçbir zorluğu yok. Ben özellikle çok önemli değilse, genelde onun yanında dolaşırım. Onun yanında anlatırım mesela, onun bazı şeyleri başarabildiği konusunda örnekler veririm falan. Onun bana bir şeyi yok yani. Benim zaman yönetimimi hiç etkilemiyor yani.

Kaynaştırma öğrencileri için ayrıca bir zaman harcanması gerekmektedir temasına ilişkin Ö1’in görüşü:

Tabiki kaynaştırma öğrencisinin olması derste zamanı çok iyi kullanmayı engelliyor. Öncelikle tabi diğer öğrencilere dersi anlatıyorsunuz. O anlattığınız şeyi o

öğrencilere ayrıca tekrar ediyorsunuz. Tabi bunu ders saati içerisinde değil ya teneffüslerde ya da bizim 4. Sınıftan itibaren branş derslerinde, mesela beden eğitimi gibi, onların bir tanesi beden eğitimi yapmıyordu zihinsel engelli olan koşamıyordu yürüyemiyordu. Beden eğitimi gibi derslerde onu alıp o gün işlediğimiz konuların tekrarını anlatıyordum.

Diğer öğrenciler için ayrılan zamanı kısıtlama mecburiyeti doğurmaktadır temasına ilişkin Ö5'in görüşü:

Ahmet bazı konuları anlamakta zorluk çekince sıkıntısını diğerleriyle konuşarak dile getiriyor. Bu yüzden bana çok fazla zaman kaybettirmese de tabi zaman zaman olumsuz etkileyebiliyor arkadaşlarını.

Sınıf öğretmenlerinin büyük çoğunluğu zaman yönetimi konusunda sınıfında bulunan kaynaştırma eğitimi öğrencisinin herhangi bir sorun yaratmadığını belirtmiştir. Ancak sınıf öğretmenleri kaynaştırma öğrencisinin durumuna göre bazen zaman yönetimlerinin olumsuz etkilendiğini belirtmişlerdir.

4.3.2 Sınıf Öğretmenlerine Göre Sınıfında Kaynaştırma Öğrencisi Bulunmasının Dersin Planlaması ve Hazırlık Süreci Açısından Yarattığı Zorluklar

Sınıf öğretmenlerine göre sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunmasının dersin planlaması ve hazırlık süreci açısından yarattığı zorluklar Tablo 4.3' te şu şekilde gösterilmiştir:

Tablo 4.3 Sınıf Öğretmenlerine Göre Sınıfında Kaynaştırma Öğrencisi Bulunmasının Dersin Planlaması ve Hazırlık Süreci Açısından Yarattığı Zorluklar

No	Temalar	Öğretmenler	f	%
1	Planlama ve hazırlık çalışmaları açısından bir sorun yaratmamaktadır.	Ö1, Ö2, Ö3 Ö4 Ö5, Ö5 Ö6, Ö7 Ö8 Ö9,Ö10	10	100
2	Belirli bir plana bir de kaynaştırma öğrencilerine özgü etkinlik, materyal ve kazanımların ayrıca tasarlanması uygulanabilirlik açısından inandırıcı gelmemektedir.	Ö1, Ö2	2	20

Tablo 4.3'te görüldüğü üzere sınıf öğretmenlerinin algılarına göre, sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunmasının dersin planlamasına ve hazırlık süreci açısından yarattığı zorluklar;

“planlama ve hazırlık çalışmaları açısından bir sorun yaratmamaktadır, belirli bir plana bir de kaynaştırma öğrencilerine özgü etkinlik, materyal ve kazanımların ayrıca tasarlanması uygulanabilirlik açısından inandırıcı gelmemektedir.” olarak kodlanmıştır.

Sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunmasının dersin hazırlık sürecine ilişkin sınıf öğretmenleri görüşleri şu şekildedir:

Planlama ve hazırlık çalışmaları açısından bir sorun yaratmamaktadır temasına ilişkin Ö4’ün görüşü:

Şimdi, ben ona seviyesini bildiğim için seviyesine göre zaman ayırıyorum. Tahtada örneklerini veriyorum. Tahtamı ikiye bölüyorum. O ödevini defterine yazarken diğer çocuklarla ilgileniyorum. Sonra kontrol ediyorum. Yanlışları varsa tekrar dönüyorum. Tekrar onu ödevlendiriyorum. Böylece zaman konusunda sıkıntı olmuyor.

Belirli bir plana bir de kaynaştırma öğrencilerine özgü etkinlik, materyal ve kazanımların ayrıca tasarlanması uygulanabilirlik açısından inandırıcı gelmemektedir temasına ilişkin Ö2’nin görüşü:

Planlama olmadan o derste başarılı olmak mümkün değildir. Özellikle matematik dersinde bunu uygulamak gerekir. Belirli bir plana bir de kaynaştırma öğrencilerine özgü etkinlik ya da materyal hazırlamıyorum.

Tüm sınıf öğretmenleri sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunmasının dersin planlanmasında ve hazırlık sürecinde sorun yaratmadığını belirtmişlerdir.

4.3.3 Sınıf Öğretmenlerine Göre Kaynaştırma Öğrencisine Ayrılan Zamanın Sınıfın Atmosferi Açısından Yarattığı Zorluklar

Sınıf öğretmenlerine göre kaynaştırma öğrencisine ayrılan zamanın sınıfın atmosferi açısından yarattığı zorluklar Tablo 4.4’ te şu şekilde gösterilmiştir:

Tablo 4.4 Sınıf Öğretmenlerine Göre Kaynaştırma Öğrencisine Ayrılan Zamanın Sınıfın Atmosferi Açısından Yarattığı Zorluklar

No	Temalar	Öğretmenler	f	%
1	Sınıfta bütüncül bir çalışma ve paylaşma ikliminin oluşmasını güçleştirmektedir.	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5 Ö6, Ö8, Ö9, Ö10	9	90
2	Kaynaştırma öğrencisine gösterilen özel ilgi diğer öğrenciler tarafından kıskanılabilir.	Ö4, Ö5, Ö8, Ö9	4	40

Tablo 4.4'te görüldüğü gibi sınıf öğretmenlerinin algılarına göre, kaynaştırma öğrencisine ayrılan zamanın sınıfın atmosferi açısından yarattığı zorluklar; “Sınıfta bütüncül bir çalışma ve paylaşma ikliminin oluşmasını güçleştirmektedir, kaynaştırma öğrencisine gösterilen özel ilgi diğer öğrenciler tarafından kıskanılabilmektedir.” olarak kodlanmıştır.

Kaynaştırma öğrencisine ayrılan zamanın diğer öğrencilere ve sınıfın atmosferine etkisi ile ilgili sınıf öğretmeni görüşleri şu şekildedir:

Sınıfta bütüncül bir çalışma ve paylaşma ikliminin oluşmasını güçleştirmektedir temasına ilişkin Ö1'in görüşü:

İlk sene dediğim gibi çok zorlanıyorlar, yadırgıyorlar, niye böyle birisi bizim sınıfımızda? Niye bizim zamanımızdan çalınıyor? Öğrencilerde hep böyle şeyler var. Ya da bir test dağıtıyorsunuz, o niye yapmıyor? Onun ayrıcalığı ne?

Kaynaştırma öğrencisine gösterilen özel ilgi diğer öğrenciler tarafından kıskanılabilmektedir temasına ilişkin Ö8'in görüşü:

Plana uyarak kaynaştırma öğrencimle ders içinde ilgilenirken, bu durum diğer öğrencilerimin dikkatini çektiğini ve rahatsız olduklarını gözlemlemedim.

Sınıf öğretmenlerinin tamamına yakını sınıfta kaynaştırma öğrencisi bulunmasının bütüncül bir çalışma ve paylaşma ikliminin oluşmasını güçleştirdiğini belirtmişlerdir.

4.3.4 Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Öğrencilerinin Sınıfa Uyumunda Karşılaştıkları Zorluklar

Sınıf öğretmenlerine göre kaynaştırma öğrencilerinin sınıfa uyumunda karşılaştıkları zorluklar Tablo 4.5'te şu şekilde ifade edilmiştir:

Tablo 4.5 Sınıf Öğretmenlerine Göre Kaynaştırma Öğrencilerinin Sınıfa Uyumunda Karşılaştıkları Zorluklar

No	Temalar	Öğretmenler	f	%
1	Kaynaştırma öğrencileriyle uyum problemi yaşanmamaktadır.	Ö6, Ö7, Ö8	3	30
2	Kaynaştırma öğrencilerinin istenmeyen söz ve davranışlarından dolayı diğerleri ile ilişki kurmaları güç olabilmektedir (Küfür, kavg vb.).	Ö2, Ö5, Ö9	3	30

Tablo 4.5’ te görüldüğü gibi, sınıf öğretmenleri görüşlerine göre, kaynaştırma öğrencilerinin sınıfa uyumunda karşılaştıkları zorluklar; “kaynaştırma öğrencileriyle uyum problemi yaşanmamaktadır, kaynaştırma öğrencilerinin istenmeyen söz ve davranışlarından dolayı diğerleri ile ilişki kurmaları güç olabilmektedir(Küfür, kavga vb.).”olarak kodlanmıştır.

Kaynaştırma öğrencilerinin sınıfa uyumunda karşılaştıkları sorunlar ile ilgili sınıf öğretmeni görüşleri şu şekildedir:

Kaynaştırma öğrencileriyle uyum problemi yaşanmamaktadır temasına ilişkin Ö9’un görüşü:

Bu öğrencimin davranışsal anlamda hiçbir sıkıntısı yoktu. Kuralları da hiç aksatmıyordu. O sorumluluklarını bilen bir çocuktü.

Kaynaştırma öğrencilerinin istenmeyen söz ve davranışlarından dolayı diğerleri ile ilişki kurmaları güç olabilmektedir (Küfür, kavga vb.).temasına ilişkin Ö7’nin görüşü:

Genelde arkadaşları arasında hiç yok yere bir saç çekme, özellikle bu çevredeki bazı çocukların gerçekten ağızları çok bozuk. Küfrediyor arkadaşına o da vay sen bana neden o küfrü ettin diye başlıyor onunla kavga çıkarmaya. Onları engellemeye çalışıyoruz. Her dakika da kavga çıkıyor diye bir sorunuz yok

Sınıf öğretmenlerinin dördü bu soru hakkında görüş bildirmemiştir. Altı öğretmenin üçü uyum problemi yaşadığını diğer üçü ise uyum problemi yaşamadığını belirtmiştir. Öğretmenlerin iki tanesi kavga, küfür, saç çekme vb. davranışlarla sınıf içinde çeşitli uyum problemleri yaşadıklarını söylemişlerdir.

4.3.5 Sınıf Öğretmeni Görüşlerine Göre Kaynaştırma Öğrencisinin Sınıfta Yapılan Etkinliklere Katılma Sürecinde Karşılaşılan Zorluklar

Sınıf öğretmenlerine göre kaynaştırma öğrencisinin sınıfta yapılan etkinliklere katılma sürecinde karşılaşılan zorluklara ilişkin veriler Tablo 4.6’ da şu şekilde ifade edilmiştir:

Tablo 4.6 Sınıf Öğretmeni Görüşlerine Göre Kaynaştırma Öğrencisinin Sınıfta Yapılan Etkinliklere Katılma Sürecinde Karşılaşılan Zorluklar

No	Temalar	Öğretmenler	f	%
1	Etkinliklere katılmaları diğer öğrencilerin de teşviki ile kolaylaşmaktadır.	Ö1,Ö2,Ö4,Ö5,Ö7,Ö9	6	60
2	Etkinliklere katılımda, odaklanma yeterli görülmemektedir.	Ö3,Ö6	2	20

Tablo 4.6’da görüldüğü üzere sınıf öğretmeni algılarına göre, kaynaştırma öğrencisinin sınıfta yapılan etkinliklere katılma sürecinde karşılaşılan zorluklar; “Etkinliklere katılmaları diğer öğrencilerin de teşviki ile kolaylaşmaktadır, etkinliklere katılımda, odaklanma yeterli görülmemektedir” olarak kodlanmıştır.

Kaynaştırma öğrencisinin sınıfta yapılan etkinliklere katılım durumuna ilişkin sınıf öğretmeni görüşleri aşağıdaki gibidir:

Etkinliklere katılmaları diğer öğrencilerin de teşviki ile kolaylaşmaktadır temasına ilişkin Ö2 ve Ö4’ün görüşü:

Elinden geldiği kadar katılmaya çalışıyor. Ancak çocuğun anlama düzeyinde problem olduğu için etkinliğin kazanımları konusunda sıkıntı olabiliyor. Arkadaşları da ona yardımcı oluyorlar.

Diyelim ki temel çalışmaları, ünite çalışmalarını onların faaliyetlerini mutlaka asarım ben panolara. Ama şöyle diyebilirim, bu çocuklardan birisinin el becerileri biraz zayıf. Haklı olarak şekil çizmede, düzgün yazamıyor, düzgün çizemiyor. Ben onu yaptığı kadarıyla değerlendiriyorum. Yinede faaliyetlere katılımda isteksiz değiller.

Etkinliklere katılımda, odaklanma yeterli görülmemektedir temasına ilişkin Ö6’nın görüşü:

Yeterli değil, niye değil? Çocukta bir sıkılma olayı var. Hiperaktif olduğu için bir yerde aynı şekilde duramaz. En fazla taş çatlasın 5 dakika aynı işi yapar. Ne yapması lazım, sürekli farklı işlerle meşgul olması lazım, boş duramaz, boş durduğu zaman daha da agresifleşir. Ne yapacak? Sürekli değişik etkinliklerde bulunacak, mesela beden eğitimi derslerinde bakıyorum bir gruba giriyor biraz futbol oynuyor hemen 5 dakikada sıkılıyor çıkıp gidiyor.

Sınıf öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğu kaynaştırma öğrencilerinin sınıfta yapılan etkinliklere katılımlarından memnun olduklarını belirtmişlerdir. Bu tür etkinlikler

kaynaştırma öğrencisinin, diğer öğrenciler ile iletişimini arttırdığını ve kaynaştırma eğitiminin amacına ulaştığını göstermektedir.

4.3.6 Sınıf Öğretmeni Görüşlerine Göre Kaynaştırma Öğrencisinin Diğer Öğrencilere Karşı Davranışları İle İlgili Zorluklar

Sınıf öğretmenlerine göre kaynaştırma öğrencisinin diğer öğrencilere karşı davranışları ile ilgili zorluklar ile Tablo 4.7’ de şu şekilde ifade edilmiştir:

Tablo 4.7 Sınıf Öğretmeni Görüşlerine Göre Kaynaştırma Öğrencisinin Diğer Öğrencilere Karşı Davranışları İle İlgili Zorluklar

No	Temalar	Öğretmenler	f	%
1	Kaynaştırma öğrencileri zaman zaman diğer öğrencilere karşı saldırgan davranmaktadır.	Ö1, Ö3, Ö6, Ö7 Ö8, Ö10	6	60
2	Diğer öğrencilere karşı uyum içindedir.	Ö4, Ö5, Ö9	3	30
3	Diğer öğrencilere karşı çekingen davranmaktadır.	Ö2	1	10

Tablo 4.7’de görüldüğü üzere sınıf öğretmeni görüşlerine göre, kaynaştırma öğrencisinin diğer öğrencilere karşı davranış durumları; “Kaynaştırma öğrencileri zaman zaman diğer öğrencilere karşı saldırgan davranmaktadır, diğer öğrencilere karşı uyum içindedir, diğer öğrencilere karşı çekingen davranmaktadır.” olarak temalandırılmıştır.

Kaynaştırma öğrencisinin diğer öğrencilere karşı davranış durumlarına ilişkin sınıf öğretmeni görüşleri aşağıdaki gibidir:

Kaynaştırma öğrencileri zaman zaman diğer öğrencilere karşı saldırgan davranmaktadır temasına ilişkin Ö6’nın görüşü:

1 ve 2. Sınıfta çok saldırgandı. Küfür saldırı hırsızlık yoğun şekildeydi. Ama bu yıl çok farklı oldu. Küfür olayı zaten hemen hemen bitti. Kavga olayı kendine hakim olamadığı zamanlar devam ediyor, hemen çağırıyoruz, biraz konuşuyoruz, sevmiyorsan seni başka okula gönderelim, gitmeyeceğim ben burayı seviyorum diyor.

Diğer öğrencilere karşı uyum içindedir temasına ilişkin Ö4’ün görüşü:

Bu çocuklarımızın ikisi de uyumlu. Daha şimdiye kadar hiç böyle kavga, ne bileyim küfür, saldırganlık konusunda şikâyet gelmedi. Uysal çocuklar. Yani oyuna alırlarsa oynarlar. İşte birisi onu kendi oyun alanına, grubuna etkinliğe çekerse öyle dahil olurlar. Almazlarsa saldırganlık küsme gibi bir davranışta bulunmazlar. Ben daha önceden bunun eğitimini verdiğim için sınıfta benim müdahale etmeme gerek kalmıyor. Yani ben çok

mutluyum bu konuda çocuklarımın bunu böyle sürdürmelerinden, arkadaşlarını dışlamamalarından.

Diğer öğrencilere karşı çekingen davranmaktadır temasına ilişkin Ö2'nin görüşü:

Benim öğrencim biraz çekingen bu yüzden sosyalleşmesi için çabalıyorum. Mesela sosyalleşmesi için futbolda kaleci olarak oyuna katılmasını sağlıyorum.

Sınıf öğretmenlerinin büyük çoğunluğu kaynaştırma öğrencilerinin diğer öğrencilere karşı davranışlarının saldırgan olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenler bu davranışların sınıf yönetimi süreçlerini olumsuz olarak etkilediğini ifade etmişlerdir.

4.3.7 Sınıf Öğretmenlerine Göre Sınıf İçi Kuralların Uygulanmasında Sınıfta Kaynaştırma Öğrencisi Bulunmasının Yarattığı Zorluklar

Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre sınıf içi kuralların uygulamasında sınıfta kaynaştırma öğrencisi bulunmasının yarattığı zorluklara ilişkin ortaya çıkan temalar Tablo 4.8' de şu şekilde gösterilmiştir:

Tablo 4.8 Sınıf Öğretmenlerine Göre Sınıf İçi Kuralların Uygulanmasında Sınıfta Kaynaştırma Öğrencisi Bulunmasının Yarattığı Zorluklar

No	Temalar	Öğretmenler	f	%
1	Kuralların uygulanmasında yeterli aile desteği alınamamaktadır.	Ö5, Ö6	2	20
2	Okul araç ve gereçlerini düzenli getirmemeleri kuralların gerektirdiği sürecin oluşmasını güçleştirmektedir.	Ö7	1	10
3	Kaynaştırma öğrencileri sınıf kurallarına uymalarındaki sınırlılık nedeniyle dersin akışı bozulmaktadır.	Ö8	1	10
4	Devamsızlık problemleri bu durumdaki öğrencilerin ihtityaçlarını karşılama açısından verimliliği ve etkililiği azaltmaktadır.	Ö3	1	10
5	Sınıf içi kuralların eşit şekilde uygulanamaması ayrımcılık sonucunu doğurmaktadır.	Ö1	1	10
6	Kurallar gerektiği şekilde uygulanabilmektedir.	Ö4	1	10

Tablo 4.8'de görüldüğü üzere sınıf öğretmenleri görüşlerine göre, sınıf içi kuralların uygulamasında sınıfta kaynaştırma öğrencisi bulunmasının yarattığı zorluklar; "Kuralların uygulanmasında yeterli aile desteği alınamamaktadır, okul araç ve gereçlerini düzenli getirmemeleri kuralların gerektirdiği sürecin oluşmasını güçleştirmektedir, kaynaştırma

öğrencileri sınıf kurallarına uymalarındaki sınırlılık nedeniyle dersin akışı bozulmaktadır, devamsızlık problemleri bu durumdaki öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılama açısından verimliliği ve etkililiği azaltmaktadır, sınıf içi kuralların eşit şekilde uygulanamaması ayrımcılık sonucunu doğurmaktadır, kurallar gerektiği şekilde uygulanabilmektedir.” olarak temalandırılmıştır.

Sınıf içi kuralların uygulamasında sınıfta kaynaştırma öğrencisi bulunmasının yarattığı sorunlara ilişkin sınıf öğretmenleri görüşleri aşağıdaki gibidir:

Kuralların uygulanmasında yeterli aile desteği alınamamaktadır temasına ilişkin Ö6'nın görüşü:

Genelde birkaç öğrencimizde mesela geç kalma olayı var. Tabi biz sürekli aileleriyle diyalog halindeyiz. Ailelerinde de sorun var. Onları da mesela zaman zaman çağırırız, görüşürüz, bir on dakika erken kalk çocuğunu erken gönder diye mesela. Onların çoğu düzeldi. Bunu yapanlarda daha çok ailenin suçu var. Dediğim gibi ailede bir takım psikolojik problemler var. Yani biz onlarla da uğraştık, sadece çocuklar değil aileleriyle de sürekli diyalog halindeyiz. Onların da büyük bir çoğunluğunu çözdük.

Okul araç ve gereçlerini düzenli getirmemeleri kuralların gerektirdiği sürecin oluşmasını güçleştirmektedir temasına ilişkin Ö7'nin görüşü:

En çok malzeme getirmiyorlar. Özellikle ikinci dönem bir öğrenci geldi o da BEP liydi. O hiç getirmemeye başladı kitaplarını defterlerini, o sorun oluyor. Boş oturunca da bu sefer sağa sola çatıyor. Sınıftan biraz kaynak araç gereç vermeye çalıştım mesela hiçbir şey bulamazsak kâğıt kalem verdik sen şunu yaz ya da resim yap tarzında..

. Kaynaştırma öğrencileri sınıf kurallarına uymalarındaki sınırlılık nedeniyle dersin akışı bozulmaktadır temasına ilişkin Ö8'in görüşü:

Biraz önce dediğim gibi ders esnasında hani işitmediği için değişik sesler çıkartabiliyor. Bu anlamda sınıf kuralı dediğimiz sessiz dinleme olayını gerçekleştiremiyoruz bazen. İkincisi çok hırçın olduğu için arkadaşlarına başlarda çok büyük zararlar veriyordu yani zarar derken kalemle yüzünü çiziyor, çimdikliyor.

Sınıf içi kuralların eşit şekilde uygulanamaması ayrımcılık sonucunu doğurmaktadır temasına ilişkin Ö1'in görüşü:

Örneğin en basitinden nöbette atlasam öğrenciler niye Fatma'yı atladınız, niye o nöbet tutmadı diyorlar. Bu sefer onun için iyi olmuyor. Atlamasan nöbet tutmakta hem bedensel hem zihinsel açıdan zorlanıyor.

Sınıf içi kuralların uygulanmasında karşılaşılan problemlerin genellikle ailesel faktörlerden kaynaklandığı çoğu öğretmen tarafından belirtilmiştir.

4.4 İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Sınıfta kaynaştıma öğrencisi bulunan öğretmenlerin sınıf yönetiminde karşılaştıkları zorluklarla başetme yolları aşağıda belirtilmiştir.

4.4.1 Kaynaştırmayla İlgili Sınıf Yönetiminde Karşılaşılan Zorluklarla Başetme Yolu Olarak Fiziksel Mekanın Yönetimi

4.4.1.1 Sınıf Öğretmenlerinin Fiziksel Mekânın Yönetimi Açısından Zorluklarla Başa Çıkma Yöntemleri

Sınıf öğretmenlerine göre sınıflarında uyguladıkları oturma düzenine ilişkin temalar Tablo 4.9’ da şu şekilde gösterilmiştir:

Tablo 4.9 Sınıf Öğretmenlerinin Fiziksel Mekânın Yönetimi Açısından Zorluklarla Başa Çıkma Yöntemleri

No	Temalar	Öğretmenler	f	%
1	Engel durumuna uygun bir oturma düzeni ve sınıf hazırlanmaktadır.	Ö1, Ö3, Ö4, Ö8 Ö9, Ö10	6	60
2	Kaynaştırma öğrencisi öğretmene en yakın sıraya alınmaktadır.	Ö1, Ö2, Ö4, Ö9	4	40
3	Kaynaştırma öğrencisi başarılı öğrencilerin yanına yerleştirilmektedir.	Ö5	1	10
4	Diğer öğrencilerle kaynaşmasını sağlamak amacı ile küme düzeni kullanılmaktadır.	Ö7	1	10
5	Kaynaştırma öğrencisinin arka sıralarda oturması sağlanmaktadır.	Ö7	1	10
6	Kaynaştırma öğrencisinin yeri sürekli değiştirilmektedir.	Ö6	1	10

Tablo 4.9’da görüldüğü üzere sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre, sınıf öğretmenlerinin sınıflarında uyguladıkları oturma düzeni; “engel durumuna uygun bir oturma düzeni ve sınıf hazırlanmaktadır, kaynaştırma öğrencisi öğretmene en yakın sıraya alınmaktadır, kaynaştırma öğrencisi başarılı öğrencilerin yanına yerleştirilmektedir, diğer öğrencilerle kaynaşmasını sağlamak amacı ile küme düzeni kullanılmaktadır, kaynaştırma

öğrencisinin arka sıralarda oturması sağlanmaktadır, kaynaştırma öğrencisinin yeri sürekli değiştirilmektedir” olarak sıralanmıştır.

Sınıf öğretmenlerinin sınıflarında uyguladıkları oturma düzeni ile ilgili görüşleri aşağıdaki gibidir:

Engel durumuna uygun bir oturma düzeni ve sınıf hazırlanmaktadır temasına ilişkin Ö1’in görüşü:

Öğrencinin özelliğine bağlı. Örneğin işitme engelli öğrencim dudak okuduğu için en önde benim tam karşımda oturmak zorunda ve ben sınıfa ders anlatırken yüzüm sürekli sınıfa dönük olmak zorunda dudak okuyabilmesi için. Diğer öğrencimin zihinsel engelli olanın görme problemi olduğu için onu da yine tahtanın karşısına almak zorundayım ve en öne almak zorundayım. Yani tabi onlara göre sınıf düzenini ayarlıyorum. Onlar daha öncelikli oluyor.

Kaynaştırma öğrencisi öğretmene en yakın sıraya alınmaktadır temasına ilişkin Ö4’ün görüşü:

Şimdi zaten biz sınıf düzenini yaparken çocukların önce göz, kulak, sağlık durumlarını ön planda tutarız. Sonra fiziksel olarak boylarını ön planda tutarız. Normal yerleştirmemizi ona göre düzenleriz ama BEP’li dediğimiz kaynaştırma olan öğrencilerimizi özel olarak benim tam masamın önüne oturturum. Çünkü ben ders anlatırken vs. gözüüm sürekli onun yaptığı çalışmalardadır. Kontrolüm altındadır daha doğrusu. Arka plana kesinlikle atmam. Daha önde tutmaya, onun yaptığı her türlü çalışmayı gözlemlemeye çalışırım.

Kaynaştırma öğrencisi başarılı öğrencilerin yanına yerleştirilmektedir temasına ilişkin Ö5’in görüşü:

Oturma düzenini kaynaştırma öğrencisini mesela iyi öğrencilerin yanına ya da iyi öğrencilerin aralarına koyarak, sırasını aralarına koyarak öğrencilerden faydalanmasını sağlıyorum. Yanındaki öğrenciden en azından onun derste takibini yapabilmesini kontrol edebilecek öğrencileri yanına oturtup onun da derse katılımını sağlıyorum.

Diğer öğrencilerle kaynaşmasını sağlamak amacı ile küme düzeni kullanılmaktadır temasına ilişkin Ö7’nin görüşü:

Bazen normal klasik düzen yapıyorduk bazen de gruplaştırma yani o çocukları da grup içine dâhil edip arkadaşlarıyla beraber oyun kurmaları ve ya konu hazırlarken onları alarak birbirleri arasında sevgi saygı oluşturmak açısından kümeler de oluşturunuyorduk. Bu sistemi birkaç kere denedik ama benim sınıfta pek geçerli olmadı o. Ama grup sistemini daha çok sevdi çocuklar.

Kaynaştırma öğrencisinin yeri sürekli değiştirilmektedir temasına ilişkin Ö6'nın görüşü:

Yerini sürekli değiştiriyorum. Dediğim gibi uyumsuz olduğu için hiperaktif olduğu için yerinde durmuyor. Ama genelde bir yerde durmuyor. Haftada bir, on günde bir, on beş günde bir yer değiştiriyor. Bazen kendi istediği bir arkadaşının yanına, bazen de duruma göre konuşmayacağı bir arkadaşının yanına oturtuyorum.

Sınıf öğretmenlerinin birçoğu kaynaştırma öğrencisinin engel durumuna uygun bir oturma düzeni ve sınıflarını bu öğrencilere göre hazırdıklarını ileri sürmüşlerdir. Kaynaştırma öğrencisi için yapılan bu düzenlemelerin sınıf yönetimlerini olumlu etkiledikleri görüşündedir.

4.4.1.2 Kaynaştırma İle İlgili Sınıf Yönetiminde Karşılaşılan Zorluklarla Başetme Yolu Olarak Öğretimsel Alanların Düzenlenmesi

Sınıf öğretmenlerine göre sınıftaki öğretimsel alanların düzenlenmesine ilişkin temalar Tablo 4.10' da şu şekilde gösterilmiştir:

Tablo 4.10 Sınıf Öğretmenlerine Göre Öğretimsel Alanların Düzenlenmesi

No	Temalar	Öğretmenler	f	%
1	Kaynaştırma öğrencisi için ayrıca bir öğretimsel alan oluşturulmamaktadır, diğer öğrencilerle ortak alanları kullanmaktadır.	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö6, Ö9	6	60
2	Kaynaştırma öğrencisinin en iyi ulaşabileceği yerlere onun eğitim materyalleri yerleştirilmektedir.	Ö5, Ö8, Ö10	3	30
3	Kaynaştırma öğrencisinin yaptığı çalışmalar ön planda tutulmaktadır.	Ö4, Ö10	2	20
4	Kaynaştırma öğrencilerine ait özel ilgi köşeleri oluşturulmaktadır.	Ö5	1	10

Tablo 4.10’da sınıf öğretmenlerine göre, sınıftaki öğretimsel alanların düzenlenmesi: “Kaynaştırma öğrencisi için ayrıca bir öğretimsel alan oluşturulmamaktadır, diğer öğrencilerle ortak alanları kullanmaktadır, kaynaştırma öğrencisinin en iyi ulaşabileceği yerlere onun eğitim materyalleri yerleştirilmektedir, kaynaştırma öğrencisinin yaptığı çalışmalar ön planda tutulmaktadır, kaynaştırma öğrencilerine ait özel ilgi köşeleri oluşturulmaktadır” olarak temalandırılmıştır.

Sınıftaki öğretimsel alanların düzenlenmesine ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri aşağıdaki gibidir:

Kaynaştırma öğrencisi için ayrıca bir öğretimsel alan oluşturulmamaktadır, diğer öğrencilerle ortak alanları kullanmaktadır temasına ilişkin Ö2’nin görüşü:

Her öğrencinin bireysel çalışmalarını saklayacağı dosya oluşturuyoruz. Bu dosyaları her öğrenci kendisi saklıyor. Kaynaştırma öğrencisinin yaptığı çalışmaları da diğer öğrenciler gibi panoya asıyorum. Kaynaştırma öğrencisinin kendisini diğer öğrencilerden farklı görmemesi için elimden geleni yapıyorum. Kaynaştırma öğrencisini diğer öğrencilerden ayırmamak taraftarıyım.

Kaynaştırma öğrencisinin en iyi ulaşabileceği yerlere onun eğitim materyalleri yerleştirilmektedir temasına ilişkin Ö10’nun görüşü:

Tüm düzeydeki panoları rahatlıkla görebileceği ve okuyabileceği şekilde düzenliyoruz. Bir etkinlik yaptığı zaman onunkini öncelikle asarım panoya. Ona biraz moral motivasyon olsun diye.

Kaynaştırma öğrencisinin yaptığı çalışmalar ön planda tutulmaktadır temasına ilişkin Ö4’ün görüşü:

Yaptıkları sergilemelerde onları ayırmıyorum panolarda. Bütün sınıfın etkinliklerini nasıl sergiliyorsam özellikle onların yaptıklarını da ön planda tutarım. Çünkü ben onu kendi seviyesinde değerlendiririm. Bazıları der ki en iyi, güzel yazı yazanları asalım. Hayır. Öyle bir şey yok. En iyi, güzel yazı yazanı asalım ama o çocuk da kendi çapında en güzel yazıyor bana göre. Yani onu soyutlayıp da, senin yazın kötü, senin resmin kötü, senin yaptığın çalışma kötü gibi onu bir kenara asla atmam hatta onu daha da ön plana çıkarmaya çalışırım.

Kaynaştırma öğrencilerine ait özel ilgi köşeleri oluşturulmaktadır temasına ilişkin Ö5'in görüşü:

Onun gözünün görebileceği yerlere kağıtlar yapıştırdım. Eş ve zıt anlamlı kelimeler her yerde, ya da ne bileyim ritmik sayma kağıtları, matematikte üçer dörder beşer ritmik sayma kağıtları yapıştırdım, bunları yapıyorum yani.

Sınıf öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğu sınıflarındaki öğretimsel alanları oluştururken ve düzenlerken kaynaştırma öğrencileri ile sınıfta bulunan diğer öğrencilerin yaptıkları etkinlikleri birbirinden ayırmadıklarına dikkat çekmektedirler. Bunun sebebini ise; kaynaştırma öğrencilerinin diğer öğrencilerden kendilerini farklı görmemeleri için yaptıklarını belirtmişlerdir.

4.4.1.3 Kaynaştırma İle İlgili Sınıf Yönetiminde Karşılaşılan Zorluklarla Başetme Yolu Olarak Sınıflarında Duyu Organlarına Hitap Eden Araç-Gereçlerin Kullanımı

Sınıf öğretmenlerine göre sınıflarında duyu organlarına hitap eden araç-gereçlerin kullanımına ilişkin temalar Tablo 4.11' de şu şekilde gösterilmiştir:

Tablo 4.11 Sınıf Öğretmenlerine Göre Sınıflarında Zorluklarla Başa Çıkma Araç-Gereç Kullanımı

No	Temalar	Öğretmenler	f	%
1	Kaynaştırma öğrencilerinin de ilgililerini çekebilecek düzenlemelerin sunumuna olanak veren projeksiyon kullanılmaktadır.	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5 Ö6, Ö8, Ö9, Ö10	9	90
2	Projeksiyonla beraber zaman zaman kaynaştırma öğrencilerine özel açıklayıcı etkinlikler yapılmaktadır.	Ö1, Ö2	2	20

3	Projeksiyon cihazı sınıfta mevcut değildir. Ö7 (Televizyon, tahta vb. kullanılmaktadır.)	1	10
---	---	---	----

Tablo 4.11’de görüldüğü üzere sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre, sınıflarında zorluklarla başa çıkmada araç-gereç kullanımı; “Kaynaştırma öğrencilerinin de ilgilerini çekebilecek düzenlemelerin sunumuna olanak veren projeksiyon kullanılmaktadır, projeksiyonla beraber zaman zaman kaynaştırma öğrencilerine özel açıklayıcı etkinlikler yapılmaktadır, projeksiyon cihazı sınıfta mevcut değildir (televizyon, tahta vb. kullanılmaktadır.)” olarak sıralanmıştır.

Sınıflarında zorluklarla başa çıkmada araç-gereç kullanımına ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri aşağıdaki gibidir:

Kaynaştırma öğrencilerinin de ilgilerini çekebilecek düzenlemelerin sunumuna olanak veren projeksiyon kullanılmaktadır temasına ilişkin Ö9’un görüşü:

Dersin durumuna göre, mesela bir şiir dinletisi yapılacak; projeksiyon makinesi kullanılarak arkada slaytlar, işte çeşitli manzara, çiçek ya da bunlara benzer resimler müzikle beraber geçiyor. Ve çocuk önünde şiirini okuyor. Ya da ders anlatırken, soru çözdürürken, bir deneyle ilgili örnekler, modeller verirken projeksiyonu çok kullanıyoruz.

Projeksiyonla beraber zaman zaman kaynaştırma öğrencilerine özel açıklayıcı etkinlikler yapılmaktadır temasına ilişkin Ö4 ve Ö2’nin görüşü ise:

Zaten projeksiyon makinesi çok yakın hemen tahtada yansıtıyorum. Tahta çok yakın dolayısıyla o çocuk beni ve yahut benim verdiklerimi diğerlerinden daha ayrıcalıklı olarak takip ediyor ve dolayısıyla da soyutlanmadığını biliyor ve öğretmenin kontrolü dışında olduğunu hiç hissetmiyor.

Derslerimde projeksiyon aletini kullanıyorum. Sunuyu öğrencilerin daha iyi anlayabilmesi için tekrar tekrar açıklıyorum. Daha sonra özellikle kaynaştırma öğrencisinin bu sunudan bir şeyler öğrenip öğrenmediğini anlamak için ona söz veriyorum sorular soruyorum. Daha çok görselleri kullanıyorum.

Sınıf öğretmenlerinin çoğunluğu sınıflarında projeksiyon cihazı olmasının kendilerine büyük rahatlık sağladığını düşünmektedirler.

4.4.1.4 Kaynaştırma İle İlgili Sınıf Yönetiminde Karşılaşılan Zorluklarla Başetme Yolu Olarak Sınıf Trafikinin Düzenlenmesi

Sınıf öğretmenlerine göre sınıf yönetiminde kaynaştırma ile ilgili karşılaşılan zorluklarla baş etme yolu olarak sınıf trafiğinin düzenlenmesine ilişkin ortaya çıkan temalar Tablo 4.12’ de şu şekilde gösterilmiştir:

Tablo 4.12 Kaynaştırmayla İlgili Sınıf Yönetiminde Karşılaşılan Zorluklarla Başetme Yolu Olarak Sınıf Trafikinin Düzenlenmesi

No	Temalar	Öğretmenler	f	%
1	Diğer öğrencilerin, kaynaştırma öğrencileri ile ilgili çok dikkatli olmaları ve onlara yardım etmeleri sağlanmaktadır.	Ö2, Ö3, Ö8, Ö10	4	40
2	Ailelerinin giriş ve çıkışlarda okulda bulunulmasına ve kaynaştırma öğrencisinin erken girip geç çıkmasına özen gösterilmektedir.	Ö1, Ö8, Ö10	3	30
3	Kaynaştırma öğrencileri için herhangi özel uygulama yapılmamaktadır.	Ö4, Ö5, Ö6	3	30

Tablo 4.12’de görüldüğü üzere sınıf öğretmenlerinin algılarına göre, sınıf trafiğinin düzenlenmesi; “diğer öğrencilerin kaynaştırma öğrencileri ile ilgili çok dikkatli olmaları ve onlara yardım etmeleri sağlanmaktadır, ailelerinin giriş ve çıkışlarda okulda bulunulmasına ve kaynaştırma öğrencisinin erken girip geç çıkmasına özen gösterilmektedir, kaynaştırma öğrencileri için herhangi özel uygulama yapılmamaktadır.” olarak sıralanmıştır.

Sınıf trafiğinin düzenlenmesine ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri şu şekildedir:

Diğer öğrencilerin, kaynaştırma öğrencileri ile ilgili çok dikkatli olmaları ve onlara yardım etmeleri sağlanmaktadır temasına ilişkin Ö3’ün görüşü:

Kaynaştırma öğrencilerinin hepsini korumamız gerekiyor. Çünkü tek başına merdivenleri çıkamıyor. Ama kaynaştırma öğrencisi verilen desteği almak istemiyor. Çantası çok ağır, servisindeki kişileri görevlendiriyoruz. Bu şekilde sınıftan servise kadar bir yardımlaşma süreci geçiyor.

Ailelerinin giriş ve çıkışlarda okulda bulunulmasına ve kaynaştırma öğrencisinin erken girip geç çıkmasına özen gösterilmektedir temasına ilişkin Ö1’in görüşü:

İlk sene 1. Sınıfta kaynaştırma öğrencilerin anneleri getirip bütün öğrencilerin girişinden sonra sınıfa oturtuyorlardı. Ve bütün öğrenciler çıkmadan 5 dakika önce gelip

alıyorlardı çünkü çok yavaş hareket ediyor bir tanesi, ezilme ihtimali var, koşamıyor. Bedensel hareketlerinde de çok yavaşlık var. O yüzden anneleri sınıfa geliyorlardı, çok yardımcı oluyorlardı o ilk sene.

Kaynaştırma öğrencileri için herhangi özel uygulama yapılmamaktadır temasına ilişkin Ö7'nin görüşü:

Hayır. Zaten onlar herkesten önce fırladıkları için, o kadar sabırsızlar ki zil çalmadan neredeyse hazırlanıp aniden en önce onlar kendilerini attığı için kendi kendilerine trafiği sağlamış oluyorlar.

Birçok sınıf öğretmeni karşılaşılan zorluklarla başetme yolu olarak sınıf trafiğinin düzenlenmesinde kaynaştırma öğrencisini dikkate aldıklarını belirtmiştir, ancak bazı öğretmenler herhangi ayrıcalıklı bir uygulama yapmadıklarını belirtmiştir.

4.4.2 Kaynaştırma Öğrencilerinin Bulunduğu Sınıflarda Zaman Yönetimi Açısından Karşılaşılan Zorluklarla Başetme Yöntemleri

4.4.2.1 Sınıf Öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerine ayırdıkları zaman Açısından Ortaya Çıkan Zorluklarla Başa Çıkma Yöntemleri

Sınıf öğretmenlerine göre kaynaştırma öğrencilerine ayırdıkları zaman ile ilgili temalar Tablo 4.13' te şu şekilde ifade edilmiştir:

Tablo 4.13 Sınıf Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Öğrencilerine Ayırdıkları Zaman Açısından Ortaya Çıkan Zorluklarla Başa Çıkma Yöntemleri

No	Temalar	Öğretmenler	f	%
1	Ders süresi içinde ayrılamayan zamanın ders dışı zamanlarda kaynaştırma öğrencilerine destekleyici çalışmalar yapılarak kapatılmaktadır.	Ö1, Ö2, Ö5, Ö9	4	40
2	Ders sürecinde bu öğrencilere özel zaman ayrılarak öğrenmeleri desteklenmektedir.	Ö1, Ö6, Ö9	3	30
3	Müzik, resim, beden eğitimi gibi derslerde öğrencilere destekleyici çalışmaları yapılmaktadır.	Ö3	1	10
4	Branş öğretmenlerinin derslere girdiği saatlerde sınıf öğretmenleri destekleyici çalışmalar yapmaktadır.	Ö4	1	10
5	Serbest Etkinlik derslerini sınıf öğretmenleri destekleyici çalışma fırsatı olarak kullanmaktadır.	Ö7	1	10

Tablo 4.13'te görüldüğü üzere sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre, kaynaştırma öğrencisine ayrılan zaman; “Ders süresi içinde ayrılamayan zamanın ders dışı zamanlarda kaynaştırma öğrencilerine destekleyici çalışmalar yapılarak kapatılmaktadır, ders sürecinde bu öğrencilere özel zaman ayrılarak öğrenmeleri desteklenmektedir, müzik, resim, beden eğitimi gibi derslerde bu öğrencilere destekleyici çalışmaları yapılmaktadır, branş öğretmenlerinin derslere girdiği saatlerde sınıf öğretmenleri destekleyici çalışmalar yapmaktadır, serbest etkinlik derslerini sınıf öğretmenleri destekleyici çalışma fırsatı olarak kullanmaktadır.” olarak kodlanmıştır.

Kaynaştırma öğrencisine ayrılan zaman ile ilgili sınıf öğretmeni görüşleri aşağıdaki gibidir:

Ders süresi içinde ayrılamayan zamanın ders dışı zamanlarda kaynaştırma öğrencilerine destekleyici çalışmalar yapılarak kapatılmaktadır temasına ilişkin Ö1'in görüşü:

Valla dışında da çok ayırıyoruz içinde de. İçinde şöyle tabi diğer öğrencilerin zamanını çalmak çok doğru değil. Normal müfredatımı işliyorum. Onlar diğer çalışmaları yaparken diğer o ikisiyle ilgileniyorum. Ama ders dışı zamanlarda onlarla daha çok ilgilenmek zorunda kalıyorum çünkü işlediğimiz konular tamamen farklı, biz 4. Sınıfı okuturken onlarla 1. sınıf planını işliyoruz. Onu sınıf içerisinde yapmam mümkün değil.

Ders sürecinde bu öğrencilere özel zaman ayrılarak öğrenmeleri desteklenmektedir temasına ilişkin Ö6'nın görüşü:

Ders içinde ve özellikle bu yıl bütün derslerde zaten kendinde bir istek başladı dediğim gibi benim tahminim kendini ispatlama çabası artık büyümenin verdiği etki olsa gerek. Ben de mümkün olduğunca basit problemlerden çok basit problemlerden çıkarıyorum, ötekilere diyelim ki sekiz kere sekizi sorarken onu çağırıyorum iki kere bir... tabi o bundan büyük mutluluk duyuyor. Onda dahi zorlanıyor ama mutluluk duyuyor. Yani ona da her derste mutlaka bir fırsat tanırım.

Müzik, resim, beden eğitimi gibi derslerde bu öğrencilere destekleyici çalışmaları yapılmaktadır temasına ilişkin Ö3'ün görüşü:

En çok müzik, resim vs. derslerde ilgileniyorum. Bazen uzun teneffüslerde ilgileniyorum.

Branş öğretmenlerinin derslere girdiği saatlerde sınıf öğretmenleri destekleyici çalışmalar yapmaktadır temasına ilişkin Ö4'ün görüşü:

Şimdi, biz ders içinde ayırıyoruz ama şöyle bir şey de var. Rehberlik servisimiz, okul müdürlüğünün koordinasyonunda ve benim de katkılarıyla örneğin 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin derslerine branş öğretmenleri girdiği zaman boşluk oluyor. Bunu değerlendirmek amacıyla bu çocuklarımıza da o öğretmenlerimizin boş saatlerinde öğretmenler odasında birebir eğitim verilir zaten BEP planı var. Onu takip ediyorlar. Gerekli desteği benim yerime onlar vermiş oluyorlar.

Serbest Etkinlik derslerini sınıf öğretmenleri destekleyici çalışma fırsatı olarak kullanmaktadır temasına ilişkin Ö7'in görüşü:

Serbest etkinlikler dersinde, son 5 dakika 10 dakika süresinde o şekilde.

Sınıf öğretmenleri kaynaştırma öğrencileri için ayırdıkları zaman ile ilgili genellikle ders dışında cevabını vermişlerdir. Bunun yanında sınıf öğretmenleri ders içinde sosyal beceri gerektiren dersler ve serbest etkinlik derslerinde kaynaştırma öğrencilerine daha çok zaman ayırdıkları belirtmişlerdir.

4.4.3 Kaynaştırma Öğrencilerinin Bulunduğu Sınıflarda Davranış Yönetimi Açısından Zorluklarla Başetme Yöntemleri

4.4.3.1 Kaynaştırma Öğrencilerinin Sınıf İçindeki Çıkardıkları Problemlerin Çözümünde Sınıf Öğretmenlerinin Kullandıkları Yöntemler

Sınıf öğretmenlerine göre kaynaştırma öğrencilerinin sınıf içindeki çıkardıkları problemlerin çözümünde kullanılan yöntemler Tablo 4.14' te şu şekilde ifade edilmiştir:

Tablo 4.14 Kaynaştırma Öğrencilerinin Sınıf İçindeki Çıkardıkları Problemlerin Çözümünde Sınıf Öğretmenlerinin Kullandıkları Yöntemler

No	Temalar	Öğretmenler	f	%
1	Özelleştirilmiş çalışmalar ve aktiviteler hazırlanmaktadır.	Ö2, Ö5, Ö7 Ö8, Ö9	5	50
2	Öğrenciyi tanıma tekniklerinden yararlanılmaktadır.	Ö1, Ö5	2	20
3	Diğer arkadaşlarından yardım alınmakta, onlardan daha	Ö3, Ö4	2	20

	dikkatli ve özenli olmaları konusunda yardım istenmektedir.			
4	Öğrencinin kendisini daha rahat ifade etmesini Ö5	1	10	
	sağlanmaktadır.			
5	Öğrencinin empati kurması sağlanmaktadır. Ö6	1	10	
6	Uzman yardımı alınmaktadır. Ö8	1	10	
7	Engel durumuna göre önlem ve tedbirler alınmaktadır. Ö10	1	10	

Tablo 4.14'te görüldüğü üzere sınıf öğretmenlerinin algılarına göre, kaynaştırma öğrencilerinin sınıf içindeki çıkardıkları problemlerin çözümünde kullanılan yöntemler ; “özeleştirilmiş çalışmalar ve aktiviteler hazırlanmaktadır, öğrenciyi tanıma tekniklerinden yararlanılmaktadır, diğer arkadaşlarından yardım alınmakta, onlardan daha dikkatli ve özenli olmaları konusunda yardım istenmektedir, öğrencinin kendisini daha rahat ifade etmesini sağlanmaktadır, öğrencinin empati kurması sağlanmaktadır, uzman yardımı alınmaktadır, engel durumuna göre önlem ve tedbirler alınmaktadır” olarak kodlanmıştır.

Kaynaştırma öğrencilerinin sınıf içindeki çıkardıkları problemlerin çözümünde sonof öğretmenlerinin kullandıkları yöntemler ile ilgili sınıf öğretmeni görüşleri aşağıdaki gibidir:

Özeleştirilmiş çalışmalar ve aktiviteler hazırlanmaktadır temasına ilişkin Ö7'nin görüşü:

Genelde sınıf seviyesinin altındaki konular, onların daha iyi kavrayabilecekleri şekilde, dersleri kolaylaştırarak, gerçekten işlerine yarayacak konuları vermeye çalıştık. Mesela okumalarının daha iyi olması için çalıştık. Basit toplama çıkarma çarpma işlemlerini öğretmek için uğraştık.

Öğrenciyi tanıma tekniklerinden yararlanılmaktadır temasına ilişkin Ö1'in görüşü:

Bu zamanla öğreniliyor. İlk zamanlar dediğim gibi zorlanıyorsunuz sonra çocuğun, çocuğu da tanımak önemli, biraz da tabi bir şeyleri öğrenmek önemli, tecrübe diyelim buna. Neye nasıl davranacağınızı seneler içerisinde ve sınıf içerisinde öğreniyorsunuz. Bir yerde bir kitapta yazmıyor. Yani şu çocuğa şöyle davranacaksınız şu çocuğa böyle davranacaksınız diye bize söylenmiyor. Çocuğu tanımak çok önemli. Sınıfı tanımak çok önemli. Ve davranışlarınızı zaman içerisinde nasıl ayarlayacağınızı biliyorsunuz. Çocuk zaten sizinle göz teması kurmaya başladığında ve ya sizin hareketlerinizi tanımaya başladığı zaman onun yaptığı şeye karşı sizin nasıl tepki vereceğinizi o da az çok öğreniyor. Yani bunun için biraz bir tanışma süreci gerekiyor. O dönem biraz zorlu geçiyor. Biraz sancılı bir dönem. Tanışmadan sonra o benim tepkimi ben onun tepkisini öğrendikten sonraki süre daha rahat geçiyor.

Diğer arkadaşlarından yardım alınmakta, onlardan daha dikkatli ve özenli olmaları konusunda yardım istenmektedir temasına ilişkin Ö4'ün görüşü:

Örneğin benim sınıfım 32 kişi bunun 2 tanesi BEP'lik 30 tanesi normal öğretime devam eden çocuklar. Önce bu 30 kişiyi bu konuda bilinçlendirdim ben yani bu çocukların, iki kişinin, dışlanmayacağını onların sorunlarının hepimizin başına gelebileceğini, bugün sağlıklıyız ama yarın biz de aynı durumda olabiliriz şeklinde ifade ettim. Hiç bir konuda onlarla alay etmezler. Onları dışlamazlar. Problem etmezler. Hatta ve hatta o çocuklara daha çok sahip çıkarlar. Çünkü bu bilinci verdim ben dolayısıyla bu çocuklarımızı diğer çocuklar da kucaklarına basıyor biz de kucağımıza basıyoruz.

Öğrencinin kendisini daha rahat ifade etmesini sağlanmaktadır temasına ilişkin Ö5'in görüşü:

Bu problemlerin sonucunda mesela onun yaptığıнын yanlış olup olmadığı konusunda onun fikrini sorarım. Sence bu yaptığın doğru muydu? Bunu niye yaptın? Neden böyle düşündün diye soru sorarak onu anlamaya çalışıyorum. Çünkü kendini çok da rahat ifade edebilen bir çocuk değil. Bir de yöresel şivesi var. Yöresel şivesi ile konuşurken arkadaşları onu birkaç kere uyardı. Bunun biraz da sıkıntılı olduğunu düşünüyorum. Konuşmak istemiyor. Yani onun duygularını açığa çıkaracak, onun kendisini ifade etmesini sağlayacak sorular sorarak o davranışı neden yaptığını öğrenmeye çalışıyorum.

Öğrencinin empati kurması sağlanmaktadır temasına ilişkin Ö6'nın görüşü:

Bazen tek başına oturtma, ya da çekerim kenarda konuşurum yaptığı hareketin doğru olup olmadığını, niye yaptığını...bak derim bunlar senin arkadaşların..hepsi seni seviyor..ben de seni seviyorum...sen bizi sevmiyor musun? O da seviyorum diyor da... Seven insan sevdiğini üzmez diyorum mesela bizim meşhur sözümüz vardır. Bir, seven insan sevdiğini üzmez; bir de, insan insanın aynasıdır. İki meşhur atasözümüz vardır. Onları diyoruz bu şekilde.

Uzman yardımını alınmaktadır temasına ilişkin Ö8'in görüşü:

Ben birebir rehabilitasyon öğretmeni ile görüştim. Sık sık görüşüyoruz zaten etkileşimde bulunuyoruz. Yani biz burada ne yaptığımızı onunla paylaşıyoruz. O yaptıklarını bizimle paylaşıyor. Biz iki sınıfta işlediğimiz defterleri orada ve burada karşılaştırıyoruz. Eksik alanları beraber birbirimize gösteriyoruz. Birinci yöntem olarak bunu uygulamaya çalışıyoruz.

Engel durumuna göre önlem ve tedbirler alınmaktadır temasına ilişkin Ö10'nun görüşü:

Bu öğrenci zihinsel engelli olmadığı için. Ona mesela geçen sene şöyle bir şey yaptık. Birinci sınıftayken. Hastanelerden kullanılmayan tekerlekli sandalyelerin arasından bir tane sandalye bulduk. Getirdim verdim. Mesela 1. sınıfta çok lazım oldu. El çalışmaları yaparken. Tekerlekli sandalyeyle geliyordu tahtanın önüne yazıyordu, çiziyordu, okuyordu, gidiyordu.

Sınıf öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğu kaynaştırma öğrencileri için özelleştirilmiş çalışmalar ve aktiviteler hazırladıklarını belirtmişlerdir. Sınıf öğretmenleri kaynaştırma öğrencileri için hazırladıkları bu özel çalışmalarla sınıf içindeki çıkan ve çıkabilecek problemlerin önlenebileceği görüşündelerdir.

4.4.3.2 Kaynaştırma Öğrencisinin Sınıfa Uyum Sağlamasında Karşılaşılan Sorunlarla Başetme Yöntemleri

Sınıf öğretmenlerine göre kaynaştırma öğrencisinin sınıfa uyum sağlamasında karşılaşılan sorunlarla başetme yöntemlerine ilişkin ortaya çıkan temalar Tablo 4.15' te şu şekilde ifade edilmiştir:

Tablo 4.15 Sınıf Öğretmenleri Görüşlerine Göre Kaynaştırma Öğrencisinin Sınıfa Uyum Sağlamasında Karşılaşılan Sorunlarla Başetme Yöntemleri

No	Temalar	Öğretmenler	f	%
1	Rehber öğretmene yönlendirilmektedir.	Ö7, Ö9	2	20
2	Empati oluşturulmaktadır.	Ö3, Ö5	2	20
3	Sevgi ortamı oluşturulmaktadır.	Ö6, Ö9	2	20
4	Sözlü olarak uyarılmaktadır.	Ö3, Ö7	2	20
5	Birebir ilgi gösterilmektedir.	Ö8, Ö9	2	20
6	Rehber öğretmene danışılmaktadır.	Ö7	1	10
7	Ödül verilmektedir.	Ö8	1	10
8	Aile ile iletişim kurulmaktadır.	Ö9	1	10
9	Öğrenciler arası dayanışma sağlanmaktadır.	Ö6	1	10

Tablo 4.15'ten de anlaşılacağı üzere sınıf öğretmenleri algılarına göre, kaynaştırma öğrencisinin sınıfa uyum sağlamasında karşılaşılan sorunları çözme yöntemleri; “rehber öğretmene yönlendirilmektedir, empati oluşturulmaktadır, sevgi ortamı oluşturulmaktadır, sözlü olarak uyarılmaktadır, birebir ilgi gösterilmektedir, rehber öğretmene danışılmaktadır, ödül verilmektedir, aile ile iletişim kurulmaktadır, öğrenciler arası dayanışma sağlanmaktadır” olarak temalandırılmıştır.

Kaynaştırma öğrencisinin sınıfa uyum sağlamasında karşılaşılan sorunlarla başetme yöntemlerine ilişkin sınıf öğretmenleri görüşleri aşağıdaki gibidir:

Rehber öğretmene yönlendirilmektedir temasına ilişkin Ö7'nin görüşü:

Genelde sözlü, konuşmalarını düzeltme amaçlı uyarılar yaptım. Kötü söz söylememeleri konusunda konuştuk. Bazen de rehber öğretmenle görüşüp ona yönlendirdiğim oldu. Nasıl davranabilirim onlara diye konuştuğum oldu.

Empati oluşturulmaktadır temasına ilişkin Ö5'in görüşü:

Aramızda farklı bir iletişim olduğunu düşünüyorum. Ve onlarla konuştuğumda arkadaşınızla ilgilenmeniz lazım, işte sizde onun yerinde olabilirdiniz, yeni bir okula gelebilirdiniz, size nasıl davranılmasını istiyorsanız siz de öyle davranın. Yani onların empati yeteneklerini geliştirmeye çalışıyorum. Ve onlar da kabulleniyorlar, yani arkadaşları zaten kabullendiğinde Ahmet de uyum sağlamış oldu.

Sevgi ortamı oluşturulmaktadır temasına ilişkin Ö6'nın görüşü:

Herşey sevgiyle. Bizde bir aile ortamı var. Bizim sınıfta herkes birbirinin kardeşidir. Ne yapmak gerekiyor o zaman; birbirimize sahip çıkmalıyız. Birbirimizi her konuda desteklemeliyiz.

Sözlü olarak uyarılmaktadır temasına ilişkin Ö7'nin görüşü:

Küfrediyor arkadaşına o da vay sen bana neden o küfrü ettin diye başlıyor onunla kavga çıkarmaya. Onları engellemeye çalışıyoruz. He dakika da kavga çıkıyor diye bir sorunumuz yok. Ara ara oluyor. Genelde sözlü, konuşmalarını düzeltme amaçlı uyarılar yaptım. Kötü söz söylememeleri konusunda konuştuk.

Birebir ilgi gösterilmektedir temasına ilişkin Ö8'in görüşü:

Ya bu başlangıç sürecinde tabi biraz zorlandık o da aynı şekilde birebir ilgi istiyor ama onun istediği düzeyde olmuyor tabi ki sınıfta. Birebir konuşarak, onu okşayarak ya da biliyorsunuz bizim imzalar ya da yıldızlarımız var pekiştireç olarak kullandığımız; tahtaya kaldırıp bunu ödüllendirerek, alkışlatarak ya da değişik yöntemler kullandık yani. Ve kısa sürede kaynaştık diyebilirim.

Rehber öğretmene danışılmaktadır temasına ilişkin Ö7'nin görüşü:

Genelde sözlü, konuşmalarını düzeltme amaçlı uyarılar yaptım. Kötü söz söylememeleri konusunda konuştuk. Bazen de rehber öğretmenle görüşüp ona yönlendirdiğim oldu. Nasıl davranabilirim onlara diye konuştuğum oldu.

Aile ile iletişim kurulmaktadır temasına ilişkin Ö9'un görüşü:

Mesela arkadaşlarıyla iyi geçinmeyen bir öğrencim vardı. Ailesini çağırdık, ailesiyle görüştük. Pek bir kar etmedi.

Öğrenciler arası dayanışma sağlanmaktadır temasına ilişkin Ö6'nin görüşü:

Biz de ne yapacağız? Onları kendi kardeşimiz gibi görüp, ona sahip çıkacağız. Ben zaman zaman mesela bırakırım bu şekilde, mesela akıllı birkaç öğrenciyle, işi götürür, çekerler onlar kendi aralarında konuşurlar, meclis kurarlar, bir şeyler vermeye çalışılır.

Sınıf öğretmenleri kaynaştırma öğrencisinin sınıfa uyum sağlamasında karşılaşılan sorunları çözme yöntemlerine ilişkin sınıf öğretmeni ile kaynaştırma öğrencisi arasındaki iletişimin önemini belirtmişlerdir. Kaynaştırma öğrencisi ile sınıf içinde birebir olarak ilgilenilmesi durumunda çıkan sorunların çözümünde bu yaklaşımın etkili olacağını söylemişlerdir.

4.4.3.3 Sınıf İçi Kuralların Uygulanmasında Sınıfta Kaynaştırma Öğrencisi Bulunmasının Neden Olabileceği Sorunlarla Başetme Yöntemleri

Sınıf öğretmenlerine göre sınıf içi kuralların uygulanmasında sınıfta kaynaştırma öğrencisi bulunmasının neden olabileceği sorunlarla başa çıkma yöntemleri Tablo 4.16’da şu şekilde ifade edilmiştir:

Tablo 4.16 Sınıf Öğretmenleri Görüşlerine Göre Sınıf İçi Kuralların Uygulanmasında Kaynaştırma Öğrencisi Bulunmasının Neden Olabileceği Sorunlarla Başa Çıkma Yöntemleri

No	Temalar	Öğretmenler	f	%
1	Kaynaştırma öğrencisi sınıf içi bazı görevlendirmelerden muaf tutulmaktadır.	Ö1, Ö3, Ö5, Ö7	4	40
2	Ortak kurallara uyması sağlanmaktadır.	Ö4, Ö8, Ö6, Ö10	4	40
3	Kaynaştırma öğrencisini heryönüyle tanıma yönünde test vb. veri toplama teknikleri uygulanmaktadır.	Ö1	1	10
4	Kaynaştırma öğrencisine bir şeyleri başarmanın mutluluğu yaşatılmaktadır.	Ö4	1	10
5	Kaynaştırma öğrencisi ile birebir ilgilenilmektedir.	Ö8	1	10

Tablo 4.16’da görüldüğü üzere, sınıf öğretmenleri algılarına göre, sınıf içi kuralların uygulanmasında sınıfta kaynaştırma öğrencisi bulunmasının neden olabileceği sorunlarla başa çıkma yöntemleri; “Kaynaştırma öğrencisi sınıf içi bazı görevlendirmelerden muaf tutulmaktadır, ortak kurallara uyması sağlanmaktadır, kaynaştırma öğrencisini heryönüyle tanıma yönünde test vb. veri toplama teknikleri uygulanmaktadır, kaynaştırma öğrencisine bir şeyleri başarmanın mutluluğu yaşatılmaktadır, kaynaştırma öğrencisi ile birebir ilgilenilmektedir” olarak kodlanmıştır.

Sınıf içi kuralların uygulanmasında sınıfta kaynaştırma öğrencisi bulunmasının neden olabileceği sorunlarla başa çıkma yöntemlerine ilişkin sınıf öğretmeni görüşleri aşağıdaki gibidir:

Kaynaştırma öğrencisi sınıf içi bazı görevlendirmelerden muaf tutulmaktadır temasına ilişkin Ö3’ün görüşü:

Nöbet vermedim. Çünkü nöbeti tutabilecek bir fiziki yapıya sahip değil. O muaf. Diğer arkadaşları da onun farkında olduğu için düştüğünde vs direkt yardımcı oluyorlar.

Ortak kurallara uyması sağlanmaktadır temasına ilişkin Ö10’un görüşü:

Ben hiçbir zaman kişiye özel kural koymam. Bir kural varsa hepsi için geçerlidir. Yoksa da yine hepsi için geçerlidir. Dolayısıyla kişiye özel bir kural yoktur. Birinci sınıftan itibaren biz sınıf kurallarını, okul kurallarını biliyoruz, öğrendik. Yani o tür öğrenci, özürlü de, yani engelli de olmasına gerek yok, o tür öğrenci varsa, normal öğrenci de olabilir o,yani onun için bizim kurallarımız bellidir.

Kaynaştırma öğrencisini heryönüyle tanıma yönünde test vb. veri toplama teknikleri uygulanmaktadır temasına ilişkin Ö1'in görüşü:

Öğrenciyi tanımak çok önemli sınıf içi kuralların uygulanmasında. Özellikle kaynaştırma öğrencinizi tanırsanız; kararsızlıklar, anlık değişimler, duygu değişimleri yaşadığında rahat çözüm bulabiliyorsun.

Kaynaştırma öğrencisine bir şeyleri başarmanın mutluluğu yaşatılmaktadır temasına ilişkin Ö4'ün görüşü:

En çok karşılaştığım olay sessiz olmaları ve katılımda biraz arka planda olmaları haklı olarak yani. O zaman ben onların seviyesine uygun soruları sorarım. Onların bu derse katılımını sağlarım. Böylece onlar da bir soruya doğru cevap verebilmenin mutluluğunu yaşarlar.

Kaynaştırma öğrencisi ile birebir ilgilenilmektedir temasına ilişkin Ö8'in görüşü:

Sınıfta kaynaştırma öğrencilerimle birebir olarak ilgilendiğim durumlarda sıkıntı yaşamadıklarını gördüm kurallar açısından.

Sınıf öğretmenlerinin çoğunluğu sınıf içinde uyulan kurallarla ilgili yaşadığı problemlerle başa çıkma yöntemleri olarak kaynaştırma öğrencisinin durumuna göre bazı görevlendirmelerden muaf tutma ve ortak kurallara uymasını sağlama olarak görüş bildirmişlerdir.

4.4.3.4 Kaynaştırma İle İlgili Sınıf Yönetiminde Karşılaşılan Zorluklarla Başetme Yolu Olarak Kaynaştırma Öğrencisi ve Diğer Öğrencilerin Sergiledikleri Olumlu Davranışları İçin Verilen Pekiştirme Türleri

Sınıf öğretmenlerine göre kaynaştırma öğrencisi ve diğer öğrencilerin sergiledikleri olumlu davranışları için verilen pekiştirme türleri Tablo 4.17’ de şu şekilde ifade edilmiştir:

Tablo 4.17 Sınıf Öğretmeni Görüşlerine Göre Kaynaştırma Öğrencisi ve Diğer Öğrencilerin Sergiledikleri Olumlu Davranışları İçin Verilen Pekiştirme Türleri

No	Temalar	Öğretmenler	f	%
1	Sınıf içinde ödüllendirilmekte ve arkadaşları arasında onure edilmektedir.	Ö1, Ö5, Ö6, Ö7, Ö9, Ö10	6	60
2	Kişiyeye özgü pekiştireçler kullanılmaktadır.	Ö1, Ö5, Ö9	3	30
3	Sözlü pekiştireçler kullanılmaktadır.	Ö2, Ö9, Ö10	3	30
4	Notla pekiştirme kullanılmaktadır.	Ö4	1	10
5	Başarabileceği görev verilmektedir.	Ö3	1	10

Tablo 4.17’de görüldüğü üzere sınıf öğretmenleri görüşlerine göre kaynaştırma öğrencisi ve diğer öğrencilerin sergiledikleri olumlu davranışları için verilen pekiştirme türleri; “sınıf içinde ödüllendirilmekte ve arkadaşları arasında onure edilmektedir, kişiyeye özgü pekiştireçler kullanılmaktadır, sözlü pekiştireçler kullanılmaktadır, notla pekiştirme kullanılmaktadır, başarabileceği görev verilmektedir” olarak kodlanmıştır.

Kaynaştırma öğrencisi ve diğer öğrencilerin sergiledikleri olumlu davranışları için verilen pekiştirme türlerine ilişkin sınıf öğretmeni görüşleri aşağıdaki gibidir:

Sınıf içinde ödüllendirilmekte ve arkadaşları arasında onure edilmektedir temasına ilişkin Ö5’in görüşü:

Mesela Ahmet’i... Ahmet’i değil de ben bütün öğrencilerimi her hafta her hafta olmasa da iki haftada bir mutlaka ödüllendirme yaparım. Ama Ahmet’i daha farklı şeylerle ödüllendiriyorum. Mesela Ahmet müzik konusunda yetenekli. Öğrencilerim benim melodika çalıyorlar. Ben onlara melodika çalmayı öğrettim. Bunlardan birisi de Ahmet. Bütün olumsuzluklara rağmen mesela şarkı söyler dans eder melodika çalar. Arkadaşları onu alkışladığı zaman en basitinden Ahmet çok mutlu oluyor ve şevke geliyor. Yani sana güveniyorum, sen başarabilirsin lafı da onda çok büyük bir olumlama yaratıyor.

Kişiye özgü pekiştireçler kullanılmaktadır temasına ilişkin Ö1'in görüşü:

Dediğim gibi öğrencinin istekleri çok önemli. Mesela Fatma alkışlanmayı çok seven bir öğrenci. En çok yaptığı şey de alkışlanmayı kendisi zaten istiyordu. Mesela sınıfta yaptığı bir şeyde alkışlamak ve ya değişik yöntemlerle onu sınıf içerisinde ödüllendirmek, yani planlayarak değil de doğaçlama gelişen şeyler. Yanağından öpmek bile onun için çok büyük bir ödül sınıf içerisinde.

Sözlü pekiştireçler kullanılmaktadır temasına ilişkin Ö10'un görüşü:

Öğrenci için en güzel ödül “aferin”dir. Arkadaşlarının yanında öğrencinin yaptığı bir faaliyet örnek olarak gösterilerek de bir pekiştirme yapılabilir.

Notla pekiştirme kullanılmaktadır temasına ilişkin Ö4'ün görüşü:

Pekiştireçlerden bir tanesine örnek vereyim bu çocuğumdan bir tanesi şu anda pekiyi ile geçti inanır mısınız karnede. Neden pekiyi. Ana dersler dediğimiz ifade ve beceri dersleri zaten akademik seviyede, diğer sınıf seviyesinin altında sorduğum için soruları. Seviyeyi ben ona göre değerlendiriyorum. Buna göre değerlendirdiğim zaman başarılı oldu bu çocuklar. Yani mesafe kat etmiş bu çocuğum. Ve dolayısıyla diğer dersleri de iyi olduğu için pekiyi ile geçti.

Başarabilecek görev verilmektedir temasına ilişkin Ö3'ün görüşü:

Sınıfa bir şey dağıtılacağında ona görev verebiliyorum. Diğer öğrencilerim panoları yerleştirebilir, asabilir ama o sandalyeye çıkıp ordaki panoları yerleştiremez.

Sınıf öğretmenlerinin çoğunluğu kaynaştırma öğrencisi ve diğer öğrencilerinin sınıf içinde olumlu bir davranış sergilediklerinde, bu davranışın hemen ardından sözlü olarak pekiştireç verdiklerini belirtmişlerdir. Bu yöntemin sınıfta her öğrencinin özel olduğunu hissetmelerini sağladığını ve sınıf atmosferinin olumlu bir şekilde etkilendiğini vurgulamışlardır.

4.4.3.5 Kaynaştırma Öğrencisi ve Diğer Öğrencilerin Sergiledikleri Olumsuz Davranışları Ortadan Kaldırma Yöntemleri

Sınıf öğretmenlerine göre kaynaştırma öğrencisi ve diğer öğrencilerin sergiledikleri olumsuz davranışları ortadan kaldırma yöntemleri Tablo 4.18’ de şu şekilde ifade edilmiştir:

Tablo 4.18 Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Kaynaştırma Öğrencisi ve Diğer Öğrencilerin Sergiledikleri Olumsuz Davranışları Ortadan Kaldırma Yöntemleri

No	Temalar	Öğretmenler	f	%
1	Ailesinden yardım alınmaktadır.	Ö2, Ö9	2	20
2	Kaynaştırma öğrencisinin özelliğine uygun çözüm yolları geliştirilmektedir.	Ö1, Ö2	2	20
3	Konuşup ikna etme yöntemi kullanılmaktadır.	Ö1, Ö10	2	10
4	Drama çalışmaları yapılarak farkındalık sağlanmaktadır.	Ö6	1	10
5	Rehber öğretmenden yardım alınmaktadır.	Ö9	1	10
6	Öğrenciye sözleşme imzalatılarak caydırıcılık sağlanmaktadır.	Ö5	1	10

Tablo 4.18’de görüldüğü üzere sınıf öğretmenleri algılarına göre, kaynaştırma öğrencisi ve diğer öğrencilerin sergiledikleri olumsuz davranışları ortadan kaldırma yöntemleri; “ailesinden yardım alınmaktadır, kaynaştırma öğrencisinin özelliğine uygun çözüm yolları geliştirilmektedir, konuşup ikna etme yöntemi kullanılmaktadır, drama çalışmaları yapılarak farkındalık sağlanmaktadır, rehber öğretmenden yardım alınmaktadır, öğrenciye sözleşme imzalatılarak caydırıcılık sağlanmaktadır” kodlanmıştır.

Kaynaştırma öğrencisi ve diğer öğrencilerin sergiledikleri olumsuz davranışları ortadan kaldırma yöntemlerine ilişkin sınıf öğretmeni görüşleri aşağıdaki gibidir:

Ailesinden yardım alınmaktadır temasına ilişkin Ö2’nin görüşü:

Örneğin benim öğrencimin devamsızlık problemi vardı. Bu konuyla ilgili öğrencimin annesiyle görüştüm. Anne bu süreçte kardeşine bakmak durumunda kalmış, yani zorunluluktan çocuk devamsızlık yapmış ve anneye bu konuda önlem alması konusunda görüştüm.

Kaynaştırma öğrencisinin özelliğine uygun çözüm yolları geliştirilmektedir temasına ilişkin Ö1’in görüşü:

Bir önceki dönemki kaynaştırma öğrencim mesela çok hiperaktif, zarar vermeye yönelikti. Zarar verdiğinde oturup konuşuyorduk, niye bunu yaptın şeklinde. İletişim çok önemli bu öğrencilerde, gözle de olsa, sözle de olsa gerçekten çok önemli. Yani anlatmak çok farklı bir şey yaşamak çok farklı bir şey. O çocukla doğru iletişim kurduğunuz zaman... Yani

diyemezsiniz ki kaynaştırma öğrencisinde şunu yaparsanız bu doğrudur diye bir kuralınız yok. Her öğrencinin farklı kuralı var. Yani siz her öğrenciye farklı pekiştireçler farklı cezalar kendiniz üretiyorsunuz. Hepsi doğaçlama olarak geliyor. O anda geliyor

Konuşup ikna etme yöntemi kullanılmaktadır temasına ilişkin Ö10'un görüşü:

Genelde ben olumsuz cümleler kullanmayı pek sevmem. Öğrenciye "Bunu sen niye yaptın?" demekten ziyade, "Bunu şöyle yapsaydın daha iyi olmaz mıydı?" şeklinde ifadeler kullanmaya özen gösteririm.

Drama çalışmaları yapılarak farkındalık sağlanmaktadır temasına ilişkin Ö6'nın görüşü:

Hem kaynaştırma hem de sınıf içindeki diğer olumsuz davranışları bolca tiyatrolar, skeçler, piyesler, onunla ilgili düzenleriz, oynatırız. Oradaki çocuğa deriz mesela yaptığı yanlış nedir? Ne yapması gerekiyordu? Doğru hareket nedir? Sık sık bu şekildeki kısa piyeslerle, tiyatrolarla yanlış davranışları düzeltmeye çalışırız. Oldukça da etkili oluyor

Rehber öğretmenden yardım alınmaktadır temasına ilişkin Ö9'un görüşü:

Aileden ve rehber öğretmenden yardım alıyorum.

Öğrenciye sözleşme imzalatılarak caydırıcılık sağlanmaktadır temasına ilişkin Ö5'in görüşü:

Bu tür olumsuz davranışlarda ben bir kere uyarıyorum, bu davranışı tekrar sergilediğinde annesini ya da babasını çağırıyorum. Üçümüz bir arada bulunuyoruz. Biraz aslında göz korkutma gibi oluyor, yani veli sözleşmesi gibi öğrenci sözleşmesi gibi basit bir sözleşme hazırlıyorum ben, velisi onun altına imza attığında öğrenci olayın önemini kavlıyor, tabi küçük sınıfta olduğu için bu biraz caydırıcı oluyor.

Sınıf öğretmenleri karşılaşılan sorunlar karşısında çoğunlukla kaynaştırma öğrencisinin durumuna ya da kaynaştırma türüne göre çözüm önerileri geliştirmektedirler.

4.4.3.6 Kaynaştırma İle İlgili Sınıf Yönetiminde Karşılaşılan Zorluklarla Başetme Yolu Olarak Sınıftaki Diğer Öğrencilerin Kaynaştırma Öğrencisine Destek Olma Durumları

Sınıf öğretmenlerine göre sınıftaki diğer öğrencilerin kaynaştırma öğrencisine destek olma durumları Tablo 4.19'da şu şekilde ifade edilmiştir:

Tablo 4.19 Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre, Sınıftaki Diğer Öğrencilerin Kaynaştırma Öğrencisine Destek Olma Durumları

No	Temalar	Öğretmenler	f	%
1	Kaynaştırma öğrencilerine yardımcı olması için diğer öğrencilerden destek alınmaktadır.	Ö2,Ö3,Ö4,Ö5,Ö6 Ö7,Ö8,Ö9,Ö10	9	90
2	Kaynaştırma öğrencisi hakkında bilgilendirme çalışması yapılmaktadır.	Ö1,Ö2,Ö3,Ö8,Ö9	5	50
3	Ekip ruhu oluşturulmaktadır.	Ö1, Ö7	2	20
4	Sınıfta dayanışma ortamı sağlanmaktadır.	Ö8	1	10

Tablo 4.19’da görüldüğü üzere sınıf öğretmenleri görüşlerine göre, sınıftaki diğer öğrencilerin, kaynaştırma öğrencisine destek olma durumları; “kaynaştırma öğrencilerine yardımcı olması için diğer öğrencilerden destek alınmaktadır, kaynaştırma öğrencisi hakkında bilgilendirme çalışması yapılmaktadır, ekip ruhu oluşturulmaktadır, sınıfta dayanışma ortamı sağlanmaktadır” olarak kodlanmıştır.

Sınıftaki diğer öğrencilerin, kaynaştırma öğrencisine destek olma durumlarına ilişkin sınıf öğretmenleri görüşleri şu şekildedir:

Kaynaştırma öğrencilerine yardımcı olması için diğer öğrencilerden destek alınmaktadır temasına ilişkin Ö5’in görüşü:

Mesela şimdi projeksiyonda tahtaya toplama işlemi yansıtıyorum. Bazı öğrencilerim ciddi anlamda çok zeki çok hızlılar mesela onlar yapıyor geliyor ben kontrol ediyorum ve diyorum ki Ahmet’e yardımcı olmanızı istiyorum mesela ben diğerlerinin yaptıklarını kontrol ederken o gidiyor Ahmet’e yardımcı oluyor. Ahmet’in yanına oturuyor, Ahmet yapıyor, evet doğru diyor ya da şurada bir hata yaptın bir daha yap diye yani küçük bir öğretmen edasıyla Ahmet’e yardımcı oluyor. Çünkü iyi öğrencilerim var. Akran Eğitiminden faydalaniyorum.

Kaynaştırma öğrencisi hakkında bilgilendirme çalışması yapılmaktadır temasına ilişkin Ö9’un görüşü:

Her şeyden önce yardıma ihtiyacı olan birine yardım etmenin bir mutluluk olduğunu, bir insanlık görevi olduğunu, işte değerler eğitiminden de faydalanarak o şekilde açıkladım. Ve çok da güzel sonuç aldım.

Ekip ruhu oluşturulmaktadır temasına ilişkin Ö7’nin görüşü:

Evet, mesela gruplandırıdığımız zaman belirli bir konu verdim, diyelim ki dünyanın hareketleriyle ilgili resim çalışması yapılacak. Onlar kendi aralarında görev paylaşımı

yaptıkları zaman onlara araç gereç getirme görevlerini veriyorlardı. Taşıma görevlerini veriyorlardı. Sen de bizim grubumuzdansen bize aitsin gibi o duyguyu hissettirmek için aralarına alıyorlardı. Bu tür çalışmalar yaptım yani.

Sınıfta dayanışma ortamı sağlanmaktadır temasına ilişkin Ö8'in görüşü:

Özellikle gruplar içerisinde alarak, oyun grupları ya da sınıftaki çalışma grupları; işte sorumlusunuz, kim kime yardımcı olmazsa tabi ki o grup kaybedecektir ya da kazanacaktır gibi şekilde birbirleri ile kaynaştırdık. Yani görev vererek, grup içine alarak. Özellikle bir öğrenci görevlendirmedim. Yani bir öğrencinin sorumluluğu olduğunu düşünmüyorum ben çünkü sınıf ortamında hepsinin sorumluluğu, hepsi ile bir şeyler paylaşıyor. O anlamda bütün sınıf görevliydi diyebilirim.

Sınıf öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğu sınıf yönetimi sürecinde kaynaştırma öğrencilerine destek olurken diğer öğrencilerden yardım almanın önemini vurgulamışlardır. Aynı zamanda grup çalışmaları ile akran eğitiminden faydandıklarını ifade etmişlerdir.

4.4.4 Kaynaştırmayla İlgili Sınıf Yönetiminde Plan- Program Yönetimi Boyutunda Karşılaşılan Zorluklarla Başetme Yöntemleri

4.4.4.1 Sınıf Öğretmeni Görüşlerine Göre Kaynaştırma Öğrencisinin Sınıfta Bulunmasının Öğretim Yöntemi Seçiminin Sınıf Yönetimine Etki Durumu

Sınıf öğretmenlerine göre kaynaştırma öğrencisinin sınıfta bulunmasının öğretim yöntemi seçiminin sınıf yönetimine etki durumuna ilişkin veriler Tablo 4.20'de şu şekilde ifade edilmiştir:

Tablo 4.20 Sınıf Öğretmeni Görüşlerine Göre Kaynaştırma Öğrencisinin Sınıfta Bulunmasının Öğretim Yöntemi Seçiminin Sınıf Yönetimine Etki Durumu

No	Temalar	Öğretmenler	f	%
1	Öğretim yöntemi, kaynaştırma öğrencisi de dikkate alınarak seçilmektedir.	Ö2,Ö4,Ö5,Ö8,Ö9	5	50
2	Öğretim yöntemi, kaynaştırma öğrencisine göre değil de diğer öğrencilere göre seçilmektedir.	Ö1,Ö6,Ö7,Ö10	4	40
3	Daha çok tiyatro ve drama gibi görsel öğrenmeyi sağlayan yöntemler kullanılmaktadır.	Ö3,Ö8	2	20
4	Öğretim yöntemi çoklu zekâ kuramına göre yapılmaktadır.	Ö8	1	10

Tablo 4.20’de görüldüğü üzere sınıf öğretmenleri algılarına göre, kaynaştırma öğrencisinin sınıfta bulunmasının öğretim yöntemi seçiminin sınıf yönetimine etki durumu; “Öğretim yöntemi, kaynaştırma öğrencisi de dikkate alınarak seçilmektedir, öğretim yöntemi, kaynaştırma öğrencisine göre değil de diğer öğrencilere göre seçilmektedir, daha çok tiyatro ve drama gibi görsel öğrenmeyi sağlayan yöntemler kullanılmaktadır, öğretim yöntemi çoklu zekâ kuramına göre yapılmaktadır.” olarak kodlanmıştır.

Kaynaştırma öğrencisinin sınıfta bulunmasının öğretim yöntemi seçiminin sınıf yönetimine etki durumuna ilişkin sınıf öğretmenleri görüşleri şu şekildedir:

Öğretim yöntemi, kaynaştırma öğrencisi de dikkate alınarak seçilmektedir temasına ilişkin Ö9’un görüşü:

Konunun içeriğine göre değişir. Kaynaştırma öğrencisi benim bu seçimimi etkiliyor çünkü ona farklı davranıyorsun. Önce de söyledim sınıfa anlattığım tarzda ona anlatmıyorum mesela. Hani sınıfa anlattığımı o da dinliyor ama daha sonra ona bir de farklı bir yoldan anlatıyorum. Zaten ben sınıfa da aynı şekilde vermem konuyu. İki üç türlü veririm. Göze kulağa hitap eder. Önce yeri gelir ben anlatırım. Önce çocuğa anlattırırım sonra ben tamamlarım. Ben anlatırım çocuklara tekrar anlattırırım. Modellerle ve materyallerle.

Öğretim yöntemi, kaynaştırma öğrencisine göre değil de diğer öğrencilere göre seçilmektedir temasına ilişkin Ö6’nın görüşü:

Ben öncelikle sınıfı düşünürüm ondan ziyade çünkü öbür tarafta 20 kişi varken ben bir kişiye özel yöntem hazırlarsam diğerleri de mağdur olur bir kişi yüzünden. Zaten kaynaştırmanın da amacı ne? Onlara uyum sağlamak değil mi? O yüzden biz de ne yapıyoruz? Ben ona değil o benim yöntemime uyum sağlamak zorunda

Daha çok tiyatro ve drama gibi görsel öğrenmeyi sağlayan yöntemler kullanılmaktadır temasına ilişkin Ö3’ün görüşü:

Tabi, çünkü bu öğrencimin algılama ve öğrenmesinde problem yok daha çok görsel hafıza. Bu kararlarımda etkili oluyor. Dikkat süreleri çok kısa, tiyatro canlandırma gibi şeyler daha kalıcı oluyor çocuklarda.

Öğretim yöntemi çoklu zekâ kuramına göre yapılmaktadır temasına ilişkin Ö8’in görüşü:

Aslında biz şimdi çoklu zekâ kuramına göre çoğu eğitimi alıyoruz ya da bir konuyu anlatırken çoklu zekâyı göre uygulama yapıyoruz. Yani özel öğrencimizin olmasına gerek yok

çünkü görsel öğrenen öğrencimiz var, işitsel öğrenen var, yaparak öğrenen ve bunların hepsini biz zaten faaliyetin içerisinde uyguluyoruz. Materyal kullanıyoruz. Yani hiçbir faaliyetimiz materyalsiz olmuyor zaten. Tahtayı kullanıyoruz görsel olarak, drama yapıyoruz, yani hepsini kullanıyoruz tabi ki bu öğrencimize otomatikman ayriyeten bir şey yapmaya gerek kalmıyor yani.

Öğretmenlerin çoğunluğu derse hazırlık planlarını kaynaştırma öğrencilerini dikkate alarak yapmaktadır, ancak bazı öğretmenler diğer öğrencileri dikkate alarak hazırlık yaptıklarını ifade etmişlerdir.

4.4.4.2 Kaynaştırma İle İlgili Sınıf Yönetiminde Karşılaşılan Zorluklarla Başetme Yolu Olarak Kaynaştırma Öğrencilerini Öğrenmeye Karşı Motive Etme

Sınıf öğretmenlerine göre kaynaştırma öğrencilerini öğrenmeye karşı motive etme durumuna ilişkin veriler Tablo 4.21’de şu şekilde gösterilmiştir:

Tablo 4.21 Sınıf Öğretmeni Görüşlerine Göre Kaynaştırma Öğrencilerini Öğrenmeye Karşı Motive Etme Durumu

No	Temalar	Öğretmenler	f	%
1	Farklı öğretim yöntem ve teknikler kullanılmaktadır.	Ö5,Ö6,Ö7,Ö9,Ö10	5	50
2	Özgüven kazanmalarına yardımcı olunmaktadır.	Ö1,Ö3,Ö4,Ö5	4	40
3	Öğrenciler ödüllendirilmektedir.	Ö2,Ö3,Ö4,Ö5	4	40
4	Sözel pekiştiriciler kullanılmaktadır.	Ö4	1	10

Tablo 4.21’de görüldüğü üzere sınıf öğretmenleri görüşlerine göre, kaynaştırma öğrencilerini öğrenmeye karşı motive etme durumu; “Farklı öğretim yöntem ve teknikler kullanılmaktadır, özgüven kazanmalarına yardımcı olunmaktadır, öğrenciler ödüllendirilmektedir, sözel pekiştiriciler kullanılmaktadır” olarak kodlanmıştır.

Kaynaştırma öğrencilerini öğrenmeye karşı motive etme durumuna ilişkin sınıf öğretmeni görüşleri aşağıdaki gibidir:

Farklı öğretim yöntem ve teknikler kullanılmaktadır temasına ilişkin Ö7’nin görüşü:

Önce dikkatlerini çekecek bir konu, hangi konuyu anlatacaksam onların dikkatini ne çekebilir? Bazen gerçekten ilginç hareketler yapıp onların dikkatini çektiğim de oldu, ses tonu ayarlaması da oldu o şekilde. Veya o konuyla ilgili bildiğim bir fıkra varsa onu da anlattığım oldu. Önce dikkat çekip ona göre, mesela kitap tanıtımları da yaptım o konuda, o zaman

öğrenci daha istekli oluyor. Konuya karşı daha istekli olunca araştırma için hevesleniyor. Kendi bu sefer konuları araştırıyor internetten olsun diğer kitaplardan olsun.

Özgüven kazanmalarına yardımcı olunmaktadır temasına ilişkin Ö4'ün görüşü:

Gururunu okşadıkça motive edilmiş olur ve kendine güveni artar. Önce oradan başlıyoruz. Kendini sevmesini, kendine güvenmesini ve diğerleriyle yarışmaması gerektiğini söylüyoruz.

Öğrenciler ödüllendirilmektedir temasına ilişkin Ö3'ün görüşü:

Sen yaparsın, başarısın gibi konuşarak, ödüllendirme, biraz rüşvet. Yani 1.2.3. sınıflarda vardır çoğunlukla. En çok konuşarak. Okursa çikolata veriyorum.

Sözel pekiştireçler kullanılmaktadır temasına ilişkin Ö4'ün görüşü:

Sen geçen sene 15 okuyordun. Şimdi 85 okuyorsun. Bak nereden nereye geldin. Aferin sana. Sen bu işi başardın diyoruz. Bu çocuk bu sefer mutlu oluyor. Mutlu olunca da bu 85'i nasıl 100'e çıkartırım gibi bir arayış içerisinde giriyor. Dolayısı ile çocuğumuz bize bu konuda katkıda bulunmuş oluyor.

Öğretmenlerin çoğunluğu kaynaştırma öğrencileri için farklı yöntem ve teknik uyguladıklarını ifade etmişlerdir. Kaynaştırma öğrencilerinin özgüven kazanmalarına yardımcı olurken bu süreçte sıklıkla ödül verme yönteminden yararlandıklarını belirtmişlerdir.

4.4.4.3 Kaynaştırmayla İlgili Sınıf Yönetiminde Karşılaşılan Zorluklarla Başetme Yolu Olarak Sınıftaki Kaynaştırma Öğrencisi ve Diğer Öğrenciler İçin Eğitime Başlamadan Önce Yapılan Hazırlık Çalışmaları

Sınıf öğretmenlerine göre sınıftaki kaynaştırma öğrencisi ve diğer öğrenciler için eğitime başlamadan önce yapılan hazırlık çalışmaları Tablo 4.22'de şu şekilde ifade edilmiştir:

Tablo 4.22 Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Eğitime Başlamadan Önce Yapılan Hazırlıklar Sürecinde Zorluklarla Başa Çıkma Açısından Başvurulan Yöntemler

No	Temalar	Öğretmenler	f	%
1	Derse başlamadan önce hazırlıklı olmaya özen gösterilmektedir.	Ö1,Ö2,Ö3,Ö5,Ö7, Ö8	6	60
2	Materyaller internetten araştırma yapılarak hazırlanmaktadır.	Ö3,Ö5,Ö7,Ö10	4	40
3	Farklı yöntem ve teknikleri içeren hazırlık çalışmaları yapılmaktadır.	Ö9,Ö4	2	20

Tablo 4.22’de görüldüğü üzere sınıf öğretmenleri algılarına göre, sınıftaki kaynaştırma öğrencisi ve diğer öğrenciler için eğitime başlamadan önce yapılan hazırlık çalışmaları; “derse başlamadan önce hazırlıklı olmaya özen gösterilmektedir, materyaller internetten araştırma yapılarak hazırlanmaktadır, farklı yöntem ve teknikleri içeren hazırlık çalışmaları yapılmaktadır” olarak kodlanmıştır.

Sınıftaki kaynaştırma öğrencisi ve diğer öğrenciler için eğitime başlamadan önce yapılan hazırlık çalışmalarına ilişkin sınıf öğretmeni görüşleri aşağıdaki gibidir:

Derse başlamadan önce hazırlıklı olmaya özen gösterilmektedir temasına ilişkin Ö2’nin görüşü:

Öncelikle konu nedir? Konuyu aktarabilmek için gerekli materyaller nelerdir? Bu konu projeksiyonla mı daha iyi verilir, laboratuvar ortamında mı daha iyi verilir yoksa bir materyal dağıtılarak görsel anlamda öğrencilerin birebir görmeleri sağlanarak mı daha iyi verilir? Bunlara karar verilir. Bazı konularda öğrenciler araştırma yaparak sınıfa getirerek sunu yapabilirler. Öğrencileri de işin içine sokarak konuya uygun dokümanlardan faydalaniyorum.

Materyallerimi internetten araştırma yaparak hazırlarım temasına ilişkin Ö7’nin görüşü:

Biz burada seminer yaptığımızda da genelde ben bir üst sınıfın kitaplarını alırım kılavuz kitapları, yaz boyunca hangi konuları işleyeceğiz, neler var, hangilerini biliyorum, nelerden eksikim var diye kitaplara bakarım. Ona göre araştırırım yani. Genelde de internetten bir sitem var, o sitede 5. Sınıf öğretmenleri neler yapıyorlar, ne tür paylaşımları var, onları araştırıp yardım alırım onlardan da.

Farklı yöntem ve teknikleri içeren hazırlık çalışmaları yapılmaktadır temasına ilişkin Ö9’ görüşü:

Ertesi günkü konunun çeşidine göre gerekli hazırlıklar yapılıyor. Eğer deney yapacaksak deney ve laboratuvar tekniği ile ilgili materyaller hazırlanıyor hatta onlara ödev veriyorum diyelim ki mikroskopla mikrobik canlıları gözlemleyeceğiz. Zaten bir hafta öncesinden şişeye kirli suyu hazırlattırıyorum. Herkes, yarın mikroskopla onları inceleyecek dediğimden zaten mikroskopta bir canlı göreceğiz diye heyecanla geliyor.

Öğretmenlerin çoğunluğu derse gelmeden önce hazırlık yaptıklarını bu hazırlıklarını da çoğunlukla internetten yaptıklarını ifade etmişlerdir.

4.4.5 Kaynaştırmayla İlgili İlişki ve İletişimin Yönetimi Boyutunda Sınıf Yönetiminde Karşılaşılan Zorluklarla Başetme Yöntemleri

Sınıf öğretmenlerine göre sınıftaki kaynaştırma öğrencisinin diğer öğrencilerle etkileşimi için yapılan etkinliklere ilişkin veriler Tablo 4.23’ te şu şekilde ifade edilmiştir:

Tablo 4.23 Sınıf Öğretmenleri Görüşlerine Göre Sınıftaki Kaynaştırma Öğrencisinin Diğer Öğrencilerle Etkileşimi İçin Yapılan Etkinlikler

No	Temalar	Öğretmenler	f	%
1	Diğer öğrencilere durumu açıklayıp onların da desteği alınmaktadır.	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5	5	50
2	Diğer öğrencilerin farkındalık kazanmaları sağlanmaktadır.	Ö2, Ö3,Ö4,Ö5	4	40
3	Farklı yöntem ve teknikler kullanılmaktadır.	Ö6, Ö7, Ö8	3	30

Tablo 4.23’te görüldüğü üzere sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre, sınıftaki kaynaştırma öğrencisinin diğer öğrencilerle etkileşimi için yapılan etkinliklere; “diğer öğrencilere durumu açıklayıp onların da desteği alınmaktadır, diğer öğrencilerin farkındalık kazanmaları sağlanmaktadır, Farklı yöntem ve teknikler kullanılmaktadır” olarak kodlanmıştır.

Sınıftaki kaynaştırma öğrencisinin diğer öğrencilerle etkileşimi için yapılan etkinliklere ilişkin sınıf öğretmeni görüşleri aşağıdaki gibidir:

Diğer öğrencilere durumu açıklayıp onların da desteği alınmaktadır temasına ilişkin Ö1’in görüşü:

Dediğim gibi ilk sene zorlanıyorsunuz bunda. Sınıfın o öğrenciyi tanıması, sizin o öğrenciyi tanımanız zaman alıyor. İlk zamanlar en zor dönem, okula ilk başladığı zaman. Daha sonra öğrencilere onun durumunu açıklıyordum. Ben açık açık söylüyordum. Arkadaşınızın özel bir durumu var, siz şanslısınız, böyle bir arkadaşla aynı sınıfta olduğunuzdan dolayı şanslısınız. Siz ona yardımcı olacaksınız. Çocukları sürekli motive ettim ve bir süre sonra onların diğerleriyle hiçbir farkı kalmadı. Görüntüde baktığınız zaman, yani mesela teftişe müfettişler geldiği zaman, hangisinin BEP li olduğunu bile ayırt edemediler. O kadar içlerine aldılar ki her konuda, bu kaynaştırmadır, bunu bir köşeye atalım, bu bizden değil, bunun zihinsel engeli var, bunun başka bir engeli var, bizimle yapamaz diye hiç yaşamadım.

Diğer öğrencilerin farkındalık kazanmaları sağlanmaktadır temasına ilişkin Ö4’ün görüşü:

Evet. Şimdi zaten bu çocukları biz hiç ayırmadık. Dolayısıyla işte diğer öğrencilerimizi bilinçlendirdiğimiz zaman bir problem olmuyor. Önemli olan o çocukların bu bilince varması. Onları kabullenmeleri. Diğer çocuklarımız da bunu kendiliğinden fark ettikleri için işte bu BEP'lik öğrencilerimiz, onlar da onlardan dışlanmadıklarını bildikleri için iletişimde hiçbir kopukluk olmuyor. Hatta ben zaman zaman bahçede çocuklarımı gözlerim. İp atlayanların arasında var mı kızların arasında görüyorum. Zaten ikisi de kız. Bundan sonra işte beraber geziyor mu, beraber konuştuğu veya oturduğu kişiler var mı bunu gözlemliyorum. Hatta o biraz önce söyledim ille de yanında otursun diye öneri getirmişti veli bende kabul etmiştim. O çocuk akıllı bir çocuk, zeki bir çocuk inanır mısın ikisi bahçeden hiç ayrılmazlar, kol kola gezerler. Bu ne demek, birbirini kabul etmişler bu çocuklar. Ve dolayısıyla sen özürlüsün işte ben seninle oynamam, ben senden bir basamak üstüüm duygusunda değiller. Önemli olan bu çocukları bilinçlendirmek eğitmek. Onu yaptığın zaman iletişim sorunu da kalmıyor.

Farklı yöntem ve teknikler kullanılmaktadır temasına ilişkin Ö7'nin görüşü:

Kaynaştırma açısından bir panomuz vardı, ona biz takvim astık, herkesin doğum gününü oraya işaretledik. Ben sınıfa geldiğimde hep beraber, mesela bugün Fatma'nın doğum günü, hep beraber Fatma için şarkı söyleriz, birlikte onu kutlarız. Arkadaşlar birleşir hediye alırlar, birlikte konuşulur. Belirli gün ve haftalar için de çalışmalar yaptık. Evet o çok hoşlarına gidiyor. Güzel bir çalışma yapan arkadaşları olduğu zaman topluca onu kutlamaları, alkışlamaları ben söylemeden.

Sınıf öğretmenlerinin çoğunluğu sınıfında bulunan kaynaştırma öğrencileri ile diğer öğrencilerin sağlıklı bir etkileşim kurabilmeleri için kaynaştırma öğrencilerinin durumlarını açıklayıp diğer öğrencilerin de desteğini alarak sınıf yönetimi sürecine olumlu bir katkı sağladığını belirtmişlerdir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın bulguları doğrultusunda ulaşılan sonuçlar ve bu sonuçlara yönelik öneriler yer almaktadır.

Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitime ilişkin bu araştırmanın sonuçları Antalya İli Kepez İlçesinde görev yapmakta olan sınıf öğretmenlerine genellenmiştir. Ortaya çıkan önemli sonuçlar kısaca maddeler halinde özetlenmiştir.

Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Sınıf öğretmeni görüşlerine göre kaynaştırma eğitimi öğrencisi bulunan sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları zorluklara ilişkin ortaya çıkan sonuçlar şu şekildedir:

1. Sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunmasının zaman yönetimi açısından yarattığı zorluklar; “zaman yönetimi konusunda herhangi bir sorun yaratmamaktadır, kaynaştırma öğrencileri için ayrıca bir zaman harcanması gerekmektedir, diğer öğrenciler için ayrılan zamanı kısıtlama mecburiyeti doğurmaktadır” olarak temalandırılmıştır.
2. Sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunmasının dersin planlamasına ve hazırlık süreci açısından yarattığı zorluklar; “planlama ve hazırlık çalışmaları açısından bir sorun yaratmamaktadır, belirli bir plana bir de kaynaştırma öğrencilerine özgü etkinlik, materyal ve kazanımların ayrıca tasarlanması uygulanabilirlik açısından inandırıcı gelmemektedir.” olarak temalandırılmıştır.
3. Kaynaştırma öğrencisine ayrılan zamanın sınıfın atmosferi açısından yarattığı zorluklar; “Sınıfta bütüncül bir çalışma ve paylaşma ikliminin oluşmasını güçleştirmektedir, kaynaştırma öğrencisine gösterilen özel ilgi diğer öğrenciler tarafından kıskanılabilmektedir.” olarak temalandırılmıştır.
4. Kaynaştırma öğrencilerinin sınıfa uyumunda karşılaştıkları zorluklar; “kaynaştırma öğrencileriyle uyum problemi yaşanmamaktadır, kaynaştırma öğrencilerinin istenmeyen söz ve davranışlarından dolayı diğerleri ile ilişki kurmaları güç olabilmektedir (Küfür, kavga vb.).” olarak temalandırılmıştır.

5. Kaynaştırma öğrencisinin sınıfta yapılan etkinliklere katılma sürecinde karşılaşılan zorluklar; “Etkinliklere katılmaları diğer öğrencilerin de teşviki ile kolaylaşmaktadır, etkinliklere katılımda, odaklanma yeterli görülmemektedir” olarak temalandırılmıştır.
6. Kaynaştırma öğrencisinin diğer öğrencilere karşı davranış durumları; “Kaynaştırma öğrencileri zaman zaman diğer öğrencilere karşı saldırgan davranmaktadır, diğer öğrencilere karşı uyum içindedir, diğer öğrencilere karşı çekingen davranmaktadır.” olarak temalandırılmıştır.
7. Sınıf içi kuralların uygulamasında sınıfta kaynaştırma öğrencisi bulunmasının yarattığı zorluklar; “Kuralların uygulanmasında yeterli aile desteği alınamamaktadır, okul araç ve gereçlerini düzenli getirmemeleri kuralların gerektirdiği sürecin oluşmasını güçleştirmektedir, kaynaştırma öğrencileri sınıf kurallarına uymalarındaki sınırlılık nedeniyle dersin akışı bozulmaktadır, devamsızlık problemleri bu durumdaki öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılama açısından verimliliği ve etkililiği azaltmaktadır, sınıf içi kuralların eşit şekilde uygulanamaması ayrımcılık sonucunu doğurmaktadır, kurallar gerektiği şekilde uygulanabilmektedir.” olarak temalandırılmıştır.

Sınıf öğretmenleri kaynaştırma öğrencilerinin sınıflarında bulunmaları ile ilgili olarak genellikle olumsuz etkilerinden bahsetmişlerdir. Sınıf öğretmenleri kaynaştırma öğrencileri için sınıfta özel olarak ilgilenilmesi gerektiğinden, diğer öğrencilere gerekli zamanın harcanmadığını özellikle belirtmişlerdir. Sınıf öğretmenleri zamanlarının büyük bir çoğunluğunu kaynaştırma öğrencilerine harcamalarına rağmen bazı öğretmenlerin kaynaştırma öğrencileri ile gerekli iletişimi kuramadıklarını söylemişlerdir. Diğer öğrenciler kaynaştırma öğrencilerini farklı gördükleri ve öğretmenlerin kaynaştırma öğrencileri ile daha çok ilgilendikleri için onları kabullenmede zorluk yaşadıklarını vurgulamıştır.

Sınıf öğretmenleri kaynaştırma öğrencilerinin sınıflarında bulunmalarını istemekte, ancak yaşanabilecek bazı sorunlara karşın isteklilik konusunda tereddüte düşmektedirler. Kaynaştırma öğrencilerinin sınıflara dengesiz olarak dağılımı öğretmenlerin çoğunun yakındığı bir durumdur. Ayrıca sınıfların kalabalık ve fiziki imkânların yetersiz oluşu kaynaştırma öğrencilerine ilişkin tutumların olumsuz yönde olmasına neden olmaktadır. Sınıf yönetimi açısından kaynaştırma öğrencilerine dönük olarak özel planlar ve programlar her öğretmen tarafından hazırlanmaktadır. Hatta sınıf trafiği, oturma düzeni, etkinlik ve aktiviteler kaynaştırma öğrencilerine göre düzenlenmektedir. Buna rağmen işleyişte birçok sorunla karşılaşmaktadır. Bu sorunlardan dolayı özel bir öneme sahip olan kaynaştırma eğitimi istenilen düzeyde ve kalitede ilerlememektedir.

Kaynaştırma öğrencisinin özel eğitim merkezinden destek eğitim alması ile ilgili olarak sınıf öğretmenlerinin bir çoğunun görüşlerinden sınıflarında bulunan kaynaştırma

öğrencisi ile ilgili yeterli bilgiye sahibi olmadıkları ve özel eğitim merkezlerindeki öğretmenlerle iletişim kurmadıkları dikkat çekmektedir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Sınıf öğretmeni görüşlerine göre kaynaştırma eğitimi öğrencisi bulunan sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları zorluklarla başa çıkma yöntemlerine ilişkin ortaya çıkan sonuçlar şu şekildedir:

1. Sınıf öğretmenlerinin sınıflarında uyguladıkları oturma düzeni; “engel durumuna uygun bir oturma düzeni ve sınıf hazırlanmaktadır, kaynaştırma öğrencisi öğretmene en yakın sıraya alınmaktadır, kaynaştırma öğrencisi başarılı öğrencilerin yanına yerleştirilmektedir, diğer öğrencilerle kaynaşmasını sağlamak amacı ile küme düzeni kullanılmaktadır, kaynaştırma öğrencisinin arka sıralarda oturması sağlanmaktadır, kaynaştırma öğrencisinin yeri sürekli değiştirilmektedir” olarak temalandırılmıştır.
2. Sınıftaki öğretimsel alanların düzenlenmesi: “Kaynaştırma öğrencisi için ayrıca bir öğretimsel alan oluşturulmamaktadır, diğer öğrencilerle ortak alanları kullanmaktadır, kaynaştırma öğrencisinin en iyi ulaşabileceği yerlere onun eğitim materyalleri yerleştirilmektedir, kaynaştırma öğrencisinin yaptığı çalışmalar ön planda tutulmaktadır, kaynaştırma öğrencilerine ait özel ilgi köşeleri oluşturulmaktadır” olarak temalandırılmıştır.
3. Sınıflarında zorluklarla başa çıkmada araç-gereç kullanımı; “Kaynaştırma öğrencilerinin de ilgilerini çekebilecek düzenlemelerin sunumuna olanak veren projeksiyon kullanılmaktadır, projeksiyonla beraber zaman zaman kaynaştırma öğrencilerine özel açıklayıcı etkinlikler yapılmaktadır, projeksiyon cihazı sınıfta mevcut değildir (televizyon, tahta vb. kullanılmaktadır.)” olarak temalandırılmıştır.
4. Sınıf trafiğinin düzenlenmesi; “diğer öğrencilerin kaynaştırma öğrencileri ile ilgili çok dikkatli olmaları ve onlara yardım etmeleri sağlanmaktadır, ailelerinin giriş ve çıkışlarda okulda bulunulmasına ve kaynaştırma öğrencisinin erken girip geç çıkmasına özen gösterilmektedir, kaynaştırma öğrencileri için herhangi özel uygulama yapılmamaktadır.” olarak temalandırılmıştır.
5. Kaynaştırma öğrencisine ayrılan zaman; “Ders süresi içinde ayrılamayan zamanın ders dışı zamanlarda kaynaştırma öğrencilerine destekleyici çalışmalar yapılarak kapatılmaktadır, ders sürecinde bu öğrencilere özel zaman ayrılarak öğrenmeleri desteklenmektedir, müzik, resim, beden eğitimi gibi derslerde bu öğrencilere

destekleyici çalışmaları yapılmaktadır, branş öğretmenlerinin derslere girdiği saatlerde sınıf öğretmenleri destekleyici çalışmalar yapmaktadır, serbest etkinlik derslerini sınıf öğretmenleri destekleyici çalışma fırsatı olarak kullanmaktadır..” olarak kodlanmıştır.

6. Kaynaştırma öğrencilerinin sınıf içindeki çıkardıkları problemlerin çözümünde kullanılan yöntemler ; “özelleştirilmiş çalışmalar ve aktiviteler hazırlanmaktadır, öğrenciyi tanıma tekniklerinden yararlanılmaktadır, diğer arkadaşlarından yardım alınmakta, onlardan daha dikkatli ve özenli olmaları konusunda yardım istenmektedir, öğrencinin kendisini daha rahat ifade etmesini sağlanmaktadır, öğrencinin empati kurması sağlanmaktadır, uzman yardımı alınmaktadır, engel durumuna göre önlem ve tedbirler alınmaktadır” olarak temalandırılmıştır.
7. Kaynaştırma öğrencisinin sınıfa uyum sağlamasında karşılaşılan sorunları çözme yöntemleri; “rehber öğretmene yönlendirilmektedir, empati oluşturulmaktadır, sevgi ortamı oluşturulmaktadır, sözlü olarak uyarılmaktadır, birebir ilgi gösterilmektedir, rehber öğretmene danışılmaktadır, ödül verilmektedir, aile ile iletişim kurulmaktadır, öğrenciler arası dayanışma sağlanmaktadır” olarak temalandırılmıştır.
8. Sınıf içi kuralların uygulanmasında sınıfta kaynaştırma öğrencisi bulunmasının neden olabileceği sorunlarla başa çıkma yöntemleri; “Kaynaştırma öğrencisi sınıf içi bazı görevlendirmelerden muaf tutulmaktadır, ortak kurallara uyması sağlanmaktadır, kaynaştırma öğrencisini heryönüyle tanıma yönünde test vb. veri toplama teknikleri uygulanmaktadır, kaynaştırma öğrencisine bir şeyleri başarmanın mutluluğu yaşatılmaktadır, kaynaştırma öğrencisi ile birebir ilgilenilmektedir” olarak temalandırılmıştır.
9. Kaynaştırma öğrencisi ve diğer öğrencilerin sergiledikleri olumlu davranışları için verilen pekiştirme türleri; “sınıf içinde ödüllendirilmekte ve arkadaşları arasında onure edilmektedir, kişiye özgü pekiştireçler kullanılmaktadır, sözlü pekiştireçler kullanılmaktadır, notla pekiştirme kullanılmaktadır, başarabileceği görev verilmektedir” olarak temalandırılmıştır.
10. Kaynaştırma öğrencisi ve diğer öğrencilerin sergiledikleri olumsuz davranışları ortadan kaldırma yöntemleri; “ailesinden yardım alınmaktadır, kaynaştırma öğrencisinin özelliğine uygun çözüm yolları geliştirilmektedir, konuşup ikna etme yöntemi kullanılmaktadır, drama çalışmaları yapılarak farkındalık sağlanmaktadır, rehber öğretmenden yardım alınmaktadır, öğrenciye sözleşme imzalatılarak caydırıcılık sağlanmaktadır” olarak temalandırılmıştır.

11. Sınıftaki diğer öğrencilerin, kaynaştırma öğrencisine destek olma durumları; “kaynaştırma öğrencilerine yardımcı olması için diğer öğrencilerden destek alınmaktadır, kaynaştırma öğrencisi hakkında bilgilendirme çalışması yapılmaktadır, ekip ruhu oluşturulmaktadır, sınıfta dayanışma ortamı sağlanmaktadır” olarak temalandırılmıştır.
12. Kaynaştırma öğrencisinin sınıfta bulunmasının öğretim yöntemi seçiminin sınıf yönetimine etki durumu; “Öğretim yöntemi, kaynaştırma öğrencisi de dikkate alınarak seçilmektedir, öğretim yöntemi, kaynaştırma öğrencisine göre değil de diğer öğrencilere göre seçilmektedir, daha çok tiyatro ve drama gibi görsel öğrenmeyi sağlayan yöntemler kullanılmaktadır, öğretim yöntemi çoklu zekâ kuramına göre yapılmaktadır.” olarak temalandırılmıştır.
13. Kaynaştırma öğrencilerini öğrenmeye karşı motive etme durumu; “Farklı öğretim yöntem ve teknikler kullanılmaktadır, özgüven kazanmalarına yardımcı olunmaktadır, öğrenciler ödüllendirilmektedir, sözel pekiştireçler kullanılmaktadır” olarak temalandırılmıştır.
14. Sınıftaki kaynaştırma öğrencisi ve diğer öğrenciler için eğitime başlamadan önce yapılan hazırlık çalışmaları; “derse başlamadan önce hazırlıklı olmaya özen gösterilmektedir, materyaller internetten araştırma yapılarak hazırlanmaktadır, farklı yöntem ve teknikleri içeren hazırlık çalışmaları yapılmaktadır ” olarak temalandırılmıştır.
15. Sınıftaki kaynaştırma öğrencisinin diğer öğrencilerle etkileşimi için yapılan etkinliklere; “diğer öğrencilere durumu açıklayıp onların da desteği alınmaktadır, diğer öğrencilerin farkındalık kazanmaları sağlanmaktadır, Farklı yöntem ve teknikler kullanılmaktadır” olarak temalandırılmıştır.

Bazı sınıf öğretmenleri ders, seminer ya da hizmetiçi eğitim almadıklarını vurgulamışlardır; şayet eğitim almış olsalardı sınıf yönetimi becerilerine katkı sağlayacağını düşünmektedirler. Ders, seminer ya da hizmetiçi eğitim alan öğretmenler ise aldıkları eğitimin sınıf yönetimi becerilerine katkı sağladığını vurgulamışlardır. Ancak bazı öğretmenler aldıkları eğitimlerin bir etkisi olmadığını belirtmişlerdir; buna neden olarak da alınan eğitimlerin uzman olmayan kişiler tarafından verildiğini göstermişlerdir. Bundan dolayı öğretmenler kaynaştırma eğitimini sınıfta deneme-yanılma yoluyla kendi çabalarıyla öğrendiklerini belirtmişlerdir.

Kaynaştırma eğitimi öğrencilerinin özel eğitim merkezinden destek eğitim alma durumlarına ilişkin sorulan soru ile sınıf yönetiminde karşılaştıkları zorluklarla başa çıkma

yöntemlerine olan katkısını tespit etmek amaçlanmıştır. Ancak öğretmenlerin bu konuda kaynaştırma öğrencisinin aldığı destek eğitimi ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmadıkları belirlenmiştir.

Kaynaştırma eğitimi öğrencisi bulunan sınıf öğretmenlerinin, sınıf yönetiminde karşılaştıkları zorluklarla başa çıkma yöntemi olarak, sınıflarında uyguladıkları oturma düzeni dikkat çekmektedir. Sınıf öğretmenleri kaynaştırma öğrencisinin engel durumuna uygun bir oturma düzeni ve sınıf hazırlanması gerektiğini aynı zamanda sınıfta kaynaştırma öğrencisini kendisine en yakın noktaya alınması gerektiğini vurgulamışlardır. Oturma düzeniyle ilgili bazı sınıf öğretmenleri de kaynaştırma öğrencisini başarılı öğrencilerin yanına yerleştirerek veya küme düzeniyle diğer öğrencilerle kaynaşmasını sağlamayı amaçladıklarını belirtmişlerdir.

Kaynaştırma öğrencilerinin sınıf içindeki çıkardıkları problemlerin çözümünde kullanılan yöntemler olarak sınıf öğretmenlerinin özelleştirilmiş çalışmalar ve aktiviteler hazırladıkları, öğrenciyi tanıma tekniklerinden yararlandıkları, akran eğitiminden yararlandıklarını belirtmişlerdir. Aynı zamanda problemlerin çözümünde diğer öğrencilerin empati kurması sağlanmaktadır.

Kaynaştırma öğrencisinin sınıfa uyum sağlamasında karşılaşılan sorunları çözme yöntemleri olarak sevgi ortamı oluşturulması, birebir ilgi gösterilmesi, rehber öğretmene danışılması, ödül verilmesi, aile ile iletişim kurulması gerektiğini belirtmişlerdir. Aynı zamanda sorunları çözmede öğretmenlerin deneyimi önemli görülmektedir.

Kaynaştırma öğrencisi ve diğer öğrencilerin sergiledikleri olumsuz davranışları ortadan kaldırma yöntemleri olarak öğretmenlerin çoğunluğu öğrencinin ailesinden yardım alma, konuşup ikna etme yöntemlerini kullanmaktadır. Aynı zamanda öğretmenler sergilenen olumsuz davranışları ortadan kaldırma yöntemi olarak; drama çalışmaları yaparak farkındalık sağlamayı ve öğrenciye sözleşme imzalatılarak caydırıcılık sağlamayı belirtmişlerdir.

ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma sonuçlarına dayalı öneriler yer almaktadır. Ancak araştırmanın önerileri incelenirken sınırlılıklar göz ardı edilmemelidir. Bu çalışma yalnızca Antalya İli Kepez İlçesinde sınıfında kaynaştırma eğitimi öğrencisi bulunan 10 sınıf öğretmeni ile sınırlıdır.

Uygulamacılara Yönelik Öneriler

1. Kaynaştırma uygulamalarının verimli olmasını sağlamak için öğretmen-öğrenci-okul-veli işbirliği sağlanmalı ve öğrencinin öğrenim süresince canlı tutulabilir.

2.Sınıf yönetimi, kaynaştırma eğitimi vb. konularda yöneticilere hizmetiçi eğitim verilerek yöneticilerin bu konudaki farkındalık düzeyleri artırılabilir.

3.Kaynaştırma öğrencilerinin sınıflara kayıtları ve yerleştirmeleri yapılırken okul yöneticileri tarafından bu konuda eğitim almış, kendini geliştirmiş ve istekli öğretmenleri tercih etmeleri daha yararlı olabilir.

4.Kaynaştırma eğitimi alan öğrencilerin özel eğitim merkezlerinden destek almaları en üst düzeyde sağlanabilir.

5. Sınıf öğretmenleri sınıfın fiziki düzenini sağlarken engel durumlarına uygun oturma düzeni ve sınıf hazırlanabilir, sınıfın öğretimsel alanları yeniden düzenlenebilir.

6. Sınıf trafiğinin düzenlenmesinde kaynaştırma öğrencilerine uygun düzenlenemelere gidilebilir.

7. Okul yönetimi tarafından BEP' lerin gerçek ve ayrıntılı değerlendirmeleri yapılabilir.

8. Kaynaştırma öğrencilerini öğrenmeye karşı motive edebilmek için farklı yöntem ve tekniklerin kullanılmasına özen gösterilebilir.

9. Sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklere kaynaştırma öğrencilerinin en üst düzeyde katılımını ve yararını sağlamak için okul yönetimi tarafından özel etkinlik planları yapılabilir.

10. Kaynaştırma eğitimine ilişkin olumlu tutumlar geliştirebilmek için okul yönetimi tarafından öğretmenlerin motivasyonlarının sağlanması için farklı etkinlik, aktivite ve değerlendirme çalışmaları yapılabilir.

11. Öğretmenlerin özellikle kaynaştırma öğrencisi bulunan öğretmenlerin sınıf yönetimi açısından daha donanımlı hale gelmeleri sağlanabilir.

12. Kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıfların fiziki ihtiyaçları giderilmelidir.

13. Sınıf sayılarında iyileştirilmeye gidilmeli, kaynaştırma öğrencilerinin sınıflara dağılımı yapılırken dengeli dağılım sağlanabilir.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1.Araştırma Antalya ili Kepez ilçesi ile sınırlıdır, bu bakımdan yerelde farklı yer ve bölgelerde ve Türkiye'nin diğer illerinde de yapılabilir.

2.Araştırma Resmi İlkokulları kapsamaktadır, bu nedenle özel okullarda da uygulanabilir.

3.Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği kullanılmıştır, alanyazında nicel araştırma yöntemlerinden anket tekniğini kullanan araştırmalar bulunmaktadır, bu nedenle araştırma nicel ve nitel araştırma yöntemleri bir arada kullanılarak da yapılabilir.

4.İlkokul yöneticilerinin kaynaştırma uygulamaları konusundaki farkındalık ve yeterlilik düzeylerini ortaya çıkarmaya dönük araştırmalar yapılabilir.

5.Sınıfta kaynaştırma öğrencisi bulundurma'nın zaman yönetimine ve disiplin ortamının sağlanmasına etkisi araştırılabilir.

6.Sınıfta kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıf öğretmenlerinin kişisel becerilerinin zaman yönetimine etkisi araştırılabilir.

7.Kaynaştırma öğrencisine ayrılan zamanın diğer öğrencilere ve sınıf atmosferine etkisi araştırılabilir.

8. Kaynaştırma öğrencisine ayrılan zamanın daha çok hangi zaman dilimlerinde olduğu araştırılabilir.

9. Kaynaştırma öğrencilerinin sınıf içinde çıkardıkları sorunlar ve okula/sınıfa uyum aşamasında karşılaştıkları sorunlar konusunda okul yöneticilerinin destek düzeyleri araştırılabilir.

10. Sınıfta kaynaştırma öğrencisi bulunmasının yarattığı sorunlar ailesel faktörler, okuldan kaynaklanan sorunlar ve diğer çevresel faktörler boyutunda detaylandırılarak araştırılabilir.

11. Sınıf içi kuralların uygulanmasında sınıfta kaynaştırma öğrencisi bulunmasının yarattığı sorunlarla başa çıkma stratejilerinin karşılaştırması yapılabilir.

12. Kaynaştırma öğrencisi ve diğer öğrencilerin sergiledikleri olumlu davranışlar için verilen pekiştirme türlerinin karşılaştırması yapılabilir.

13. Kaynaştırma öğrencisi ve diğer öğrencilerin sergiledikleri olumsuz davranışları ortadan kaldırmak için okul yöneticilerinin öğretmenlere rehberlik ve destek düzeyleri araştırılabilir.

14. Kaynaştırma öğrencisinin sorunları karşısında rehber öğretmen, okul yönetimi, özel eğitim kurumları, diğer öğretmenler vb. dışında başka hangi kanallardan yardım alınabileceği araştırılabilir.

15. Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin tutumları ve uygulamaları arasında ilişki incelenebilir.

16. Kaynaştırma öğrencisi bulunan ortaokul öğretmenleri (branş) ile de araştırmalar yapılabilir.

17. Bu araştırmayla elde edilen bulguların bir sonraki aşamada genellenebilirlik açısından nicel yöntemle de çalışılabilir.

KAYNAKÇA

Akdemir Okta D., “Kaynaştırma Sınıflarına Devam Eden İşitme Engeli Olan Öğrencilere ve Sınıf Öğretmenlerine Sağlanan Özel Eğitim Hizmetlerinin Belirlenmesi”, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir, 2008.

Akkoyun K. A., “Rehberlik Araştırma Merkezi Müdürlüğü Personelinin Kaynaştırma Eğitimine yönelik Görüşleri”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi. Bolu, 2007.

Auerbach C., F. ve Silverstein L. B., “Qualitative Data: An Introduction to Coding and Analysis”, New York University Press, London, 2007.

Aydın A., “Otizm ve Otistik Çocuklar”, Öğrenme ve Öğrenme Bozuklukları (Yayına hazırlayanlar: Bozkurt, T., ve diğerleri.), Kültür Üniversitesi Yayınları, No:98, İstanbul, 2009.

Aydın A., “Sınıf Yönetimi”, PegemA Yayıncılık, Ankara, 2010.

Babaoğlu E., “Sınıfta Disiplin ve Disiplin Modelleri”, Sınıf Yönetimi. (Ed: Mustafa Çelikten), Anı Yayıncılık, Ankara, 2009.

Balcı A., “Sosyal Bilimlerde Araştırma”, PegemA Yayıncılık, Ankara, 2004.

Bakırcıoğlu R., “Çocuk Ruh Sağlığı ve Uyum Bozuklukları”, Anı Yayıncılık, Ankara, 2002.

Battal İ., “Sınıf Öğretmenlerinin ve Branş Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Yeterliliklerinin Değerlendirilmesi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi, Afyon, 2007.

Batu E. S. , “Kaynaştırma, Destek Hizmetler ve Kaynaştırmaya Hazırlık Etkinlikleri”, Özel Eğitim Dergisi, Anadolu Üniversitesi Engelliler Araştırma Enstitüsü, 2000, 2(4), 35–45

Batu E. S. , “Özel Gereksinimli Öğrencilerin Kaynaştırıldığı Bir Kız Meslek Lisesindeki Öğretmenlerin Kaynaştırmaya İlişkin Görüş ve Önerileri”, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, 2000.

Batu S. , Kırcaali İftar, G., “Kaynaştırma”, Kök Yayıncılık, Ankara, 2011.

Baloğlu N., “Etkili Sınıf Yönetimi”, Baran Matbaası, Ankara, 2001.

Başar H., “Sınıf Yönetimi”, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2001.

Bilen E., “Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Uygulamalarında Karşılaştıkları Sorunlarla İlgili Görüşleri ve Çözüm Önerileri”, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2007.

Bender W. N., Vail, C. O. ve Scott K., “Teachers’ attitudes toward increased mainstreaming: implementing effective instruction for students with learning disabilities”, Journal of Learning Disabilities, 1995, 28(2), 87-94.

Bryan G. C. - Melvyn I. S. , Michael M. G., “Attitudes Of Principals And Special Education Teachers Toward The inclusion Of Students With Mild Disabilities: Critical Difference Sofopinion, Remedial and Special Education”, Austin, 1999.

Creswell J., “Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing Among Five Designs”, Thousand Oaks, Ca: Sage, 1998.

Çağlar D., “Geri Zekâlı Çocuklar ve Eğitimi”, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları: No: 82, Ankara, 1979.

Çağlar Ç., “Sınıf Yönetimini Etkileyen Etmenler”, Sınıf Yönetimi (Ed: Mustafa Çelikten), Anı Yayıncılık, Ankara, 2009.

Cavkaytar A., Diken H. İ., “Özel Eğitime Giriş”, Kök Yayıncılık, Ankara, 2006.

Çelik V., “Sınıf Yönetimi”, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2005.

Çelikten M., “Yapılandırmacı Yaklaşım Göre Sınıf Yönetimi”, Anı Yayıncılık, Ankara, 2009.

Dağlı A., “Özel Grupların Yönetimi”, Etkili Sınıf Yönetimi (Ed: Hüseyin Kıran), Anı Yayıncılık, Ankara, 2008.

Darıca N., “Özürlü Çocukların Eğitimlerinde Entegrasyonun Önemi”, 1.Ulusal Özel Eğitim Kongresi Bildirileri, Ankara, 1992.

Diken İ. H., “Sınıfında Zihin Engelli Bulunan Ve Bulunmayan Sınıf Öğretmenlerinin Zihin Engelli Çocukların Kaynaştırılmasına Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması.”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu, 1998.

Edwards C. H., “Classroom Discipline and Management”, 3rd. Ed. John Wiley&Sons,Inc. New York, 2000.

Friend M., Bursuc, W. D., “Including students with special needs. ”, A practical guide for classroom teachers. (4th Edition), Boston: Allyn & Bacon Pearson Education Company, 2006.

Fiscus E. - Mandell C., “Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının Geliştirilmesi” (Çeviren: Gönül Akçamete), Özel Eğitim Dergisi, Ankara, 2002.

Gürgür H., “Kaynaştırma Uygulamasının Yapıldığı İlköğretim Sınıfında İşbirliği İle Öğrenme Yaklaşımının İncelenmesi”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2005.

Jones V. F. ve Jones L. S. , “Comprehensive Classroom Management, Creating Communities Of Support And Solving Problems”, Sixth Edition, Allyn and Bacon, Inc, 2001.

Karasar N., “Bilimsel Araştırma Yöntemi”, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2009.

Kargın T., “Cumhuriyetin 80. Yılında Özel Eğitim”, Millî Eğitim Dergisi, Sayı:160, 2003.

Kargın T., “Kaynaştırma: Tanımı, Gelişimi ve İlkeleri”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 2004, 5 (2), s. 1-13

Kargın T., “Baş Makale: Eğitsel Değerlendirme ve Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Hazırlama Süreci.”, Özel Eğitim Dergisi, Ankara Üniversitesi, 2007.

Kaya A., “Eğitim Psikolojisi”, PegemA Yayıncılık, Ankara, 2007.

Kılıçoğlu M., “Aktif Öğrenme İçin Etkili Öğretmen”, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul, 2007.

Kıran H., “Etkili Sınıf Yönetimi”, Anı Yayıncılık, Ankara, 2005.

Kırcaali - İftar G., “Özel Eğitimde Kaynaştırma”, Eğitim ve Bilim, 1992. 16(86), s. 45–50

Kırcaali - İftar G., “Özel Eğitim”, Anadolu Üniversitesi, Açık öğretim Fakültesi Yayını No: 756, Eskişehir, 1998.

Korkmazlar Oral Ü., “Öğrenme ve Öğrenme Bozuklukları”, 2. Eğitim Psikolojisi Sempozyumu, İstanbul, 2009, s. 133-146.

Kuş E., “Nicel-Nitel Araştırma Teknikleri”, Anı Yayıncılık, Ankara, 2009.

Küçükahmet L., “Sınıf Yönetimi”, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2001.

McLeod J., J. Fisher & G.Hoover., “The Key Elements Of Classroom Management: Managing Time and Space, Student behavior, and Instructional Strategies”, 2003.

Mason J., “Qualitative Researching”, Sage Publications Ltd. 2nd.Éd. London, 2002.

MEB., Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği,
http://mevzuat.meb.gov.tr/html/26184_0.html. 15.05.2012

MEB., “Okullarımızda Neden, Niçin, Nasıl Kaynaştırma? Yönetici, Öğretmen ve Aile Kılavuzu”, Ankara, 2010.

Metin N., “Anaokuluna Devam Eden 4-6 Yaş Grubundaki Çocukların Anne-Babalarının Normal ve Özürlü Çocukların Kaynaştırıldığı Programlar Hakkındaki Düşüncelerinin İncelenmesi”, 5. Özel Eğitim Günleri: Türkiye Sakatlar Konfederasyonu Yayınları 5, Ankara, 1997.

Morse J., Baret Mayan, Olson& Spiers, “Verification Strategies for Establishing Reliability and Validity in Qualitative Research”, International Journal of Qualitative Methods 1 (2) Spring, 2002.

Özcan Ö., Elyas Z., “Çocuk ve Ergenlerde Ruhsal Bozukluklar”, Eğitim Psikolojisi (Ed: Alim Kaya), PegemA Yayıncılık, Ankara, 2007.

Özen E. S. , “Kaynaştırma ve Destek Özel Eğitim Hizmetleri”, Özel Eğitime Gereksinimi Olan Öğrenciler Ve Özel Eğitim. (Ed: İbrahim H. Diken), PegemA Yayıncılık, Ankara, 2010.

Özgür İ., “Engelli Çocuklar ve Eğitimi Özel Eğitim”, Karahan Kitabevi, Adana, 2004.

Öztürk N. A., “Sınıf Öğretmenlerinin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına İlişkin Görüşleri”, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2001.

Özyürek M., “Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Temelleri ve Geliştirilmesi”, Kök Yayıncılık, Ankara, 2004.

Özsoy ve diğerleri, “Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar-Özel Eğitime Giriş”, Karatepe Yayınları, Ankara, 2002.

Patton M. Q., “Qualitative Evaluation and Research Methods”, Sage Publication, London, 1990.

Richard A. S. , Roger S. , “General Education And Special Education Preservice Teachers' Attitudes Toward inclusion Preventing School Failure”, Washington; Fall, 2001.

Rubin H. & Rubin I., “Qualitative Interviewing: The Art of Hearing Data”, Thousand Oaks, CA: Sage, 1995.

Sabancı A., “Sınıf Yönetiminin Temelleri”, Sınıf Yönetimi. (Ed: Mustafa Çelikten), Anı Yayıncılık, Ankara, 2009.

Sarı H., “Özel Eğitime Muhtaç Öğrencilerin Eğitimleriyle İlgili Çağdaş Öneriler”, PegemA Yayıncılık, Ankara, 2003.

Sucuoğlu B., Kargın T., “İlköğretimde Kaynaştırma Uygulamaları”, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul, 2006.

Sucuoğlu B., Akalın S. ve Sazak-Pınar E., “Kaynaştırma Uygulamalarının Yürütüldüğü Sınıfların Öğretim Özellikleri İle Öğretmenin Sınıf Yönetiminin Değerlendirilmesi” (TÜBİTAK projesi sonuç raporu. Proje kodu: 106K/127-105), Ankara, 2008.

Schick A. ve Cierpka M., “Faustlos: Evaluation Of A Curriculum To Prevent Violence In Elementary Schools. ”, Applied and Preventive Psychology, 2009, (11): 157–165.

Taner M., ”Özel Eğitim”, Gün Yayıncılık, İstanbul, 2007.

Tüfekçioğlu U., “Kaynaştırmadaki İşitme Engelli Çocuklar”, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, 1992.

Türnüklü A., “Onarıcı Disiplin”, Ekinoks Yayıncılık, Ankara, 2006.

Yaman E., "Üniversitelerde Bir Eğitim Yönetimi Sorunu Olarak Öğretim Elemanının Maruz Kaldığı İnfomal Cezalar: Nitel Bir Araştırma", Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2007.

Yıkımlı N., ‘‘İl Milli Eğitim Yöneticilerinin Kaynaştırma Uygulamalarına İlişkin Görüş ve Önerileri’’, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu, 2006.

Yıkımlı A., Bahar, M. ‘‘Kaynaştırma Sınıflarında Çalışan Öğretmenlerin Kaynaştırma Becerilerini Gerçekleştirme Durumlarının Saptanması’’, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2, (3), Haziran, 2002.

Yıldırım A. ve Şimşek H., ‘‘Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri’’ Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2011.

Yörükoğlu A., ‘‘Değişen Toplumda Aile Ve Çocuk’’, Özgür Yayınları, İstanbul, 2000.

Ypınazar V., Pagliano P., ‘‘Seeking inclusive Education: Disrupting Boundaries Of ‘Special’ And ‘Regular’ Education, inclusive Education’’, 2004, 8(4), 423-442

Uzun A., ‘‘Özgürleştiren Disiplin’’, Bilge Yayınevi, İstanbul, 2005.

Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, (573 s. KHK)’’ Resmi Gazete, 23911: 6 Haziran, 1997.

Milli Eğitim Bakanlığı, İlköğretim ve Eğitim Kanunu. Resmi Gazete, 17729: 12 Ocak 1961.

Milli Eğitim Temel Kanunu (1739 s. k)’’. Resmi Gazete, 14574: 24. Haziran 1973.

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği. Resmi Gazete, 23937: 18 Ocak 2000.

Wood J. W., ‘‘Adapting instruction to accommodate students in inclusive Settings’’ (4th Edition), Upper Saddle River, Merrill Prentice Hall, New Jersey, 2002.

EKLER**EK 1 - Yarı Yapılandırılmış Öğretmen Görüşme Formu****SINIF ÖĞRETMENLERİ İÇİN
GÖRÜŞME FORMU****BÖLÜM I**

Görüşme Konusu: *Kaynaştırma eğitimi öğrencisi bulunan ilköğretim okulu sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları zorluklar ve bu zorluklarla başa çıkmada kullandıkları stratejiler”*

Görüşmeyi yapan: Ramazan GÖK

Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Yönetimi ve Denetimi Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi

Değerli Katılımcı;

Bu çalışmada amaç, kaynaştırma eğitimi öğrencisi bulunan ilköğretim okulu sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları zorluklar ve bu zorluklarla başa çıkmada kullandıkları stratejilerin belirlenmesidir.

Önemli Not : Çalışmanın amacı bu görüşme yoluyla belirtilen konuda bilimsel gerçekliğe uygun bilgiye erişmek olduğundan çalışmanın hiçbir aşamasında kimliğinize yönelik bilgiye yer verilmeyecektir.

Cinsiyetiniz:

Yaşınız:

☐ Bayan

☐ Bay

Medeni haliniz:

Meslekte çalışma süreniz:

Öğrenim durumunuz:

Ön Lisans

☐

Lisans

☐

Yüksek Lisans

☐

Doktora

☐

Bulunduğunuz görevdeki hizmet süreniz:

* Sınıf kurallarının belirlenmesi, uygun bir sınıf düzeninin sağlanması, öğretimin ve zamanın etkin bir şekilde yönetilmesi ve öğrenci davranışlarının denetlenerek olumlu bir öğrenme ikliminin geliştirilmesi sürecidir(Çelik, 2005).

BÖLÜM II AŞAMA I

Çalışmanın amacı bu görüşme yoluyla belirtilen konuda bilimsel gerçekliğe uygun bilgiye erişmek olduğundan çalışmanın hiçbir aşamasında kimliğinize yönelik bilgilere kesinlikle yer verilmeyecektir.

GÖRÜŞME SORULARI

1. Sınıfınızda kaynaştırma öğrencisi olmasını ister misiniz? Neden? Sınıfınızda kaynaştırma öğrencisi olmasının size avantajları ve dezavantajları nelerdir?
2. Mevcut kaynaştırma eğitimi uygulamalarını yeterli buluyor musunuz? Açıklayınız.
3. Kaynaştırma eğitimi ile ilgili bir ders, seminer ya da kurs aldınız mı? Aldıysanız sınıf yönetiminize katkı sağladığını düşünüyor musunuz? Eğer almış olsaydınız bunun size kaynaştırma ile ilgili ne gibi katkılar sağlayacağını düşünüyorsunuz?
4. Kaynaştırma uygulamasında yer alan öğrenci, herhangi bir özel eğitim kurumundan destek eğitim alıyor mu? Eğer alıyorsa hangi zaman diliminde bu özel eğitim kurumuna gidiyor?
5. Kaynaştırma uygulamasında yer alan öğrenciler sizce ek olarak ne tür destek hizmet eğitimi almalıdır?
6. Kaynaştırma öğrencisi olan sınıflarda sınıfın fiziksel düzeninin yönetimi nasıldır? Nasıl olmalıdır?
7. Kaynaştırma öğrencinizi dikkate alarak nasıl bir oturma düzeni uyguluyorsunuz?
8. Kaynaştırma öğrencinizi dikkate alarak sınıfınızda öğretimsel alanları nasıl düzenliyorsunuz? (İlgi ve öğrenme köşesi, küçük grup çalışma alanları, bireysel çalışma alanları, bilgisayar istasyonları, araç-gereç saklama alanları, öğrenci ürünleri ve evraklarının saklanması...)
9. Kaynaştırma öğrencisi olan sınıfınızda göze, kulağa ve dokunma duyusuna hitap eden diğer araç-gereçleri nasıl kullanmaktasınız?
10. Kaynaştırma öğrencinizi dikkate alarak sınıf trafiğini nasıl düzenliyorsunuz? (Sınıfa giriş ve çıkışların düzenlenmesi, sınıf içinde öğrenci hareketliliğinin sağlanması) Kaynaştırma öğrenciniz için farklı bir uygulama yapıyor musunuz?
11. Kaynaştırma öğrencisinin olması zaman yönetiminizi nasıl etkilemektedir?
12. Kaynaştırma öğrencinizi dikkate alarak zaman yönetiminizin disiplin ortamının sağlanması açısından önemi nedir?
13. Kaynaştırma öğrencisinin sınıfınızda bulunması ders süreçleri ile ilgili planlama ve hazırlık çalışmalarına ilişkin zaman yönetiminizi nasıl etkilemektedir?
14. Kaynaştırma öğrencinizi de dikkate alarak öğretmenin zaman yönetimi açısından kişisel becerilerinin önemi nedir? (Ders zili çalmada konuyu tamamlamadaki tutarlılığı, hedef ve kazanımları gerçekleştirebilme, değerlendirme aktivitelerine ayırdığı zaman vb.)
15. Kaynaştırma öğrencisine ayrılan zaman, diğer öğrencileri ve sınıfın atmosferini nasıl etkilemektedir?
16. Kaynaştırma öğrencisine hangi zamanlarda/ derslerde daha çok zaman ayırıyorsunuz? (Ders içinde mi? Ders dışında mı?) Bu durum sınıf yönetiminizi nasıl etkilemektedir?

17. Kaynaştırma öğrencilerinin sınıf içinde çıkardıkları problemlerin çözümünde ne tür yöntemler kullanıyorsunuz? Kaynaştırma öğrencileri için öğretimi kolaylaştırıcı ve destekleyici etkinliklerde bulunmak için neler yapıyorsunuz?

18. Kaynaştırma öğrencinizin sınıfınıza uyum sağlamasında ne tür sorunlarla karşılaşıyorsunuz? Bu sorunlar karşısında ne tür uygulamalar yapıyorsunuz?

19. Sınıf içi kuralların uygulanmasında sınıfta kaynaştırma öğrencisinin bulunmasının yarattığı sorunlar nelerdir? Bu sorunla nasıl başa çıkıyorsunuz? (Derse vaktinde gelme, parmak kaldırarak konuşma, başkalarının sözünü kesmeme, nöbet görevinin yerine getirilmesi...)

20. Kaynaştırma öğrencisinin olumlu davranışları için ne tür pekiştirmeler yapıyorsunuz? Bir örnekle açıklayabilir misiniz?

21. Kaynaştırma öğrencilerinizin olumsuz davranışlarını ortadan kaldırmak için ne tür etkinlikler yapıyorsunuz? Bir örnekle açıklayabilir misiniz?

22. Sınıfınızdaki diğer öğrencileri, kaynaştırma öğrencisine destek olmak konusunda nasıl görevlendiriyorsunuz? Sizce bu yaklaşımın yarar ve sakıncaları neler olabilir?

23. Sınıfınızdaki kaynaştırma öğrencisinin bir sorunu olduğunda, bu sorunun çözümüne ilişkin öğretmenlerle ya da okul yöneticileriyle birlikte neler yapıyorsunuz?

24. Kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıflarda sınıf yönetiminiz, plan program etkinliklerinin yönetimi açısından nasıldır?

25. Kaynaştırma öğrenciniz için bireyselleştirilmiş eğitim planı (bep) hazırlıyor musunuz? Bu hazırlık aşamasında kimlerden yardım alıyorsunuz? (Rehber öğretmen, özel eğitim öğretmeni gibi) Hazırladığınız bu planı uygularken nelere dikkat ediyorsunuz? Sınıf yönetimi açısından hangi sıkıntılarla karşılaşıyorsunuz?

26. Kaynaştırma öğrencinizi göz önünde bulundurarak öğretim yöntemi seçimi konusundaki kararlarınızın sınıf yönetiminize etkisi nedir?

27. Kaynaştırma öğrencilerini öğrenmeye karşı nasıl motive ediyorsunuz?

28. Sınıfınızdaki kaynaştırma öğrencisi ve diğer öğrenciler için eğitime başlamadan önce ne tür hazırlıklar yapıyorsunuz?

29. Kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıflarda ilişki ve iletişimin yönetimi nasıldır?

30. Sınıfınızdaki kaynaştırma öğrencisi/lerinin diğer öğrencilerle etkileşimde bulunması için ne tür çalışmalar yapıyorsunuz?

31. Kaynaştırma öğrencisi sınıfınızda eğitim görmeye başlamadan önce, öğrenciyi yeni sınıfına hazırlamak için neler yapıyorsunuz? Bu hazırlığın fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?

32. Sınıfınızdaki diğer öğrencileri kaynaştırma uygulamasına hazırlamak için ne tür çalışmalar yapıyorsunuz?

33. Sınıfınızdaki diğer öğrencilerin kaynaştırma öğrencisine uyum sağlamasında ne tür sorunlarla karşılaşıyorsunuz?

34. Kaynaştırma öğrencisi sınıfta diğer öğrencilerle yapılan etkinliklerin hangilerine katılıyor? Bu katılımı yeterli buluyor musunuz?

35. Kaynaştırma öğrencisinin diğer öğrencilere karşı davranışları ve tutumları nasıldır? (Saldırgan, saygısız,pasif,alaycı....)

EK 2 - Araştırma İzin Belgesi

T.C.
ANTALYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

28.09.2012 * 25681

Sayı : B.08.4.MEM.0.07.20.02-605.01/
Konu : Anket Uygulaması

VALİLİK MAKAMINA
ANTALYA

Akdeniz Üniversitesi Rektörlüğü, Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Ramazan GÖK' ün "**Kaynaştırma Eğitimi Öğrencisi Bulunan İlköğretim Okulu Sınıf Öğretmenlerine Sınıf Yönetiminden Karşılaştıkları Zorluklar Ve Bu Zorluklarla Başa Çıkma Kullandıkları Stratejiler Nelerdir**" başlıklı tez çalışması ile ilgili Antalya İl Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı ekli listede belirtilen ilkokullar da uygulama isteği ile ilgili 13.09.2012 tarihli ve 15558 sayılı yazıları, ekinde gönderilen araştırma uygulaması anket formlar, İl Millî Eğitim Müdürlüğü Araştırma Değerlendirme ve İnceleme komisyonumuz tarafından, 25.09.2012 tarihinde toplanarak "**Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ,Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinlerine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi**" esaslarına uygun olduğu tespit edilmiştir.

Komisyonumuzca söz konusu, tez çalışması veri toplama aracı, Görüşme Formu uygulamalarının, Antalya İl Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı ekli listede belirtilen okullarda "**Kaynaştırma Eğitimi Öğrencisi Bulunan İlköğretim Okulu Sınıf Öğretmenlerine Sınıf Yönetiminden Karşılaştıkları Zorluklar Ve Bu Zorluklarla Başa Çıkma Kullandıkları Stratejiler Nelerdir**" başlıklı tez çalışmasını Okul Müdürlüğünün bilgisi dahilinde, ilgili Genelgeye göre, çalışma takvimi doğrultusunda eğitim-öğretimi aksatmadan yapılması uygun görülmüştür.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Ahmet Sezai İRTEM
İl Millî Eğitim Müdür V.

OLUR

28/09/2012

Turan EREN
Vali
Vali Yardımcısı

	Antalya İl Millî Eğitim Müdürlüğü Soğuksu Mah. Hamidiye Cad. Bilgi için: Telefon: (0 242) 238 60 00 (pbx) Faks : (0 242) 238 61 11 E-posta: projeler07@meb.gov.tr	www.egitimci.net me.gov.tr	www.haydizlarokulu.org		
--	--	-----------------------------------	-------------------------------	--	--

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı : Ramazan GÖK

Doğum Tarihi ve Yeri : 25.02.1985 / ANTALYA

Medeni Durumu : Bekâr

Eğitim Durumu :

Mezun Olduğu Lise : Aksu Anadolu Öğretmen Lisesi

Lisans Diploması : Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi
İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Bölümü
(2002/2006)

Yüksek Lisans :

Diploması : Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü /
Eğitim Yönetimi ve Denetimi (2010/2013)

Tez Konusu : Kaynaştırma Öğrencisi Bulunan İlkokul Sınıf
Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde Karşılaştıkları
Zorluklar ve Bu Zorluklarla Başa Çıkma Yöntemleri

Yabancı Dil : İngilizce

Stajlar : Erasmus Projesi(Londra 3 ay staj)

İş Deneyimi :

Çalıştığı kurumlar : Dağdibi İlköğretim Okulu (Uludere/ Şırnak) Sınıf Öğrt.
Cumhuriyet İlköğretim Okulu (Cizre/ Şırnak) Sınıf Öğrt.
Yanköy İlköğretim Okulu (Serik/Antalya) Müdür Yard.
Yanköy İlköğretim Okulu (Serik/Antalya) Sınıf Öğrt.

Adres : Yanköy İlkokulu (Serik/Antalya)

E-mail : rmzngk07@hotmail.com